

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Vybrané otázky exekučního řízení podle zák. č. 120/2001 Sb., o
soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu)

Specific Problems of Law Enforcement Proceedings according to
Act No. 120/2001 Coll. on Private Law Enforcement Officials
and Enforcement Proceedings (Law Enforcement Act)

Konzultant: JUDr. Tomáš Pohl

Zpracovatel: Mgr. Otakar Kořínek

říjen 2012

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1.10.2012

Podpis

Obsah

Úvod	5
Kontroverzně vnímané oblasti exekuční a další činnosti z pohledu právní úpravy a exekuční praxe.....	6
Proporcionalita	6
Zajišťování majetku osob odlišných od povinného	9
Možnosti postižení majetku osob odlišných od povinného	14
Exekuce na majetek veřejné obchodní společnosti a postižení majetku společníka veřejné obchodní společnosti	17
Manipulace při dražbách majetku	19
Obecná část.....	23
Generální inhibitorium	23
Odklad exekuce	27
Okamžik splnění dluhu v exekuci	30
Postižení majetku ve společném jmění manželů.....	32
Jednotlivé způsoby provedení exekuce	35
Exekuce postižením podílu v obchodní společnosti a členských práv a povinností v družstvu	35
Nečinnost společnosti nebo družstva při postižení podílu ve společnosti nebo družstvu	41
Exekuce postižením členského podílu v bytovém družstvu.....	43
Exekuce příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu v exekutorské praxi	44
Práva a závady váznoucí na nemovitosti při exekuci prodejem nemovitosti.	46
Náklady exekuce	48
Stručný vývoj a zhodnocení právní úpravy nákladů exekuce v EŘ a ET s ohledem na zastavení exekuce a pojem vymoženého plnění	51
Úprava dle EŘ	51
Úprava dle ET	53
Vývoj judikatury Ústavního soudu ve vazbě na vývoj právní úpravy	55
Vybrané nálezy vztahující se k vzniku nároku na náklady exekuce obecně a v případě zastavení exekuce	55
Vybrané nálezy vztahující se k výši odměny exekutora	58

Nálezy vztahující se k odměně exekutora v případě zániku oprávněného.....	60
Záloha na náklady exekuce	60
Náklady exekuce v případě vymožení plnění	64
Pojem vymoženého plnění a výše odměny exekutora	64
Okamžik a podmínky vzniku pravomoci exekutora na zajištění majetku povinného pro náklady exekuce a náklady oprávněného	67
Náklady exekuce v případě bezúspěšné exekuce	71
Minimální odměna exekutora.....	71
Náklady exekuce v případě zproštění exekutora provedením exekuce.....	73
Kárná odpovědnost exekutora - vymezení a hranice.....	77
Připravované změny exekučních předpisů - sněmovní tisk č. 537/2012.....	83
Změny zák. č. 99/963 Sb., občanského soudního řádu	83
Omezení dvoukolejnosti výkonu rozhodnutí	83
Postižení majetku manžela povinného-nárok na mzdu a účet u peněžního ústavu	86
Exekuce příkázáním pohledávky, jejíž splnění je vázáno na podmínku či právní skutečnost.....	86
Prodej pohledávky povinného v dražbě	87
Prodej podílu v obchodní společnosti a družstvu.....	88
Nový způsob exekuce - správa nemovitosti	90
Soupis movitých věcí evidovaných v rejstřících.....	92
Změny v právní úpravě exekuce prodejem movitých věcí	93
Změny v právní úpravě exekuce prodejem nemovitostí	94
Postižení podniku	100
Exekuce vyklizením	101
Některé podstatné změny zák. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu	102
Rejstřík zahájených exekucí.....	102
Nařízení exekuce a pověření exekutora provedením exekuce	102
Spojení exekučních řízení proti témuž povinnému	104
Exekuce k vymožení povinnosti obmeškalého vydražitele.....	106
Nový způsob exekuce pozastavením řidičského oprávnění	107
Zrušení exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti.....	107

Správní delikty fyzických a právnických osob	108
Změny zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí	108
Seznam zkratek.....	111
Seznam použité literatury a pramenů	112
Summary.....	113

Úvod

Cílem této práce je upozornit na některé vybrané otázky exekučního řízení prováděného podle zák. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, jež jsem vnímal jako problematické v průběhu své osmileté praxe soudního exekutora. Jak již název napovídá, není prací zcela systematickou a neklade si za cíl nacházet autoritativní řešení jednotlivých problémových okruhů, ale spíše poskytnout náměty k diskusi. Některé problémy jsou tedy jen naznačené, aniž by následoval jejich hlubší rozbor.

Vzhledem k bouřlivému rozvoji úvěrového financování domácností a navazujícího obchodu s pohledávkami se exekuční činnost stala pravidelným objektem zájmu médií a veřejnosti a v důsledku toho i politické scény. Právní úprava exekučního řízení je tak do značné míry ovlivňována politicky, někdy na úkor odborné kvality. Jen obtížně je nacházena rovnováha mezi právy a oprávněnými zájmy věřitelů a dlužníků. V důsledku politicky motivovaných populistických vlivů se častokrát vytrácí základní hodnotové měřítko, jímž by mělo být exekuční řízení ovládáno a které spočívá v tom, že nesplácení dluhů a neplnění povinností je svého druhu civilním deliktem, jehož masové rozšíření podkopává základy společenského uspořádání, jakkoli může být v konkrétní situaci lidsky pochopitelné. Proto se v první části práce pokouším vymezit ty okruhy exekuční činnosti, které jsou vnímány negativně a reagovat na ně pohledem z druhé strany.

V poslední části práce se zabývám připravovanou novelizací exekučních předpisů, jak byla přijata Poslaneckou sněmovnou ČR dne 19. září 2012, opět s důrazem na okruhy, které by mohly být v praxi problematické.

Text práce vychází z právního stavu k 1.10.2012.

Kontroverzně vnímané oblasti exekuční a další činnosti z pohledu právní úpravy a exekuční praxe.

Jak již bylo naznačeno v předchozím textu, veřejnost a zejména média se činností exekutorů pravidelně zabývají a hodnotí ji. Z důvodu neznalosti příslušné právní úpravy jsou úkony exekutorů často posuzovány jako protiprávní či minimálně v rozporu s morálkou a dobrými mravy i v případech, kdy by tomu tak být nemělo. Dochází k vytváření mediálních klišé, jež ve veřejném prostoru již bohužel nenacházejí odbornou opONENTURU. Proto považuji za přínosné v úvodu své práce typově vymezit okruhy těchto případů a zabývat se jimi z hlediska jak minulé tak stávající právní úpravy s výhledem pro právní úpravu budoucí.

Nakonec, právě tyto typové případy se v konečném důsledku podílejí na tvorbě exekuční legislativy.

Proporcionalita

Proporcionalitou obecně rozumíme přiměřenost exekučního zásahu do majetkové sféry povinného. V mediální sféře se nepřiměřenost exekučního zásahu odráží v kauzách následujícího typu:

- a) exekutor pro vymožení relativně nízké peněžní částky zajistí majetek v nepoměrně vyšší hodnotě, zejména nemovitost,
- b) exekutor pro vymožení peněžité částky zajistí více majetkových hodnot v souhrnu několikanásobně převyšujícím vymáhanou částku, např. několik bankovních účtů s příslušnými zůstatky,
- c) exekutor zajistí státní majetek, často kulturní památky k nimž má veřejnost emocionální vztah, pro relativně nízkou pohledávku.

Požadavek proporcionality je vtělen již do úpravy OSŘ, který v § 263 odst. 2 stanoví, že navrhne-li oprávněný k vydobytí své pohledávky výkon rozhodnutí několika způsoby zároveň, ačkoli by k jejímu uspokojení zřejmě stačil pouze některý z nich, nařídí soud výkon rozhodnutí jen tím způsobem, který stačí k uspokojení pohledávky oprávněného. Dále pak podle § 264 odst. 1 o.s.ř. navrhne-li oprávněný výkon rozhodnutí způsobem, který je zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše pohledávky oprávněného a ceny předmětu, z něhož má být uspokojení této pohledávky

dosaženo, může soud nařídit, a to po slyšení oprávněného, výkon rozhodnutí jiným vhodným způsobem.

Ačkoli byla shora uvedená ustanovení součástí OSŘ již v době přijetí EŘ, který od počátku stanoví ve svém § 52 přiměřené použití OSŘ, bylo možno proti jejich přiměřenému použití vznést námitku, že o postupu v exekučním řízení a způsobech postižení majetku rozhoduje výhradně exekutor nikoli na základě návrhu oprávněného a tato ustanovení tak nelze na exekuční řízení podle EŘ vztáhnout.

Od počátku účinnosti EŘ však bylo možno požadavek přiměřenosti exekuce dovozovat z obsahu ust. § 58 odst. 2 (*Nepostačuje-li jeden z těchto způsobů k uspokojení oprávněného, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonem stanovenými způsoby*) ve spojení s § 58 odst. 1 (*Exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v tomto zákoně*). Argumentem *a contrario* lze dospět k závěru, že postačuje-li jeden způsob provedení exekuce k uspokojení oprávněného, nelze již nařídit provedení exekuce způsobem dalším.

Nutnost přiměřenosti akcentoval i Ústavní soud ve svém rozhodnutí č. 51/05 Pl. "*Neuralgickým bodem je zejména pravomoc exekutora rozhodnout o způsobu, jakým bude exekuce vedena, což se děje v exekučním příkaze ve smyslu ust. [§ 47 odst. 1 exekučního řádu](#). Nevhodným způsobem vedení exekuce je soudní exekutor bezpochyby s to zasáhnout do základních práv povinného či jiných osob (zejména do práv ve smyslu [článku 10 odst. 1 a odst. 2 a článku 11 odst. 1 a odst. 3 Listiny](#))*".

Protože v exekutorské praxi údajně často docházelo k porušení zásady přiměřenosti, s účinností od 1.11.2009 byl § 58 odst. 1 EŘ doplněn zák. č. 286/2009 Sb., o následující požadavek: *Zajistit majetek k provedení exekuce lze nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce, pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce.*

K prosazení požadavku přiměřenosti směřuje rovněž nové ust. § 58 odst. 2 EŘ, které stanoví posloupnost jednotlivých způsobů provedení exekuce od těch, které se zákonodárci jeví jako méně tíživé pro povinného:

1. přikázání pohledávky,
2. srážky ze mzdy a jiných příjmů,
3. zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech,

4. prodej movitých věcí,

5. prodej nemovitostí.

Jelikož se v tomto ustanovení výslovně pojednává o provedení exekuce (zřejmě tedy samotná realizace, nikoli zajištění), domnívám se, že exekutorovi nic nebrání v zajištění majetku ihned po jeho zjištění. V opačném případě by exekutor po zjištění vlastnictví nemovitosti povinného musel s jejím zajištěním čekat do doby, než má postaveno najisto, že povinný nemá účet v bance či nepobírá mzdu, což by mohlo zcela zásadním způsobem ovlivnit vymahatelnost pohledávky.

V souvislosti s požadavkem přiměřenosti exekuce nelze nezmínit institut tzv. generálního inhibitoria, upraveného do 1.11.2009 v § 44 odst. 7 EŘ a poté v novém ust. § 44a odst. 1 EŘ. Generální inhibitorium ve stručnosti spočívá v zákazu nakládání s majetkem povinného s výjimkou úkonů běžné obchodní a provozní činnosti a uspokojování základních životních potřeb. Zákonodárce tak na jednu stranu přikazuje exekutorům, aby zajišťovali majetek povinného pouze v přiměřeném rozsahu, na druhou stranu však sám znemožňuje povinnému s většinou majetku a výslovně s nemovitostmi nakládat. Na podstatě věci nic nemění ani to, že tzv. střední novelou EŘ byla zavedena pouze relativní neplatnost právního úkonu učiněného v rozporu s generálním inhibitorem, tedy jeho neplatnosti se může dovolat exekutor, oprávněný či jiný přihlášený věřitel.

Uplatňování požadavku přiměřenosti však naráží i na další praktické problémy. Především, exekutor má jen málokdy souhrnný obraz o veškerém majetku povinného v jeden časový okamžik. Informace o majetku povinného většinou na základě součinnosti třetích osob dle § 33 EŘ získává exekutor postupně. Vzhledem k tomu, že většina exekutorů disponuje dálkovým přístupem do katastru nemovitostí, jako první zjistí vlastnictví nemovitosti povinného. Až po té, a často s několika týdnem či dokonce měsíčním zpožděním následují informace o bankovních účtech či mzdě povinného popř. jiném majetku. To je také hlavní důvod, proč byly v minulosti exekutory vydávány exekuční příkazy prodejem nemovitostí povinných i pro relativně nízké částky. Pokud by totiž exekutor čekal na informace o bankovních účtech či jiném majetku povinného, reálně hrozilo, že v mezidobí bude nemovitost postižena jiným exekutorem či exekučním orgánem pro jinou pohledávku. Tento problém je ve vztahu k médiím do značné míry odstraněn zavedením institutu exekutorského zástavního práva. Jakkoli i

předchozí exekuční příkazy plnily často tentýž účel jako exekutorské zástavní právo, tedy že exekutor nechal povinného splácet pohledávku pod hrozbou prodeje nemovitosti, aniž by k němu fakticky přistoupil, po zavedení institutu exekutorského zástavního práva lze jen stěží nařknout exekutora, že chce účelově prodat nemovitost pro relativně malou pohledávku. Lze tedy uzavřít, že zavedením institutu exekutorského zástavního práva k nemovitostem (§ 69a EŘ) byly odstraněny příčiny mediálního rozruchu v souvislosti s nepřiměřeným postižením nemovitostí pro nízkou pohledávku, aniž by se na postavení povinného fakticky cokoli změnilo k lepšímu. Přibyla samozřejmě administrativní zátěž exekutorských úřadů, které nyní často vydávají exekuční příkazy dva - nejprve exekuční příkaz zřízením zástavního práva a posléze exekuční příkaz prodejem nemovitosti.

Dalším problémem v souvislosti s požadavkem přiměřenosti je ocenění majetku v okamžiku jeho zjištění, aby bylo možno dostat požadavku na dostatečné zajištění majetku k uspokojení pohledávky oprávněného včetně příslušenství a nákladů exekuce. Snad jen v případě exekuce příkázáním pohledávky podle § 62 a násl. EŘ může exekutor se spolehlivou mírou jistoty znát k okamžiku obdržení informace o majetku povinného jeho hodnotu. V případě postižení účtu u peněžního ústavu exekutor obdrží od příslušné banky v nejlepším případě několik dní starý údaj o zůstatku účtu. Výše mzdy může být a pravidelně také bývá proměnlivá.

U nemovitosti může její hodnotu odhadovat exekutor v okamžiku zjištění laickým odhadem povětšinou dle lokality a povahy nemovitosti. Stěží však může z katastru nemovitostí dovozovat stavebně-technický stav a různé právní závady, zejména nájemní smlouvy, které mají podstatný vliv na ocenění nemovitosti.

Pokud má být tedy požadavek proporcionality posílen, lze toho docílit především administrativně-technickými opatřeními ze strany subjektů, na něž se exekutoři pravidelně obracejí s žádostmi o součinnost podle § 33 a násl. EŘ. V ideálním případě by tyto informace měly být poskytovány elektronicky v reálném čase způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Zajišťování majetku osob odlišných od povinného

Dalším mediálně vděčným tématem je zajištění majetku třetích osob, tedy osob, které vymáhajícímu věřiteli ničeho nedluží a jsou tedy postiženy exekucí nevinně. Tyto

osoby pak jsou nuceny svá práva zdlouhavě uplatňovat cestou tzv. vylučovacích žalob podle § 266 a násl. OSŘ u soudu.

Exekuční řízení lze v zásadě rozdělit do dvou etap a to etapy zajišťovací, kdy exekutor zajišťuje majetek potenciálně použitelný k uspokojení vymáhané pohledávky a etapy realizační, kdy je tento majetek zpeněžován. V zajišťovací etapě je z hlediska vymožení pohledávky oprávněného praktické, aby byl zajištěn a tím potenciálně exekvován, také majetek, u nějž nejsou zcela zřejmé vlastnické poměry. Tuto praktickou potřebu odráží příslušná zákonná ustanovení, o nichž bude pojednáno níže. Samotné zajištění majetku ještě neznamená, že tento majetek také bude pro uspokojení pohledávky skutečně použit, tedy zpeněžen v etapě realizační, neboť může dojít k zastavení exekuce zpeněžením tohoto majetku nebo může být zvolen způsob exekuce vhodnější (pro povinného méně tíživý).

Zajišťovací etapa většinou předchází právní moci usnesení o nařízení exekuce, i když v praxi samozřejmě dochází k případům, kdy je majetek zajišťován i po právní moci usnesení. Naopak etapa prováděcí, realizační zásadně nastává až po právní moci usnesení.

Nepochopení rozdílu mezi etapou zajišťovací a realizační, a to nejen u laické veřejnosti ale bohužel i u části veřejnosti odborné, vede bohužel ke kontroverznímu vnímání úkonů exekutora, vedoucích k zajištění majetku třetích osob. Často se pak hovoří či píše o neoprávněné exekuci, ačkoli exekutor pouze realizoval svou zákonnou pravomoc zajistit majetek potenciálně použitelný k uspokojení pohledávky, u něhož následně dojde k vyjmutí z exekuce.

Zákonná úprava bohužel mezi zajišťovací a prováděcí etapou exekučního řízení důsledně nerozlišuje. Nejvýstižnějším vyjádřením rozdílu těchto dvou etap je snad ustanovení § 47 odst. 2 EŘ, podle něhož se podle exekučního příkazu exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Nedůslednost zákonodárce v rozlišení těchto dvou etap může mít praktické dopady a vyvolat velké kontroverze např. u institutu odkladu exekuce upraveného v § 54 EŘ. I když z dikce příslušného ustanovení jednoznačně vyplývá, že exekutor v případě odkladu exekuce nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce, je mnohdy odklad exekuce vnímán jako institut, během něhož by měl být exekutor zcela nečinný. Neměl by tedy ani činit úkony zajišťovací v případě, že v tomto období dohledá postižitelný majetek (v podrobnostech viz. níže).

Termín "provedení exekuce" používá zákonodárce na mnoha dalších místech EŘ, ačkoli není zcela zřejmé, zda má na mysli prováděcí, či již zajišťovací etapu exekuce.¹

Zajištění majetku třetích osob při provádění exekuce prodejem movitých věcí

Většinou dochází k zajištění majetku osob odlišných od dlužníka při provedení exekuce prodejem movitých věcí podle § 321 a násl. OSŘ ve spojení s § 66 a násl. EŘ. V typickém případě exekutor v místě pobytu nebo alespoň formálně ověřeného pobytu povinného sepíše věci, o nichž jiná osoba tvrdí, že jsou v jejím vlastnictví.

Exekuční řízení stojí na zásadě, že pohledávka oprávněného věřitele může být uspokojena pouze z majetku povinného dlužníka. Přesto z praktických důvodů příslušná právní úprava výslovně počítá s tím, že v zajišťovací fázi exekuce prodejem movitých věcí mohou být exekucí postiženy věci třetích osob. Vyplývá to zejména z díkce ust. § 326 odst. 1 OSŘ, podle něhož soud (exekutor) v bytě (sídle, místu podnikání) povinného nebo na jiném místě, kde má povinný své věci umístěny, sepíše věci, které by mohly být prodány.

Na tuto úpravu navazuje úprava § 50 vyhl. Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy a úprava čl. 25 odst. 1 instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 1360/95-OOD, kterou se vydává Řád pro soudní vykonavatele (*Tvrdí-li někdo, že má k věcem povinného právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí, nebo tvrdí-li povinný, že věci náleží někomu jinému nebo jsou vyňaty z výkonu rozhodnutí, provede vykonavatel přesto jejich soupis, pokud nejsou jiné postižitelné věci, postačí k úhradě nároku oprávněného s příslušenstvím.*).

Důvody takové úpravy jsou zřejmé. U movitých věcí, na rozdíl např. od nemovitostí nebo účtu u peněžního ústavu, lze jen málokdy na místě soupisu spolehlivě zjistit vlastníka věci. Navíc je třeba rovněž počítat s účelovými tvrzeními přítomných třetích osob, často rodinných příslušníků dlužníka, které se snaží dlužníka před následky exekuce ochránit.

---

¹ srovnej např. § 66 odst. 2 EŘ: K provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného.

§ 70 odst. 1 EŘ: K provedení exekuce prodejem podniku nebo části podniku povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude doloženo, že podnik nebo část podniku je majetkem povinného.

S účinností od 1.11.2009 byla zákonem č. 286/2009 Sb., upravena povinnost exekutora vyškrtnout věc ze soupisu, pokud během provádění exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže (§ 68 odst. 3 EŘ).

Ani toto ustanovení nic nemění na skutečnosti, že sepsání a následné zajištění movitých věcí v prostorách povinného je úkonem zcela v souladu s příslušnou právní úpravou. Obdobně nakonec postupovali a postupují i soudy při soudním výkonu rozhodnutí. Podstatný rozdíl, který budí vášně v případě soupisu prováděného exekutory, spočívá v oprávnění exekutora věci současně se sepsáním zajistit, tedy většinou odvézt z místa soupisu do exekučního skladiště. Tato praxe byla podle § 66 odst. 1 EŘ účinného do 1.11.2009 dokonce obligatorní. Novelou tohoto ustanovení provedenou zák. č. 286/2009 Sb., došlo ke změně v tom smyslu, že je ponecháno na úvaze exekutora, zda věci zajistí či nikoli. Novelizaci lze jednoznačně uvítat, neboť i před ní docházelo v mnoha případech pouze k označení a ponechání věci na místě soupisu a tedy k postupu ne zcela v souladu s dikcí zákona.

Pokud lze tedy vůbec uvažovat o chybném, či neoprávněném postupu exekutorů spočívajícím v sepsání movitých věcí ve vlastnictví osoby odlišné od dlužníka, pak k takovým případům může dojít prakticky pouze tehdy, není-li místo soupisu místem, kde se povinný zdržuje nebo má umístěny své movité věci ve smyslu § 326 odst. 1 OSŘ. Je třeba rovněž důsledně odlišovat soupis věcí, jež má u sebe někdo jiný, ve smyslu § 326 odst. 2 OSŘ. Jak lze dovodit např. z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2813/2006, je třeba považovat za jiné místo, kde má povinný své věci umístěny ve smyslu § 326 odst. 1 OSŘ takové místo, které má povinný právo užívat, např. formou nájemní či jiné smlouvy, avšak není jeho bydlištěm, sídlem či místem podnikání. V žádném případě se nejedná o místo, kde má sice povinný své věci umístěny, ale užívací právo k takovému místu svědčí třetí osobě. V konkrétním případě si soudní vykonavatel (nikoli tedy exekutor či zaměstnanec exekutora) sjednal přístup do prostor třetí osoby, v nichž byly dle jeho přesvědčení umístěny věci povinné. Takový postup označil Nejvyšší soud ve svém rozsudku za nesprávný. Obdobně judikoval i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí 13 Kse 1/2011 - 109 ze dne 22.3.2012 v řízení o kárné žalobě na soudního exekutora, který provedl soupis movitých věcí u rodičů povinné, přičemž okolnosti svědčily o tom, že by povinná zde mohla mít movité věci. Pokud se tedy movité věci nacházejí v místě, k němuž svědčí užívací právo osobě

odlišné od povinného, lze takové věci vydat pouze za předpokladu, že jsou vymáhajícím orgánu dobrovolně touto třetí osobou vydány. Pokud by snad k vydání nedošlo, je jedinou možností postihnout právo povinného na vydání věcí exekučním příkazem postižením jiných majetkových práv podle § 63 EŘ ve spojení s § 320 OSŘ.

Exekutor je nucen vycházet při prvotním zjišťování vhodného místa soupisu ve smyslu § 326 odst. 1 OSŘ z dostupných informací, zejména z adresy povinného uvedené v návrhu na nařízení exekuce, rozhodnutí soudu o nařízení exekuce, údaje z centrální evidence obyvatel a zejména z žádostí o součinnost, v nichž jsou uvedeny kontaktní adresy dlužníka. Důležité je skutečné místo pobytu nebo umístění movitých věcí, nikoli místo úředně evidované. V praxi lze takové místo většinou určit pouze s jistou mírou pravděpodobnosti. To ostatně konstatuje i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí 13 Kse 1/2011 - 109 ze dne 22.3.2012: *"...exekutor musí v případě postupu podle ustanovení § 325a a násl. o. s. ř. respektovat restriktivní výklad možných zásahů do nedotknutelnosti obydlí. Tento restriktivní přístup by se měl projevit zejména tím, že před provedením prohlídky by měl mít exekutor postaveno najisto, že se jedná skutečně o obydlí, případně místo podnikání povinného, resp. že lze s velkou mírou pravděpodobnosti očekávat, že se právě tam nalézá majetek povinného."*

Z hlediska právní úpravy došlo ke zlepšení postavení postižených třetích osob novelou EŘ přijatou zák. č. 286/2009 Sb., s účinností od 1.11.2009. Nové znění § 68 EŘ zavádí institut vyškrtnutí věci ze soupisu exekutorem, přičemž o návrhu musí exekutor rozhodnout ve lhůtě 15-ti dnů od jeho podání. Významné je rovněž ust. § 68 odst. 3 EŘ, podle něhož exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, pokud během provádění exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže. I když toto ustanovení z hlediska gramatického výkladu směřuje až k následnému postupu po sepsání věci, nepochybně stimuluje exekutora k tomu, aby takovou věc vůbec do soupisu nezahrnul. Typicky se bude jednat o věci pořízené prokazatelně na leasing nebo věci, k nimž třetí osoby předloží hodnověrné doklady osvědčující jejich vlastnické právo.

Ačkoli vzhledem k převažujícím sentimentům zůstanu nepochybně se svým názorem osamocen, domnívám se, že by rovněž *de lege ferenda* měla být posílena právní jistota exekutora provádějícího soupis movitých věcí ohledně místa, kde tento soupis může být proveden bez rizika kárného a případně trestně-právního postihu.

Takovou zárukou by bylo stanovení vyvratitelných fikcí dovoleného místa soupisu, zejména vázaných na místo trvalého pobytu či sídla zapsaného v příslušné evidenci, místo pobytu či sídlo manželky povinného, místo doručovací adresy apod. S obdobným vymezením nakonec pracuje i ŘSV, který v čl. 32 stanoví, co se rozumí bytem povinného.

Možnosti postižení majetku osob odlišných od povinného

Jak již bylo rozvedeno výše, exekuční řízení stojí na zásadě, že pohledávka oprávněného může být uspokojena pouze z majetku povinného. V zájmu zajištění základního účelu exekučního řízení, vymožení pohledávky oprávněného, exekuční předpisy připouští i zajištění majetku třetích osob. Je však třeba důsledně odlišovat situace, kdy příslušné právní předpisy umožňují zajištění majetku třetích osob jako zajištění předběžné v etapě zajišťovací, kdy vzhledem k povaze věci nelze v okamžiku zajištění s určitostí říci, zda se jedná o majetek povinného, tedy majetek z něhož může být pohledávka oprávněného skutečně uspokojena, a situaci, kdy je na základě dalších právních skutečností dovoleno k upokojení pohledávky oprávněného realizovat prodej majetku třetí osoby.

V prvně jmenovaném případě se vychází z fikce vlastnictví příslušného majetku povinným a třetí osobě se dává možnost bránit své vlastnické právo příslušnými zákonnými prostředky, jmenovitě tzv. vylučovací žalobou podle § 266 a násl. OSŘ nebo návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 EŘ.

Výslovná právní úprava je v tomto ohledu obsažena pouze u exekuce prodejem movitých věcí a byla podrobně rozebrána výše. Lze uzavřít, že právní úprava dalších způsobů provedení exekuce s možností předběžného zajištění majetku třetí osoby nepočítá. V praxi se však často vyskytují případy, kdy majetek nominálně náleží třetí osobě avšak z hlediska hmotně-právního nebo i procesně-právního je jeho postižitelnost exekucí dána. Mezi takové případy např. patří situace, kdy nemovitost je na příslušném listu vlastnictví zapsána jako výlučné vlastnictví manžela povinného, avšak ze všech skutečností, zejména nabývacího titulu lze usuzovat, že dle hmotně-právní úpravy náleží do společného jmění manželů. Dále je možno si představit případy, kdy úkon na základě kterého došlo k převodu majetku je na první pohled absolutně neplatný.

Do druhé skupiny případů lze zařadit např. případy převodu majetku na třetí osobu v rozporu s institutem generálního inhibitoria nebo případy, kdy je rozhodnuto o neúčinnosti převodu majetku povinného na třetí osobu na základě odpůrcí žaloby podané oprávněným (§ 42a a násl. ObčZ).

Exekutor v těchto případech stojí před otázkou, zda a jakým způsobem takový majetek zajistit.

Mimochodem s problematikou postižení majetku třetích osob k uspokojení závazku povinného souvisí v poslední době akcentovaná otázka tzv. protržení firemního závoje (piercing the corporate veil).² Právní teorie postupně začíná akcentovat stanovisko, že účelové převody majetku jsou velkým problémem naší ekonomiky. Bohužel právní řád neposkytuje účinné nástroje k jejich eliminaci. Pokud má být jakákoli hmotně právní úprava skutečně účinná, musí na ní nesporně navazovat příslušná úprava předběžného zajištění majetku nejlépe v exekučním řízení.

Postižení nemovitosti evidované jako majetek manžela povinného

Podle § 66 odst. 2 EŘ k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného.

Z uvedené doslovné dikce lze dovozovat, že exekutor může přistoupit k zajištění nemovitosti pouze v případě, že příslušný list vlastnictví vedený katastrálním úřadem popř. veřejná listina notáře svědčí ve prospěch vlastnictví povinného.

V praxi však poměrně často dochází k situacím, kdy nemovitost je "napsána" na manžela povinného, ale ze všech ostatních okolností, zejména nabývacího titulu (většinou kupní smlouva) a jeho data (v průběhu trvání manželství) lze nabýt kvalifikovaného dojmu, že z hmotně-právního hlediska nemovitost spadá do společného jmění manželů.

Parametry požadované zákonným ustanovením by měl splňovat nabývací titul, tedy většinou kupní smlouva, pro níž příslušné předpisy upravující převod nemovitostí vyžadují úřední ověření. Výpis z centrální evidence obyvatel, prokazující datum uzavření manželství, však většinou není listinou vydanou či ověřenou státním orgánem

---

² srovnej např. Bulletin advokacie 1/2012, str. 24, Žižlavský, Michal: Protržení firemního závoje - odpovědnost společníků za protahování krizové situace a opožděné podání insolvenčního návrhu.

(údaje z centrální evidence obyvatel jsou exekutorům poskytovány elektronicky formou dálkového přístupu, nicméně lze si zřejmě představit, že exekutor za účelem vyhovění formálním požadavkům požádá příslušný státní orgán o vydání výpisu v listinné podobě s kulatým razítkem).

Požadavek doložení vlastnictví povinného neznamena prokázání.³ Tento závěr akcentoval i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 19.5.2011 č. j.: 15 Kse 7/2010-67, který zprostil soudního exekutora kárné žaloby pro skutek, *"že jako soudní exekutor ... k uspokojení pohledávky oprávněného...vydal...exekuční příkaz...k provedení exekuce prodejem nemovitostí,..., ve společném jmění manželů, ačkoli z výpisu z katastru nemovitostí vyplývá, že manželka povinného je výlučnou vlastnící uvedených nemovitostí a tyto nemovitosti tak nebyly součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů a ani následně nemohlo dojít k jejich transformaci do společného jmění manželů.."* Dále pak: *"Zákon řeší situaci pozitivně, tak, že vlastnické právo musí být doloženo uvedenými listinami. Situaci, kdy dané listiny dokládají opak, jak je tomu i s výpisem z katastru nemovitostí v posuzovaném případě, neřeší. Může tedy nastat situace, kdy jedna z listin dokládá vlastnické právo povinného a druhá jej vyvrací."*

A konečně: *"Výpis z evidence obyvatel nedokládá přímo o vlastnickém právu k nemovitostem (tj. podmínce předvídané ust. § 66 exekučního řádu) dle názoru kárného senátu ničeho; na druhou stranu však nepochybně informace z daného výpisu svědčí právní domněnce dle § 144 občanského zákoníku."*

Lze tedy uzavřít, že ustanovení § 66 odst. 2 EŘ nemá na mysli zcela jednoznačné prokázání vlastnického práva povinného, nýbrž jeho doložení. Toto doložení přitom nemusí být vůbec jednoznačné. Je zde tedy akcentována priorita zajištění nemovitosti, která může potenciálně sloužit k uspokojení pohledávky oprávněného. Uvedený závěr lze vztáhnout i na situace obdobné. Autor se např. v praxi setkal s případem, kdy byly nemovitosti povinného-společnosti s ručením omezeným

---

³ srovnej Kasíková M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 280: "Doložení neznamena prokázání; k tomu, aby bylo doloženo vlastnictví nemovitosti povinným, postačí, že z listin podle § 66 odst. 2, které má soudní exekutor k dispozici, vlastnictví povinného vyplývá a že z žádných dalších skutečností, které jsou exekutorovi známy, neplyne, že by povinný vlastníkem nemovitostí nebyl."

převedeny na dceru jednatele společnosti, aniž by byly splněny všechny formální náležitosti vyžadované ObchZ, zejména obligatorní ocenění znaleckým posudkem.

V případě nejednoznačného vlastnictví nemovitosti musí být samozřejmě bezvýhradně respektována procesní práva dotčených osob, aby mohly případně uplatnit své vlastnické právo tzv. excindační žalobou podle § 267 a násl. OSŘ.

Exekuce na majetek veřejné obchodní společnosti a postižení majetku společníka veřejné obchodní společnosti

Podle § 86 ObchZ společníci veřejné obchodní společnosti ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně. Na základě tohoto ustanovení se v exekutorské praxi objevují případy postihování majetku jednotlivých společníků veřejné obchodní společnosti ačkoli povinným podle usnesení o nařízení exekuce je pouze veřejná obchodní společnost. Je tak postihován majetek osob odlišných od povinného.⁴ Cestou exekučního postihu by tak mělo docházet k odstranění zřejmého zanedbání ochrany práv oprávněného, který docílil vydání exekučního titulu vůči veřejné obchodní společnosti, avšak už nežaloval z titulu ručení jednotlivé společníky.

Podle § 36 odst. 3 EŘ a obdobného § 256 odst. 1 OSŘ proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze nařídit a provést výkon rozhodnutí, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí.

Pokud by k přechodu nebo převodu práva došlo až v průběhu exekučního řízení, pak lze postupovat podle § 107 OSŘ o změně účastníků řízení.

Daleko vhodnější je však argumentace, podle níž lze vést exekuci proti konkrétní osobě pouze na základě pravomocného a vykonatelného exekučního titulu, popř. na základě jiných skutečností předpokládaných exekučními předpisy.

Exekuce majetku třetí osoby na základě úspěšné odpůřčí žaloby

Podle § 42a odst. 1 občanského zákoníku věřitel se může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné

---

⁴ Kaňková M.,: Exekuce nařízená na majetek veřejné obchodní společnosti a postižení majetku společníka veřejné obchodní společnosti, Bulletin advokacie 7-8/2012, str. 38

pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.

Podle § 42a odst. 3 občanského zákoníku právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch.

Podle § 42a odst. 4 občanského zákoníku právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch.

Podle § 36 odst. 3 EŘ proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze provést exekuci, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu.

Jakákoli výslovná právní úprava, jak postupovat v exekučním řízení pro případ vyhovění odpůřčí žalobě věřitele podle § 42a občanského zákoníku, schází. Stejně tak se mi nepodařilo nalézt ani relevantní judikaturu.

K věci lze přistoupit dvojím způsobem:

a) pokud je nařízena exekuce na majetek povinného pro uspokojení pohledávky pro níž byla podána úspěšná odpůřčí žaloba, exekutor bez dalšího postihuje majetek, který úspěšně zodporovaným právním úkonem ušel z majetku povinného; k takovému postupu postačí existence pravomocného rozhodnutí, jímž bylo vyhověno odpůřčí žalobě; nezbytným předpokladem je nařízení exekuce proti původnímu povinnému,

b) k zajištění a provedení exekuce na majetek ušlý z majetku povinného zodporovaným právním úkonem je nezbytné usnesení o nařízení exekuce, v němž je jako povinný označena osoba, v jejíž prospěch byl odporovaný právní úkon učiněn.

V neprospěch první alternativy svědčí, že osobě, která měla prospěch z odporovaného právního úkonu, je odňata možnost bránit se případnému nedostatku právní moci exekučního titulu (rozhodnutí o odpůřčí žalobě) odvoláním proti usnesení o nařízení exekuce. Lze jej také vnímat jako v rozporu s výslovným zněním shora uvedeného § 36 odst. 3 EŘ. Na druhé straně tento postup je z procesního hlediska

nejjednodušší a nejekonomičtější. Praktický problém může nastat v případě, že nelze exekvovat to, co odporovatelným právním úkonem z majetku povinného ušlo a nastupuje tedy nárok náhradový. V tom případě je třeba vyřešit výši takového nároku v penězích. Pokud z majetku povinného ušla např. nemovitost nebo movitá věc, pak by asi exekutorovi nezbylo, než stanovit jejich hodnotu na základě znaleckého posudku. Další možnou alternativou je, že se oprávněný obrátí na soud v řízení podle části třetí OSŘ, kdy bude nárokovat žalobou na plnění příslušnou částku. V případě úspěchu pak bude disponovat standardním exekučním titulem vůči třetí osobě.

Druhá alternativa zase naráží na výčet exekučních titulů uvedený v ustanovení § 40 odst. 1 EŘ, které rozhodnutí o odpůří žalobě nezahrnuje.

Jak je vidět, nabízí se zde více otázek než odpovědí. *De lege ferenda* by tato problematika měla být řešena výslovnou právní úpravou a to nejlépe tak, že k exekuci ušlého majetku by postačoval exekuční titul, jímž byla přiznána a učiněna vymahatelnou pohledávka proti původnímu povinnému a na jeho základě vydané usnesení o nařízení exekuce.

Manipulace při dražbách majetku

Exekutoři jsou často ze strany médií napadáni za to, že zajištěný majetek prodávají za ceny neodpovídající jeho skutečné hodnotě, tedy pod cenou. Lze identifikovat následující opatření, kterými lze s jistou mírou účinnosti takovému prodeji zabránit:

- a) co nejširší publicita dražby,
- b) adekvátní stanovení nejnižšího podání,
- c) informovanost potenciálních dražitelů o povaze dražené věci, nejlépe cestou osobní prohlídky věci,
- d) průběh samotné dražby, zejména zavedení elektronických dražeb.

U dražby movitých věcí se podle § 328b odst. 3 OSŘ z důvodu zajištění publicity dražby doručuje pouze orgánu obce, v jejímž obvodu bude konána a obce, v jejímž obvodu má povinný bydliště a uveřejní se způsobem v místě obvyklým. U dražby nemovitosti stanoví § 336c odst. e) OSŘ obdobně doručení vyhlášky obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu je nemovitost. Podle § 336c odst. 3

OSŘ je třeba dražební vyhlášku vyvěsit na úřední desce a požádat obec, v jejímž obvodu se nemovitost nachází, aby ji vyvěsila na své úřední desce. EŘ publicitu dražeb jak věcí movitých tak nemovitostí pomíjí zcela.

Z uvedeného je zřejmé, že zákonné požadavky na publicitu exekučních dražeb jsou zcela nedostatečné. Bylo by vhodné, aby exekuční dražby byly evidovány centrálně prostřednictvím sítě internet jako je to u dražeb nařízených podle zák. č. 26/2000 Sb. V tomto směru vyvinula iniciativu Exekutorská komora ČR, která provozuje centralizovaný internetový portál exekučních dražeb na adrese www.portaldrazeb.cz. Vkládání údajů o dražbách jednotlivými exekutory je však bez výslovné právní úpravy pouze dobrovolné. Lze rovněž doporučit, aby pro zveřejnění údajů o dražbách byly stanoveny lhůty dostatečné k oslovení co nejširšího okruhu zájemců.

Ocenění movitých věcí je upraveno v § 328 OSŘ. Odhad provádí v jednoduchých případech primárně vykonavatel při soupisu věcí. Pouze pokud není odhad takto proveden, přibere exekutor k ocenění znalce.

U nemovitosti je ocenění znalcem obligatorní (§ 336 OSŘ). EŘ ve svém § 66 odst. 5 upřesňuje, že ocenění je třeba provést cenou obvyklou, tedy tržní.

Za účelem náležitého ocenění prodávaného majetku je nezbytné, aby byl tento majetek znalci zpřístupněn. Exekutor může provést ohledání nemovitosti podle § 336 odst. 2 OSŘ. Takto formulovaná pravomoc se však v praxi jeví jako nedostatečná, protože jednak předpokládá přítomnost exekutora na místě ohledání (znalec není oprávněn si zjednat přístup do nemovitosti bez přítomnosti exekutora), jednak spolupráci samotného povinného. Pokud je povinný nekontaktní, pak lze jen stěží dovozovat oprávnění exekutora zjednat si do nemovitosti přístup v nepřítomnosti povinného. I když lze dovodit sankční či trestně-právní odpovědnost povinného v případě, že šetření neumožní (srov. A. Tripes, Exekuce v soudní praxi, str. 486: *Nesplnění povinnosti umožnit prohlídku by mohl soud sankcionovat pořádkovou pokutou podle § 53 OSŘ, popř. podat trestní oznámení, protože odmítavý postoj ke zpřístupnění by mohl za určitých okolností naplňovat skutkovou podstatu trestného činu maření úředního výkonu podle § 171 TrZ*), povinný se těmto následkům jednoduše vyhne nepřebíráním pošty. Nastávají tak často případy, kdy jsou nemovitosti znalci oceňovány pouze na základě vnějšího ohledání, což se na ocenění samozřejmě nutně odrazí. Bylo by tedy vhodné, aby měl znalec alespoň v přítomnosti exekutora možnost

nuceného přístupu do nemovitosti i v nepřítomnosti povinného. Novela OSŘ již na tento problém reaguje.⁵

S tím souvisí problém umožnění prohlídky nemovitosti před samotnou dražbou potenciálními dražiteli. Z hlediska dosažení co nejvyšší ceny dražené nemovitosti by bylo jistě vhodné, aby si potenciální dražitel mohl před samotnou dražbou nemovitost prohlédnout. Takový postup bohužel právní úprava neupravuje a proto lze prohlídku nemovitosti před dražbou provést pouze pokud povinný spolupracuje. U movitých věcí tento problém většinou nenastává, neboť jsou před dražbou pravidelně zajištěny.

Při samotném průběhu dražby vyvstávají další problémy, které oslabují věrohodnost jejich průběhu. Podle § 329 odst. 3 OSŘ exekutor udělí příklep dražiteli, který učiní nejvyšší podání. Učiní-li několik dražitelů stejné podání a nebylo-li učiněno vyšší přípustné podání, rozhodne, nedohodnou-li se tito dražitelé jinak, exekutor losem, komu má příklep udělit. V praxi dochází často k tomu, že věc draží několik navzájem spřízněných dražitelů, kteří činí stejná podání. Tím zvyšují své šance na získání předmětu dražby za nižší cenu (pravděpodobnost, že je jako vydražitel vylosován někdo z okruhu více spřízněných dražitelů se zvyšuje s počtem takto spřízněných dražitelů). Kromě toho, že se takto dražební jednání neúměrně protahuje, dochází k vytlačování dražitelů-konečných spotřebitelů, ochotných za věci nabídnout vyšší cenu, ve prospěch organizovaných skupin, které věci dále přeprodávají a tím jsou ochotny nabídnout cenu nižší. Řešením by mohlo být odstranění možnosti rovného podání cestou elektronické dražby (viz. níže).

Zejména při dražbách nemovitostí dochází často k pletichám spočívajícím v požadování úplatku za neúčast v dražbě. Pokud požadovaná částka není seriózním zájemcem o draženou nemovitost pleticháři uhrazena, ten neúměrně navyšuje nejvyšší podání. V opačném případě je pak nemovitost často vydražena za nejnižší podání. Ačkoli je takové jednání trestně-právně postižitelné, nelze jej prakticky prokázat. Tento typ pletich snad účinně odstraňuje možnost provést dražbu nemovitosti elektronicky podle § 336o OSŘ. Další výhodou elektronické dražby je, že po vypršení předem

---

⁵ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, navrhované ust. § 336 odst. 3 OSŘ: "Neumožní-li povinný prohlídku nemovitosti a nelze-li bez ohledání cenu určit, je soud oprávněn zjednat si do nemovitosti povinného přístup."

daného časového rámce dražby se v případě dalšího podání na stávajících dražebních serverech (www.okdražby.cz, www.exdražby.cz) doba dražby vždy prodlouží o předem daný interval (např. 5 minut). I když tuto možnost zákon výslovně neupravuje, nijak nevybočuje z rámce ust. § 336o odst. 2 písm. c) OSŘ a výrazně tím přispívá k navýšení nejvyššího podání. Bohužel je příznačné pro českého zákonodárce, že možnost elektronické dražby neupravil u movitých věcí.

Vedení samostatných exekučních řízení v. spojování řízení

V praxi často dochází k situaci, kdy tentýž dlužník dluží témuž věřiteli ze stejného nebo obdobného právního titulu více samostatných pohledávek. Pro každou jednotlivou pohledávku bylo donedávna zpravidla zahajováno samostatné exekuční řízení. To se odráželo ve výši nákladů takového řízení, kdy jak náklady exekuce tak náklady oprávněného spočívající většinou v nákladech právního zastoupení byly stanovovány a vymáhány samostatně. Výsledkem byla samozřejmě velice negativní mediální reakce, spočívající v obvinění jak exekutorů, tak v menší míře samotných oprávněných, že tímto způsobem uměle navyšují náklady řízení z důvodu dosažení nepřiměřeného zisku. Aniž by bylo možno tento motiv zásadně zpochybnit, dovolím si přidat ještě další důvod tohoto postupu. Jednotlivá řízení jsou totiž zpravidla vedena samostatně již ve fázi nalézacího řízení. V rámci zavedených administrativních postupů a informačních systémů je pak logické, že je stejně pokračováno i ve vymáhacím řízení. Spojování věcí z moci úřední klade další nároky jak na soudy tak na exekutory, spočívající v systematické kontrole, zda nenastaly podmínky pro spojení věcí.

Alespoň takto se k věci postavil Ústavní soud ve svém stanovisku ze dne 7.6.2011 č.j.: II. ÚS 2780/10: "Za situace, kdy se justiční informační systémy neustále zdokonalují, je vždy nutné zvažovat, zda skutkově a právně obdobné věci týchž účastníků, které k příslušnému soudu nebo soudnímu exekutorovi napadnou, z důvodů procesní ekonomie nespojit. Přestože soudnímu exekutorovi žádný právní předpis explicitně nepřikazuje, aby věci, které spolu po všech stránkách souvisejí, spojil, je takový postup z důvodu hospodárnosti řízení (§ 112 o. s. ř.) i z důvodu výše zmiňované minimalizace zásahů do základního práva na vlastnictví povinného nanejvýš žádoucí. K individuálnímu rozhodování v jednotlivých věcech lze přistoupit tak, aby nebyl porušen čl. 36 Listiny pouze tehdy, je-li takový postup rozumně odůvodnitelný. V postupu soudního exekutora a následném rozhodnutí Městského soudu v Brně spatřuje Ústavní

soud zneužití práva, které představuje zásah do práva stěžovatele na minimalizaci zásahů vyplývajících z čl. 1 odst. 1 Ústavy. Městský soud v Brně tím, že námitky stěžovatele nezohlednil, porušil rovněž právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny."

Nadále tedy při důsledném uplatnění tohoto závěru nebudou moci být přiznávány náklady exekuce v navazujících nespojených věcech, s výjimkou první nařízené exekuce. Je příznačné, že pokud se jedná o povinné, pak Ústavní soud zcela pomíjí zásadu *vigilantibus iura*, která by měla dojít uplatnění alespoň v tom, že by věci měly být obligatorně spojeny k návrhu povinného. Bohužel, tento právní servis jsou povinni *ex officio* povinným zajišťovat soudy a exekutoři.

Další, méně častou variací vedení samostatných exekucí pro pohledávky téhož oprávněného a povinného s tímž právním základem je podání návrhu na nařízení exekuce oprávněným postupně pouze pro část pohledávky (rozkouskování pohledávky), vzhledem k tomu, že oprávněný není povinen podat návrh na vymožení pohledávky v plné výši. Takový postup je třeba jednoznačně označit jako neetický.

Na tuto problematiku reagovala navrhovaná novela exekučního řádu⁶, která v § 37 odst. 3 zavádí spojení věcí, pokud je oprávněným proti témuž povinnému podán návrh na nařízení exekuce dříve, než zanikne oprávnění exekutora k vedení předchozí exekuce. Řízení se v tomto případě spojují ze zákona, aniž by bylo potřeba vydávat jakékoli rozhodnutí. Navrhovaná novela jde ještě dále, když v odst. 4 upravuje spojení tzv. bagatelních věcí (plnění nepřevyšující 10 000 Kč) vedených u více exekutorů pro rozdílné oprávněné, pokud to navrhne povinný.

Obecná část

Generální inhibitorium

Generální inhibitorium obecně znamená zákaz nakládání s majetkem povinným po doručení usnesení o nařízení exekuce, aniž by tento majetek byl explicitně postižen

---

⁶ Sněmovní tisk č. 537/2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

exekucním příkazem. Výjimkou je uspokojování základních životních potřeb, běžná obchodní činnost, udržování a správa majetku.

Původní právní úprava generálního inhibitoria účinná do 31.10.2009 byla obsažena v ustanovení § 44 odst. 7 EŘ a předpokládala absolutní neplatnost právního úkonu učiněného v rozporu s institutem generálního inhibitoria.

Exekutor tak zřejmě mohl bez dalšího postihnout exekucním příkazem majetkové hodnoty, které ušly z majetku povinného.

Nová právní úprava zavedená novelou exekucního řádu přijatou zák. č. 285/2009 Sb., zavádí v § 44a EŘ relativní neplatnost právního úkonu učiněného v rozporu s generálním inhibitorem. Nadále platí, že povinný nesmí po doručení usnesení o nařízení exekuce nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku náležejícího do společného jmění manželů s výjimkou běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb a udržování a správy majetku. Nově je mezi úkony, na něž se generální inhibitorium nevztahuje, zahrnuta i provozní činnost, což lze chápat pouze jako určité upřesnění dříve obsažené obchodní činnosti a uspokojování potřeb osob, ke kterým má vyživovací povinnost.

Právní úkon, kterým povinný porušil povinnost generálního inhibitoria, se však nově považuje za platný, pokud se neplatnosti nedovolá exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky. Právní účinky dovolání se neplatnosti nastávají od účinnosti právního úkonu, dojde-li exekucní příkaz nebo jiný projev vůle exekutora, oprávněného, nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního úkonu, jehož neplatnosti se exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel dovolává.

Soudní exekutor se tedy může dovolat relativní neplatnosti vydáním exekucního příkazu nebo jiným projevem vůle, ostatní dotčené osoby jakýmkoli projevem vůle směřujícím k relativní neplatnosti úkonu.

Z dikce právní úpravy lze dovozovat, že podmínkou pro uplatnění relativní neplatnosti je zajištění uspokojení vymáhané pohledávky. Nebylo by tedy účinné uplatnění relativní neplatnosti, pokud by již dříve byl v exekuci zajištěn majetek postačující k uspokojení pohledávky.⁷ Ačkoli se tato koncepce může jevit teoreticky

---

⁷ srovnej Preisler P.,: K některým změnám v exekucním řádu, Právní rozhledy 10/2010, str. 366-367: "Předně cílem dovolání se neplatnosti musí být zajištění uspokojení vymáhané pohledávky. ... Proto,

důslednou z hlediska ochrany povinného, v praxi mohou nastat spory, zda je v exekuci již zajištěn dostatek majetku pro uspokojení vymáhaných pohledávek. Mohou tak nastat situace, kdy povinný či dotčené třetí osoby nebudou dovolání se relativní neplatnosti respektovat s poukazem na údajnou vymožitelnost pohledávky z jiného, již zajištěného majetku povinného.

Exekuční příkaz, či projev vůle směřující k relativní neplatnosti úkonu, musí být doručen dotčeným osobám tak, aby se mohly z jeho obsahem seznámit, tedy dle hmotně-právních, nikoli procesně právních předpisů.⁸ Nemusí být skutečně doručeno, postačí, aby byl právní úkon učiněn tak, aby se s ním příslušná osoba mohla seznámit. Jinými slovy musí být doručováno na skutečnou adresu, místo pobytu. To je další velkou slabinou nové právní úpravy, neboť takové místo nemusí být osobám, uplatňujícím relativní neplatnost právního úkonu, vůbec známo.

Konečně lze ze samotné koncepce relativní neplatnosti právního úkonu dovozovat, že druhý účastník, který měl z relativně neplatného právního úkonu prospěch, není povinen tento prospěch vydat exekutorovi ke zpeněžení, resp. že tuto povinnost má pouze vůči povinnému, který jediný je oprávněn se vydání domáhat.⁹

V případě movitých věcí by tak zřejmě bylo třeba uplatnit právní úpravu obsaženou v § 326 odst. 2 OSŘ (Soud sepíše i věci povinného, které má u sebe někdo jiný, avšak jen tehdy, jestliže mu takové věci budou současně odevzdány). V případě neodevzdání věci by tak exekutor musel postihnout právo povinného na vydání věci jako jiné majetkové právo podle § 320 OSŘ.

Složitější situace by nastala v případě relativně neplatného postoupení pohledávky, převodu předmětu průmyslového či duševního vlastnictví apod.

---

byť by povinný generální inhibitorium porušil a svým majetkem nakládal, avšak k uspokojení pohledávky oprávněných osob by byl jiný postižitelný majetek dostatečný, nelze se účinně neplatnosti dovolat."

⁸ tamtéž, str. 367: "...nelze použít procesní ustanovení o doručování, která spojují účinky doručení s jinými skutečnostmi než § 45 odst. 1 ObčZ, a je třeba doručovat tam, kde projev vůle může účastníkům skutečně dojít."

⁹ tamtéž, str. 367: "Pokud se oprávněné osoby dovolají neplatnosti, je sice právní úkon mezi účastníky neplatný, a u druhého účastníka v důsledku toho jde o bezdůvodné obohacení, avšak vůči oprávněnému, exekutorovi či přihlášenému věřiteli žádnou vydávací povinnost nemá. Nevydá-li účastník právního úkonu takto nabytý majetek dobrovolně, může se povinný majetku domáhat. Exekutor, oprávněný ani přihlášený věřitel však toto oprávnění nemají."

Je zřejmé, že lze spíše očekávat postihování majetku, jehož převod byl stížen relativní neplatností, exekučními příkazy exekutora. Pokud by se měl uvedený názor, tedy že exekutor nemůže bez dalšího postihnout a zpeněžit majetkovou hodnotu, jejíž převod je relativně neplatný, v praxi prosadit, pak by institut relativního generálního inhibitoria zcela postrádal praktický smysl.

Další novinkou vycházející vstříc povinným, je možnost zcela eliminovat účinky generálního inhibitoria podle § 44a odst. 1 EŘ i speciálního inhibitoria podle § 47 odst. 4 EŘ, pokud:

a) složí povinný u exekutora částku ve výši vymáhané pohledávky, nákladů exekuce a nákladů oprávněného,

b) jestliže povinný doloží, že jeho zbývajících majetek zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané pohledávky včetně nákladů oprávněného a nákladů exekuce.

V obou případech rozhoduje exekutor usnesením na základě návrhu povinného.

V prvním případě bude zřejmě nezbytná součinnost exekutora, který povinnému oznámí, jakou částku dluží na nákladech exekuce. Výslovná povinnost exekutora informovat povinného o výši nákladů exekuce však zákonem upravena není. Ustanovení dále vůbec nepřihlíží k situaci, kdy povinný složí pohledávku a náklady exekuce a oprávněného před právní moci usnesení o nařízení exekuce, např. jen za tím účelem, aby se mohl následně exekuci bránit a nemusel snášet následky generálního inhibitoria. Exekutor přitom není oprávněn pohledávku uvolnit ve prospěch oprávněného předtím, než usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci. V mezidobí pohledávka pravidelně naroste o příslušenství a náklady exekuce. Povinný tedy může tohoto ustanovení velice jednoduše zneužít v případech, kdy je pohledávka zatížena vysokými úroky z prodlení či smluvní pokutou tak, že uhradí pohledávku k určitému datu, domůže se zrušení generálního inhibitoria a následně zcela v souladu se zákonem převede svůj majetek na jinou osobu.

Exekutor je povinen o návrhu rozhodnout do 7 dnů ode dne jeho podání. Není zde stanovena provázanost lhůty se zaplacením pohledávky, nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Lze proto mít za to, že návrhu může být vyhověno pouze v případě, že je příslušná částka u exekutora skutečně složena. Úprava opět neřeší situaci, kdy je výše pohledávky vypočtena k datu složení avšak k datu rozhodnutí exekutora je již

pohledávka navýšena o mezitím přirostlé příslušenství. V zájmu úspěšného podání návrhu na zrušení generálního inhibitoria lze proto povinným doporučit, aby vyžadovali vyčíslení pohledávky a nákladů k nejzaššímu datu lhůty, v níž má exekutor o návrhu rozhodnout, tedy k sedmému dni po podání příslušného návrhu.

Druhý případ klade poměrně vysoké nároky na schopnost exekutora správně ocenit zbývající majetek povinného tak, aby skutečně postačoval k uspokojení pohledávky a nákladů. Znění příslušného ustanovení nedává jednoznačnou odpověď na otázku, zda při svém rozhodování může exekutor vzít v potaz případnou změnu hodnoty zbývajícího majetku v budoucnu. Tento problém může vyvstat např. u cenných papírů obchodovaných na organizovaném trhu, jejichž hodnota se může měnit velice dramaticky.

Odklad exekuce

Odklad exekuce je institutem, v jehož rámci soudní exekutor nebo soud z vážných důvodů na základě rozhodnutí soudu nebo soudního exekutora posečká s prováděním úkonů v exekuci. Důvody pro nařízení odkladu exekuce jsou vymezeny v § 266 OSŘ. Jedná se o situace, kdy

a) se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen (§ 266 odst. 1 OSŘ),

b) lze očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven podle § 268 OSŘ (§ 266 odst. 2 OSŘ)

c) je odložena vykonatelnost exekučního titulu (§ 54 odst. 4 OSŘ).

Odklad exekuce z důvodů podle § 266 odst. 1 OSŘ lze povolit pouze na návrh povinného. Odklad exekuce podle § 266 odst. 2 OSŘ lze nařídit z úřední povinnosti i bez návrhu.

V rozhodnutí o povolení odkladu exekuce je třeba vždy uvést dobu, na kterou se exekuce odkládá.

Odklad zásadně nemá vliv na generální či speciální arrestatoria či inhibitoria, která nastala před jeho nařízením. Veškeré do té doby vydané exekuční příkazy tak zůstávají platné a účinné. Jedinou výjimkou je exekuční příkaz postižením mzdy

povinného, jehož účinnost je odkladem suspendována. Pokud je povolen odklad podle § 266 odst. 1 OSŘ, plátce mzdy srážky neprovádí a mzdu vyplácí povinnému jako by exekuce postižením mzdy nebyla vůbec nařízena (§ 289 odst. 1 OSŘ). Pokud jde o odklad podle § 266 odst. 2 OSŘ, pak plátce mzdy srážky nevypлácí oprávněnému či exekutorovi, ale deponuje je u sebe až do skončení odkladu (§ 289 odst. 2 OSŘ)¹⁰.

V souladu s § 171 odst. 2 OSŘ usnesení o nařízení odkladu exekuce je vykonatelné a tedy účinné doručením. V praxi má tedy dopad do exekučního řízení v okamžiku jeho doručení exekutorovi nebo třetím osobám, jímž byla uložena povinnost exekučními příkazy.

Odklad se může vztahovat na exekuci jako celek nebo pouze na její část, kdy je odložena exekuce prováděná jedním konkrétním způsobem.

Z hlediska postupu soudního exekutora v exekučním řízení je zcela zásadní obsah tohoto institutu, tedy jaké úkony exekutor činit může a jaké již ne. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí prováděného soudem, který je vždy nařízen pouze jedním způsobem a kdy tedy fakticky nepřipadá v úvahu další postup soudu ve věci, exekuce prováděná exekutorem může zahrnovat více způsobů současně. Exekutor tak typicky např. může v průběhu odkladu exekuce dohledat další majetek povinného apod.

Do novely EŘ přijaté zák. č. 285/2009 Sb., s účinností od 1.11.2009 obsahoval § 54 EŘ věta druhá ustanovení, podle něhož po uplynutí doby odkladu exekutor i bez návrhu pokračuje v provádění exekuce.

Podle nového ustanovení § 54 odst. 3 EŘ odloží-li exekutor nebo exekuční soud exekuci na návrh povinného podle § 266 odst. 1 OSŘ, potom exekutor nebo exekuční soud uvede dobu, na kterou exekuci odkládá; po tuto dobu exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce.

Z praktického hlediska se jeví jako zcela zásadní, zda po nařízení odkladu exekuce je exekutor oprávněn zajišťovat majetek povinného exekučními příkazy. Dle komentáře k exekučnímu řádu tak činit nelze.¹¹ S tímto závěrem se však neztotožňuji. Z

---

¹⁰ Kasíková M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 226.

¹¹ srovnej Kasíková M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 226: "Obecně lze říci, že exekutor nesmí vydávat

doslovného znění příslušných ustanovení plyne, že exekutor nečiní úkony k **provedení** exekuce. Opět se tím dostáváme k rozdělení exekučního řízení na fázi zajišťovací a prováděcí a terminologické nedůslednosti zákonodárce. Je nesporné, že účelem institutu odkladu exekuce je zabránit nevratným krokům v exekuci, zejména s přihlédnutím k ustanovení § 57 EŘ podle něhož uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno, a to zvláště pokud byl nařízen z důvodu očekávání, že exekuce bude zastavena. Exekutor by tak v žádném případě neměl činit úkony svojí povahou náležející do fáze prováděcí, tedy zpeněžovací úkony (dražba), které jsou z povahy věci nevratné a dále např. oceňovací úkony, prohlídky nemovitostí či věci movitých, které by byl vzhledem k předpokládanému zastavení exekuce neúčelné apod. Úkony zajišťovací, tedy vydání exekučního příkazu k zajištění jiného dohledaného majetku, však jen stěží mohou mít nevratnou povahu. Naopak, vždy je třeba počítat s tím, že k zastavení exekuce nakonec nedojde. Včasným nezajištěním majetku povinného tak může být nakonec dotčen oprávněný.

Pokud byl odklad nařízen z důvodu sociálních dopadů na povinného, pak je třeba podle mého názoru šetřit účel nařízeného odkladu. Pokud se tedy odklad týká např. provádění exekuce postižením mzdy povinného a v důsledku odkladu zaměstnavatel přestane provádět ze mzdy povinného srážky, pak není důvod nepostihnout exekučním příkazem např. nemovitost povinného. Už by ale bylo proti smyslu odkladu postihnout jiný dohledaný příjem odpovídající mzdě, nebo peněžitou pohledávku.

Specifickým případem odkladu je odklad nařízený současně s nařízením exekuce. Důvodem pro takové rozhodnutí může být, že již v této etapě exekučního řízení lze očekávat zastavení exekuce nebo že je odložena vykonatelnost exekučního titulu. Prakticky asi nebude připadat v úvahu důvod podle § 266 odst. 1 OSŘ. Ani v tomto případě nelze dovozovat, že by povinný nebyl postižen generálním inhibitoriem, byť v jeho dnešní relativní podobě. Opět zde vystupuje do popředí problém, zda může exekutor navzdory odkladu zajistit dohledaný majetek exekučním příkazem.

---

exekuční příkazy a činit takové faktické úkony, které by směřovaly k bezprostřednímu provedení exekuce."

De lege ferenda by tedy stálo za úvahu výslovně upravit účinky odkladu v tom smyslu, že lze i nadále zajišťovat majetek povinného, není-li tím narušen účel odkladu exekuce.

Od 1.1.2011 přijetím novely EŘ zák. č. 281/2009 Sb., již není aktuální problematika odkladu exekuce v případě podání vylučovací žaloby na věci movité. Ustanovení § 68 odst. 4 EŘ staví najisto, že v případě podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nebo v průběhu řízení o vylučovací žalobě nelze předmětné movité věci prodat.

Okamžik splnění dluhu v exekuci

V hmotně-právních vztazích většinou nevznikají pochybnosti kdy je dluh, dlužníkem věřiteli splněn. Jedná se o okamžik, kdy je příslušná částka v případě peněžitého dluhu předána věřiteli, ať již v hotovosti či převodem na jeho bankovní účet. V případě nepeněžitého dluhu je to rovněž okamžik předání, bez ohledu na to, zda plnění předává přímo dlužník či zprostředkovatel. Plnění prostřednictvím zprostředkovatele, ať již je to banka, pošta či přepravce zboží, jdou pravidelně k tíži dlužníka, protože ten většinou vybírá osobu zprostředkovatele plnění. Okamžikem splnění přestává přirůstat k jistině dluhu příslušenství, ať již sankční či smluvně dohodnuté.

Otázkou splnění dluhu je třeba se zabývat i v exekučním řízení. Plnění je totiž pravidelně realizováno prostřednictvím exekutora. Podle ustanovení § 46 odst. 4 EŘ účinného od 1.11.2009 je plnění k rukám exekutora dokonce obligatorní. Než se plnění dostane k věřiteli může uplynout poměrně dlouhá doba závislá častokrát na objektivních okolnostech řízení, nikoli na vůli exekutora. Tak např. může dojít k dobrovolnému splnění dluhu povinným exekutorovi před právní moci usnesení o nařízení exekuce, pravidelně nastává prodleva mezi datem právní moci usnesení o nařízení exekuce a jeho vyznačením soudem apod. Jedná se přitom o otázku významnou, neboť je třeba stanovit, zda případně v mezidobí přirůstá k jistině dluhu příslušenství.

Příslušné právní předpisy tuto problematiku neupravují. Otázkou se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 18.2.2009 sp. zn.: 32 Cdo 3594/2007, který uzavřel: "*Věřitel nemá právo na úroky z prodlení ze zaplacené částky od okamžiku, kdy dlužník dluh zaplatil v rámci exekučního řízení do rukou soudního exekutora. Platba*

exekutorovi provedená v rámci nařízené exekuce je plněním vymáhané pohledávky, neboť exekutor přijímá plnění jako osoba oprávněná plnění jménem věřitele přijmout. Zaplacením dluhu dlužníkem na účet exekutora dluh dlužníka vůči věřiteli zaniká a že případné prodlení exekutora s předáním vypořádané částky oprávněnému je pak věcí vnitřního vztahu mezi nimi (tj. mezi exekutorem a oprávněným), nemůže však jít jakkoliv k tíži povinného, který dluh splnil."

Uvedený závěr zcela nepochybně znevýhodňuje věřitele, na něhož přenáší všechny důsledky průtahů a prodlení v exekučním řízení. V případě jednoznačných průtahů lze samozřejmě věřitele odkázat na uplatnění náhrady škody podle obecných ustanovení o odpovědnosti za škodu. Pro většinu úkonů v exekučním řízení však není stanovena závazná lhůta. Typicky např. dochází k prodlení mezi okamžikem právní moci usnesení o nařízení exekuce, vyznačením doložky právní moci a vypravením usnesení s doložkou právní moci kanceláří soudu exekutorovi. Oprávněný má tak prakticky naději uspět s nárokem na náhradu škody spočívajícím v přirostlém příslušenství pouze v případě, že exekutor poruší lhůtu stanovenou v ustanovení § 46 odst. 4 EŘ ("*Nedohodnou-li se exekutor a oprávněný jinak, exekutor po právní moci usnesení o nařízení exekuce zajistí po odpočtu nákladů exekuce výplatu celé vypořádané pohledávky oprávněnému do 30 dnů od doby, kdy peněžitě plnění obdržel. Vypořádané částečné plnění exekutor vyplatí oprávněnému, nedohodl-li se s ním jinak, ve stejné lhůtě v případě, kdy toto nevyplacené částečné plnění převyšuje částku 1 000 Kč.*"). Navíc ustanovení § 46 odst. 4 EŘ ve spojení se shora citovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu pro oprávněného fakticky znamená, že v průběhu lhůty, kterou má exekutor na odeslání plnění, není jeho pohledávka úročena vůbec.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu 32 Cdo 3594/2007 vychází ze situace, kdy povinný plnil k rukám exekutora tzv. dobrovolně v rámci nepřímé exekuce. Nepostihuje však již situace, kdy je pohledávka exekutorem vypořádaná přímou exekucí některým ze způsobů předpokládaným EŘ. Tady se jako okamžik plnění nabízejí následující varianty:

- a) datum provedení exekuce (zpeněžení),
- b) datum faktického předání plnění věřiteli, k němuž by při dodržení zákona (§ 46 odst. 4 EŘ) nemělo dojít později než do třiceti dnů od zpeněžení, pokud nenastane jiná skutečnost znemožňující předání plnění (např. odklad exekuce).

Pro přístup k tomuto tématu mohou být inspirací úvahy obsažené v článku JUDr. Zdeňka Pulkrábka uveřejněném v Právních rozhledech č. 16/2008.¹² I když byl článek uveřejněn ještě před vydáním rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3594/2007, jeho obecné teze dle mého názoru neztrácejí nic na aktuálnosti. Autor v podstatě vychází ze stanoviska, že je to povinný, kdo nese odpovědnost za zahájení exekučního řízení nesplněním povinnosti uložené mu pravomocným rozhodnutím soudu a tak by měl nést i povinnost k úhradě příslušenství, přirostlého k jistině pohledávky v průběhu exekuce. Nicméně akcentuje, že bezvýhradné uplatňování tohoto pravidla by v konkrétních případech mohlo být vůči povinnému neúměrně tvrdé. Autor měl zřejmě na mysli zejména prodlevu způsobenou neodesláním plnění exekutorem oprávněnému. Tento případ však odpadá s účinností nové úpravy odesílání plnění v maximálně třicetidenní lhůtě. Jako další případ, kdy vymožené plnění po právní moci usnesení o nařízení exekuce "zamrzne" u exekutora si lze představit prakticky pouze odklad exekuce. K tomu může dojít jednak na návrh povinného (§ 266 odst. 1 OSŘ) a v tom případě jej nepochybně stíhají také jeho důsledky, nebo z moci úřední (§ 266 odst. 2 OSŘ).

Závěrem musím konstatovat, že v exekutorské praxi se vžilo jak v případě zaplacení pohledávky povinným tak jejího vymožení přímou exekucí jako rozhodné datum datum zaplacení resp. vymožení pohledávky. Je to dáno zejména tím, že příslušenství přirostlé mezi vymožením pohledávky exekutorem a jejím zaplacením oprávněnému představuje u jednotlivých pohledávek relativně zanedbatelné částky. Nastíněné otázky však mohou nabýt na naléhavosti zejména v případě obchodních pohledávek dosahujících řádově milionových či vyšších hodnot.

Postižení majetku ve společném jmění manželů

Postižení majetku ve společném jmění manželů vyvolává v praxi řadu otázek a kontroverzí. Na vybrané z nich se zaměřím v následujícím textu.

Podle § 42 odst. 1 EŘ exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela

---

¹² Pulkrábek Z.: Právní rozhledy 16/2008, str. 596.

se pro účely nařízení exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství.

Podle § 42 odst. 2 EŘ při provádění exekuce se také nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Totéž platí, byl-li smlouvou rozšířen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek povinného, který nepatřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky.

Především je již judikatorně spolehlivě i když pro oprávněné zcela neuspokojivě vyřešena otázka, zda do společného jmění manželů ve smyslu shora uvedených ustanovení spadá nárok manžela povinného na mzdu a účet manžela u peněžního ústavu. Nejvyšší soud v řadě svých rozhodnutí deklaroval, že tomu tak není.¹³

V exekuční praxi byl účet manžela povinného nebo právo manžela na mzdu často postihován podle § 320 odst. 1 OSŘ exekučním příkazem postižením jiných majetkových práv. Vycházelo se z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn.: 20 Cdo 6812001, kde Nejvyšší soud dovodil ve vztahu k daňové exekuci, že: *"daňovou exekuci, byl-li exekuční příkaz vydán na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňového dlužníka na účet vedený u banky, lze provést jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný (daňový dlužník). Pohledávka z jiného účtu není způsobilým předmětem této exekuce, i kdyby na účtu byly uloženy peněžní prostředky povinného (daňového dlužníka). Peněžní prostředky uložené na účtu, jehož majitelem je osoba od daňového dlužníka odlišná, lze postihnout způsobem uvedeným v § 320 o. s. ř."*

Konstrukce tohoto způsobu postižení peněžních prostředků manžela na účtu však vychází z toho, že manžel povinného může být ve vztahu k povinnému poddlužníkem v tom smyslu, že v rámci hospodaření s prostředky na účtu může být povinen mu tyto prostředky vyplatit, resp. že v okamžiku vyplacení prostředků v hotovosti se tyto stávají součástí společného jmění. Pokud k takové situaci dojde, pak je manžel povinen prostředky vyplatit na úhradu pohledávky oprávněného. Není zde tedy dán žádný přímý nárok na vyplacení prostředků ve vztahu k bance. Je zřejmé, že tato

---

¹³ srovnej např. 21 Cdo 1774/1999, 20 Cdo 1284/2002, 20 Cdo 3902/2008

teoretická konstrukce je v praxi z hlediska vymožení pohledávky naprosto nepoužitelná, neboť je zcela závislá na vůli manžela povinného, zda prostředky vyplatí.

Exekutorská praxe se s tímto náhledem Nejvyššího soudu vyrovnávala tak, že manžel povinného byl přibírán do exekučního řízení postupem podle § 92 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ (přiměřené použití OSŘ pro exekuční řízení).. Z ustanovení podle něhož souhlasu toho, kdo má do řízení vstoupit je třeba, jestliže má vystupovat na straně žalobce bylo *a contrario* dovozováno, že pokud má manžel vystupovat na straně povinného, tedy žalovaného, není takového souhlasu třeba. Pokud manžel povinného neuplatnil procesní obranu proti takovému rozhodnutí, pak se po právní moci usnesení stal účastníkem exekučního řízení. Bylo dokonce možno dovozovat možnost postihnout majetek v jeho výlučném vlastnictví.

Vstup manžela povinného do exekučního řízení na základě rozhodnutí však není teoreticky správný. Manžel povinného se stává účastníkem exekučního řízení ze zákona, v okamžiku, kdy je postižen majetek náležející do společného jmění.

Dalším praktickým problémem s nímž bylo možno se v exekuční praxi často setkat, byla situace, kdy společné jmění manželů (předtím bezpodílové spoluvlastnictví) bylo rozhodnutím soudu zrušeno podle § 148 odst. 2 ObčZ účinného do 31.7.1998 nebo zúženo podle § 148 odst. 1 ObčZ účinného od 1.8.1998. Ustanovení § 42 odst. 1 a 2 EŘ totiž stanoví, že se nepřihlíží pouze k smlouvám o zúžení společného jmění nebo smlouvám o vzniku společného jmění k datu zániku manželství. Bylo se tak možno setkat s názory, že zrušení společného jmění manželů soudem

Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 30.11.2010, 20 Cdo 370/2009 deklaroval, že ustanovení § 262a odst. 1 OSŘ, které stanoví obdobnou neúčinnost dohod o společném jmění manželů pro soudní vykonávací řízení, lze analogicky aplikovat i v případech, kdy společné jmění manželů bylo zúženo rozhodnutím soudu.

Toto rozhodnutí lze nepochybně aplikovat i na exekuční řízení.

Jednotlivé způsoby provedení exekuce

Exekuce postižením podílu v obchodní společnosti a členských práv a povinností v družstvu

Majetkové podíly povinného v obchodních společnostech a družstvu mohou mít značnou faktickou hodnotu a stát se tak nezanedbatelným zdrojem uspokojení oprávněného v rámci exekučního řízení. Až do účinnosti zák. č. 302/2000 Sb., jímž bylo nahrazeno dosavadní znění § 320 OSŘ, se praxe stavěla k možnosti postižení obchodního podílu ve společnosti odmítavě. Tehdejší právní úprava dokonce výslovně znemožňovala postižení členského podílu v družstvu (§ 320 odst. 2 OSŘ účinný do 31.12.2000). Postižitelný tak byl pouze případný vypořádací podíl člena družstva.

Postižení obchodního či členského podílu je možno realizovat v zásadě dvěma způsoby:

- a) nuceným prodejem podílu v dražbě,
- b) ukončením účasti společníka nebo člena ve společnosti nebo družstvu se vznikem nároku na vypořádací podíl nebo podíl na likvidačním zůstatku.

Oba tyto způsoby mají své výhody a úskalí.¹⁴ Proti prvnímu z nich lze namítat, že nerespektuje případnou omezenost převodu podílu resp. že umožňuje, aby se společníkem stala osoba, z níž ostatní společníci nesouhlasí.

Druhý způsob zase často znamená pro společnost nebo družstvo značnou ekonomickou zátěž spojenou nejenom s účetními službami za vypočtení výše vypořádacího podílu ale zejména náklady na samotný vypořádací podíl. Dále je pak poměrně obtížné vynutit na společnosti nebo družstvu součinnost k vypočtení vypořádacího podílu, pokud ji neposkytne dobrovolně. U bytového družstva k tomu přistupuje jednoznačná ekonomická nevýhodnost pro oprávněného a naopak jednostranná výhodnost pro samotné družstvo (viz níže).

Náš zákonodárce se rozhodl pro první způsob, tedy pro koncepci ukončení účasti společníka. Jelikož se tento způsob v praxi příliš neosvědčil, nejnovější legislativní iniciativa již vychází z koncepce prodeje podílu v dražbě¹⁵.

---

¹⁴ Dědič, J.: Obchodní podíl v exekuci a v konkursu, Právní rozhledy 15-16/2012, str. 532

Úprava postižení obchodního nebo členského podílu povinného je rámcově obsažena v § 63 EŘ, který stanoví, že exekuci postižením jiných majetkových práv lze provést také postižením podílu povinného jako společníka nebo komanditisty ve společnosti nebo postižením členských práv a povinností povinného jako člena v družstvu. V podrobnostech odkazuje EŘ na přiměřené použití občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky.

Postižení podílu povinného v obchodní společnosti či družstvu je systematicky zařazeno pod exekuci příkázáním pohledávky a jde tedy o zvláštní způsob příkazání pohledávky, konkrétně postižením jiných majetkových práv podle § 320 a 320a OSŘ. Jedná se zásadně o právo nepeněžitě povahy.¹⁵ Musí jít samozřejmě o právo vyjádřitelné v penězích a zpeněžitelné, tedy musí mít majetkovou hodnotu, jak ostatně stanoví § 320 odst. 1 OSŘ, jinak by pro exekuční řízení postrádalo význam. Dalšími podstatnými vlastnostmi postižitelného práva je, že není spojeno s osobou povinného a je převoditelné na jiného. To jsou parametry, které např. u obchodního podílu u společnosti s ručením omezeným nejsou ve většině případů splněny, neboť společenská smlouva společnosti s ručením omezeným pravidelně stanoví převoditelnost obchodního podílu pouze se souhlasem valné hromady. Obdobné omezení lze nalézt i u komanditních společností a méně často u družstev.

To byl zřejmě důvod, proč zákonodárce zavedl v § 320a OSŘ konstrukci, podle níž výkonem rozhodnutí (exekucí) podílu v obchodní společnosti nebo družstvu dochází k zániku účasti povinného ve společnosti nebo družstvu a exekuce postihuje jeho pohledávku z práva na vypořádací podíl nebo z práva na podíl na likvidačním zůstatku. Podrobnosti upravují příslušná ustanovení ObchZ.

Podle § 88 odst. 1 písm. f) ObchZ pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu některého společníka ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce se společnost zrušuje.

---

¹⁵ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁶ Tripes, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str.362

Podle § 102 odst. 2 ObchZ pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí či vydáním exekučního příkazu k postižení podílu komanditisty v komanditní společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce zaniká účast komanditisty ve společnosti.

Obdobně podle § 148 odst. 2 ObchZ zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným.

Podle § 231 odst. 1 ObchZ zaniká pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností, vydáním exekučního příkazu k postižení členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce, členství povinného v družstvu.

Se zánikem účasti společníka ve společnosti nebo družstevníka v družstvu je spojen jeho nárok na vypořádací podíl či podíl na likvidačním zůstatku podle toho, zda postižením zaniká rovněž společnost či nikoli. Právě tento nárok je předmětem postižení a prostředkem, jak pro oprávněného vymoc pohledávku.

Podle § 61 odst. 2 ObchZ výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti z vlastního kapitálu zjištěného z mezitimní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, pokud společenská smlouva nestanoví, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce.

U družstva je podle § 233 odst. 3 ObchZ pro určení vypořádacího podílu rozhodný stav vlastního kapitálu družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Vypořádací podíl se podle § 233 odst. 2 ObchZ určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství.

V souvislosti se zánikem účasti společníka či člena družstva je třeba řešit, jaký je další osud podílu takového společníka.

V případě veřejné obchodní společnosti se tato společnost zrušuje a je třeba provést její likvidaci (viz. výše).

V případě komanditní společnosti k jejímu zrušení nedochází, avšak právní úprava nestanoví, jak naložit s obchodním podílem. Je proto třeba dovodit, že podíl bez dalšího zaniká.

U společnosti s ručením omezeným opět schází výslovná úprava, jak nakládat s podílem uvolněným v důsledku postižení exekucí. V praxi se uplatňuje úprava podle § 113 odst. 5 ObchZ podle něhož obchodní podíl vyloučeného společníka přechází na společnost, která jej může převést na jiného společníka nebo třetí osobu. Není však výslovně řešena situace, kdy je povinný jediným společníkem společnosti s ručením omezeným. Uvolněný obchodní podíl i v tomto případě přechází na společnost, která však dle výslovného znění § 120 odst. 2 ObchZ není oprávněna vykonávat práva s podílem spojená. Teorie tak dospěla k závěru, že v tomto případě je nezbytné podat návrh na zrušení společnosti soudem podle § 68 Obch.¹⁷ Opačný názor zaujal Nejvyšší soud, který dovodil, že společnost je v tomto případě povinna rozhodnout o naložení s obchodním podílem v souladu s § 113 odst. 5 nebo 6 ObchZ.¹⁸

U družstva opět dochází k zániku účasti družstevníka bez dalšího.

Na první pohled zaujme, že dle dikce příslušných ustanovení k zániku účasti ve shora uvedených právnických osobách postačí již samotné vydání exekučního příkazu spojené s právní mocí usnesení o nařízení exekuce. Není tedy výslovně vyžadována právní moc exekučního příkazu. Právní moc exekučního příkazu a usnesení o nařízení exekuce přitom nemusí spadat v jedno. Exekuční příkaz může být a také většinou bývá vydán před právní mocí usnesení o nařízení exekuce a nabývá právní moci nezávisle na něm. Je však nepochybné, že nezbytnou podmínkou zániku účasti povinného je i právní moc exekučního příkazu, jinak by byl povinný podstatně zkrácen na svých procesních právech (nemožnost obrany proti exekučnímu příkazu apod.).

---

¹⁷ Tripes, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str.368: Pak by mělo dojít ke zrušení společnosti s likvidací (§ 68 odst. 6 ObchZ) s tím, že oprávněnému připadne na základě nařízeného výkonu rozhodnutí (exekuce) podíl na likvidačním zůstatku.

Shodně viz. Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Praha: ASPI, 2002, s. 205

¹⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2006, sp. zn. 29 Odo 850/2006: "Společnost s ručením omezeným, na kterou přešel po vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu obchodní podíl jediného společníka, může rozhodnout o převodu tohoto obchodního podílu podle § 113 odst. 5 ObchZ." a dále "...přesto, že jí ustanovení § 120 odst. 2 obch. zák. (obecně) zakazuje pro případ nabytí obchodního podílu vykonávat práva společníka. V tom směru je třeba považovat ustanovení § 148 odst. 2 ve vazbě na ustanovení § 63 a § 65 zákona č. 120/2001 Sb., a § 320a o.s.ř. za ustanovení speciální a uzavřít, že takové rozhodnutí nejen že společnost přijmout může, ale jeho přijetí jí zákon ukládá."

Další terminologickou nepřesnost lze spatřovat ve formulaci, že účast společníka zaniká vydáním exekučního příkazu po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Zde lze nabýt dojmu, zda snad exekuční příkaz s předpokládanými účinky nemusí být vydán až po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Z povahy exekučního řízení však plyne, že exekuční příkaz může být vydán kdykoli v průběhu exekučního řízení, tedy i před právní mocí usnesení o nařízení exekuce. Účinky zániku účasti ve společnosti tak má i příkaz vydaný před právní mocí usnesení.

Za mnohem závažnější nedůslednost zákonodárce však považují, že z příslušných ustanovení nelze spolehlivě dovodit, kterým dnem účast povinného ve vyjmenovaných právnických osobách zaniká. Z dikce "po právní moci usnesení o nařízení exekuce" lze dovozovat, že se jedná o den následující po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Pokud je však nařízen výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu soudem, pak má tytéž účinky (zrušení účasti společníka ve společnosti, nebo družstevníka v družstvu), již právní moc usnesení. Není přitom věcný důvod, aby v případě soudního výkonu byl rozhodným datem den právní moci usnesení a v případě exekuce až den následující po právní moci.¹⁹ Je zřejmé, že výše vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku se může den ode dne měnit a to jak ve prospěch tak neprospěch povinného a tím i oprávněného a uspokojení jeho pohledávky.

Dále pak, jelikož právní úprava výslovně nezmiňuje právní moc exekučního příkazu, lze si rovněž představit konstrukci, kdy již datum vydání exekučního příkazu, za předpokladu, že exekuční příkaz nabude právní moci, je tím datem, k němuž zaniká účast ve společnosti nebo družstvu (datum zániku účasti by nastalo zpětně).

Snad nejvhodnějším východiskem je vázat zánik účasti společníka na datum právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu, podle toho, které z nich nastane později. Současně by se mělo jednat o datum právní moci příslušného rozhodnutí (exekučního příkazu nebo usnesení), nikoli až o den následující. Dikci "po právní moci usnesení" by tak bylo třeba vyložit tak, že právní moc usnesení o nařízení exekuce je nezbytnou podmínkou zániku účasti, nikoli časovým údajem, kdy účast zaniká.

---

¹⁹ srovnej dikci ust. § 88 odst. 1 písm. f), § 102 odst. 2, § 148 odst. 2 a § 231 odst. 1 ObchZ

Další významnou skutečností je splatnost vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku. Obecná úprava je obsažena v ust. § 61 odst. 3, který stanoví 3-měsíční lhůtu splatnosti od schválení příslušné účetní závěrky, nestanoví-li zákon, společenská smlouva nebo stanovy jinak.

Důležitou modifikací je úprava u společnosti s ručením omezeným. Podle § 150 odst. 3 ObchZ společnost vyplatí vypořádací podíl bez zbytečného odkladu poté, co splnila povinnost podle § 113 odst. 5 (povinnost uvolněný obchodní podíl převést na jiného společníka nebo třetí osobu) nebo 6 ObchZ (povinnost snížit základní kapitál společnosti), jestliže byl vklad společníka splacen. Není-li vklad představující obchodní podíl splacen, je společnost povinna vypořádací podíl vyplatit bez zbytečného odkladu po splacení vkladu.

Je zcela zřejmé, jaké důsledky může tato právní úprava mít pro oprávněného. Vyplacení vypořádacího podílu může být pro společnost finančně značně tíživou povinností, proto lze předpokládat oddalování jejího splnění. Při absenci pozitivní právní úpravy lze lhůtu "bez zbytečného odkladu" vykládat i tak, že se jedná o lhůtu, v níž si společnost bude schopna opatřit finanční prostředky k vyplacení vypořádacího podílu. I když lze dovozovat, že se uplatní lhůta šestiměsíční²⁰, tento názor zdaleka nemusí převážet.

Dalším problémem, který může přinést praxe, je zcela účelová změna společenské smlouvy s cílem oddálit nebo prakticky znemožnit vyplacení vypořádacího

---

²⁰ Dědič, J.: Obchodní podíl v exekuci a v konkursu, Právní rozhledy 15-16/2012, str. 534: "Má-li ustanovení o zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným v důsledku výkonu rozhodnutí nebo exekuce postižením obchodního podílu či prohlášením konkursu na majetek společníka splnit svůj účel, měla byt podle mého názoru zvolena kogentní právní úprava splatnosti vypořádacího podílu v daných případech, která by nebyla závislá na vůli či zvůli společnosti a společníků. Pokud se tak nestalo, je podle mého názoru jediným správným řešením přistoupit k účelovému výkladu zákona. Tomu odpovídá taková interpretace § 150 odst. 3 ObchZ v posuzovaných případech, že splatnost vypořádacího podílu nastává bez zbytečného odkladu poté, co společnost naložila s uvolněným obchodním podílem podle § 113 odst. 5 nebo 6, nejpozději však uplynutím lhůty šesti měsíců od zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. K tomu podle mého názoru tenduje i judikatura Nejvyššího soudu, např. rozsudek ze dne 16.12.2009, sp. zn. 29 Cdo 3645/2008, byť jen ve vztahu k nedodržení lhůty stanovené § 113 odst. 56 ObchZ. Argumentace tam uvedená je však podle mého názoru použitelná ve všech výše uvedených případech."

podílu. Na takové jednání by zřejmě dopadala právní úprava zákazu nakládání s pohledávkou ze strany poddlužníka podle § 313 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 320a odst. 2 OSŘ. Proti tomu však lze argumentovat tím, že poddlužníkem je společnost nikoli společníci, kteří rozhodují na valné hromadě o změně společenské smlouvy a tudíž se na ně zákaz nevztahuje.

U družstva je vypořádací podíl splatný do tří měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo, v praxi tedy nejméně devět měsíců po roce, v němž zaniklo členství (řádná účetní závěrka je většinou vypracována do šesti měsíců po skončení účetního roku).

Právní úprava u jednotlivých typů společností počítá i s reverzním mechanismem pro případ, že je exekuce následně po právní moci zastavena.

U veřejné obchodní společnosti lze podle § 88 odst. 3 ObchZ zvrátit její zrušení, pokud se zbývající společníci změnou společenské smlouvy dohodnou, že společnost trvá i nadále. Toto právo lze uplatnit do 3 měsíců od zrušení společnosti.

Podle § 88 odst. 3 ObchZ, účast společníka, jehož podíl ve společnosti byl pravomocně postižen, se obnovuje, pokud byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí nebo exekuce, avšak pouze za předpokladu, že takový společník do 2 měsíců od zastavení výkonu nahradí společnosti vypořádací podíl.

Obdobnou úpravu stanoví § 102 odst. 3 ObchZ pro komanditní společnost, § 148 odst. 4 ObchZ pro společnost s ručením omezeným, (zde za předpokladu, že společnost v mezidobí s obchodním podílem nenaložila jinak (nepřevedla jej nebo nesnížila základní kapitál)) a § 231 odst. 2 ObchZ pro družstvo.

Nečinnost společnosti nebo družstva při postižení podílu ve společnosti nebo družstvu

Jak již bylo řečeno výše, důsledkem exekučního postižení podílu v obchodní společnosti nebo členského podílu v družstvu je vznik nároku společníka (povinného) na vypořádací podíl nebo podíl na likvidačním zůstatku společnosti. Podíl je vypočten na základě řádné, mimořádné či mezitimní účetní závěrky, resp. podle stavu vlastního kapitálu v příslušném roce u družstva.

Po právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu by tak společnost nebo družstvo měly na základě vyrozumění ze strany exekutora provést

kroky k vypočtení vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku, zejména sestavit příslušné účetní závěrky a následně provést výplatu. Tento krok je spojen s nezbytnými náklady na účetní služby, které mohou být obzvlášť citelné u větších obchodních společností. Úhrada těchto nákladů není právní úpravou výslovně řešena. Lze snad dovozovat majetkovou odpovědnost povinného v důsledku protiprávního jednání spočívajícího v neplnění pravomocně uložených závazků. Nejpodstatnější jsou však samotné náklady vyplacení vypořádacího podílu. To je také důvod, proč řada i fungujících obchodních společností na vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu vůbec nereaguje.

Velkou slabinou stávající právní úpravy je naprostá absence ustanovení pro případ nečinnosti obchodní společnosti či družstva. Pro ten případ přichází do úvahy poddlužnická žaloba podaná oprávněným na základě ustanovení § 315 odst. 1 OSŘ podle části třetí OSŘ. Oprávněný však většinou vůbec neví, jaká je výše vypořádacího podílu a zda nárok na vypořádací podíl vůbec vznikl, v případě že jeho hodnota je záporná. Je tak odkázán žalovat částku hypotetickou, snad určenou na základě znaleckého posudku podle účetních závěrek společnosti uložených v obchodním rejstříku nebo, neplní-li společnost svou povinnost ukládat účetní závěrky do rejstříku, podle společnosti s obdobným předmětem podnikání. V této souvislosti je třeba rovněž zmínit, že oprávněný podle § 315 odst. 2 OSŘ odpovídá povinnému za škodu, pokud pohledávku neuplatní včas u soudu nebo neoznámí-li povinnému, že ji uplatňuje.

Tento problém nebude příliš aktuální u bytových družstev, pro něž je zánik účasti člena většinou ekonomicky velmi výhodný, jak rozvedu níže. Je však velmi frekventovaná zejména u společností s ručením omezeným.

De lege ferenda by proto bylo vhodné do právní úpravy vtělit pravomoci exekutora k zjištění majetkové situace společnosti nebo družstva spočívající v povinnosti předložit účetnictví pod sankcí pořádkové pokuty vůči statutárním orgánům nebo je případně zajistit. Pro případ nedohledatelnosti účetních dokladů by bylo vhodné stanovit výši vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku na základě dohadných položek a fikcí, např. na základě posledního známého daňového přiznání resp. účetní závěrky uložené u příslušného finančního úřadu. Navrhovaná novela

alespoň stanoví povinnost obchodní společnosti a družstva poskytnout soudu nebo znalci informace potřebné k určení ceny podílu.²¹

Exekuce postižením členského podílu v bytovém družstvu

S členstvím v tzv. bytovém družstvu je většinou spojeno právo člena užívat konkrétní byt v majetku družstva. Tržní hodnota těchto členských práv a povinností v drtivé většině případů mnohonásobně převyšuje vypořádací podíl člena vypočtený podle § 233 odst. 2 a 3 ObchZ. Stávající koncepce exekuce postižením členských práv a povinností v bytovém družstvu je tak jednostranně výhodná pro bytová družstva, která se provedením exekuce zbaví relativně levně zadluženého člena a uvolněný byt po té mohou prodat za tržní cenu nebo výhodně pronajímat.

Členská práva a povinnosti v bytovém družstvu jsou přitom zásadně převoditelná na třetí osobu bez souhlasu družstva (§ 230 ObchZ). Není proto věcný důvod, aby tato členská práva a povinnosti spojená s užíváním bytu nebyla zpeněžena dražbou. Překážkou je pouze stávající pozitivní právní úprava vypořádání členského podílu.

Na tuto situaci reagoval zákonodárce připravovanou novelou OSŘ²², v níž v nově navrhovaném § 320ab stanoví u všech typů obchodních společností a u družstva prodej obchodního a členského podílu v dražbě a to i v případě jeho omezené převoditelnosti. Pokud je podíl možno převést pouze určité osobě, pak se dražby může zúčastnit pouze taková osoba po prokázání splnění podmínek. Exekuce postižením práva na vypořádací podíl je nadále uvažována pouze jako alternativa, pokud se podíl nepodaří prodat ani v opakované dražbě. Tuto koncepci lze pouze uvítat. K datu odevzdání této práce nebyla novela schválena.

---

²¹ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 320ab odst. 2: "K určení rozhodné ceny přibere soud znalece; za tím účelem jsou obchodní společnost nebo družstvo povinny poskytnout soudu a znalci informace potřebné k určení ceny podílu."

²² Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Exekuce příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu v exekutorské praxi

Zákonem č. 133/2006 Sb., jímž byl novelizován OSŘ a EŘ byl zaveden nový exekuční prostředek - příkaz k výplatě z účtu u peněžního ústavu (dále jen "příkaz k výplatě"). Příslušná zákonná úprava je obsažena v § 320b - 320h OSŘ se stručným odkazem na přiměřené použití OSŘ v § 65a EŘ.

Soud nařídí tento způsob výkonu rozhodnutí na návrh oprávněného usnesením. Usnesení doručí oprávněnému a povinnému. Po právní moci usnesení vydá oprávněnému příkaz k výplatě. Na základě předložení příkazu je kterýkoli peněžní ústav v České republice povinen provést srážku z účtu povinného k okamžiku, kdy je mu příkaz předložen, ve prospěch oprávněného a to až do výše vymáhané pohledávky.

Na rozdíl od exekuce postižením pohledávky povinného vůči peněžnímu ústavu lze na základě příkazu k výplatě docílit po právní moci výkonu rozhodnutí vůči jakémukoli nespecifikovanému peněžnímu ústavu na území České republiky po časově neomezenou dobu. Samotné provedení exekuce, tedy inkasování vymáhané částky z účtu povinného, neprovádí soud ale sám oprávněný na základě usnesení o nařízení exekuce příkazem k výplatě a samotným příkazem k výplatě, které předloží peněžnímu ústavu.

Příkaz k výplatě by tak mohl být poměrně efektivním způsobem výkonu rozhodnutí, neboť je zřejmé, že nabízí velkou operativnost. Odpadá zjišťování konkrétního účtu povinného a peněžního ústavu, u níž je veden. Oprávněný se může na jeho základě na peněžní ústavy obracet i opakovaně po časově neomezenou dobu. Účet povinného nemusí k datu vydání usnesení či příkazu k výplatě vůbec existovat, postačí, když si ho povinný zřídí kdykoli v budoucnu a to třeba u peněžního ústavu, který rovněž k datu rozhodnutí nemusel existovat.

Podstatnou slabinou tohoto způsobu výkonu rozhodnutí je, že usnesení o jeho nařízení se doručuje povinnému. Exekuci lze provést teprve po právní moci usnesení. Pokud si tedy povinný usnesení skutečně převezme (není doručeno fikcí), pak s pravděpodobností hraničící z jistotou veškeré peněžní prostředky na svých účtech vybere nebo převede na jinou osobu. Zákonodárce se dokonce ani neobtěžoval do právní úpravy vtělit příslušné zákazy, jakkoli by byly v praxi zcela neúčinné. Tento

způsob výkonu rozhodnutí tak má praktický význam pouze v případech, kdy si povinný rozhodnutí fakticky nepřevzme.

Vzhledem ke stručnému odkazu § 65a EŘ na přiměřené použití ustanovení OSŘ vyvstává otázka, jak by měl být tento způsob exekuce uskutečňován v exekutorské praxi. Exekuce příkazem k výplatě není mimochodem uvedena v taxativním výčtu způsobu provedení exekuce podle § 59 odst. 1 EŘ. Vzhledem k tomu, že exekuce příkazem k výplatě je obsažena v Hlavě IV. EŘ upravující způsoby provedení exekuce, jedná zřejmě o chybu, nikoli záměr zákonodárce.

Vyvstává však otázka, zda by měl exekutor o tomto způsobu provedení exekuce rozhodnout exekučním příkazem či usnesením. Rozdíl je zřejmý. V případě rozhodování usnesením lze proti rozhodnutí podat odvolání, kdežto proti exekučnímu příkazu nikoli (ten nabývá právní moci doručením). Přikláním se k závěru, že i v tomto případě rozhoduje exekutor exekučním příkazem, neboť se jedná o rozhodnutí o způsobu provedení exekuce (§ 47 odst. 1 EŘ). Následně, po právní moci exekučního příkazu, vydá exekutor příkaz k výplatě. Na rozdíl od řízení o výkon rozhodnutí podle OSŘ však tento příkaz k výplatě neodevzdá oprávněnému, ale realizuje jej u jednotlivých peněžních ústavů sám.

Z hlediska procesní ekonomie je tento způsob provedení exekuce způsobilý ušetřit jak exekutorovi tak jednotlivým peněžním ústavům nemalé administrativní a personální náklady, neboť při jeho důsledném využití by prakticky nebylo nutné obesílat peněžní ústavy s žádostmi o součinnost podle § 33 EŘ. Jak však již bylo zmíněno výše, použitelnost tohoto způsobu exekuce do značné míry omezuje požadavek na doručování usnesení (exekučního příkazu) povinnému, před jeho samotnou realizací.

Závěrem konstatuji, že mi není známo, že by exekutoři tento způsob exekuce vůbec využívali. Myslím, že je to škoda, protože po odstranění zmíněných nedostatků má značný potenciál k zefektivnění řízení. Nová právní úprava již s tímto exekučním prostředkem vůbec nepočítá.²³

---

²³ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Práva a závady váznoucí na nemovitosti při exekuci prodejem nemovitosti

V praxi často činí dražitelům, oprávněným nájemcům a osobám oprávněným z věcného břemene i odborné veřejnosti potíže, jakým způsobem se vyrovnat s právy a závadami váznoucími na dražené nemovitosti. Svůj díl viny na tom nese právní úprava, která je roztržštěná do několika ustanovení obsažených v různých částech příslušné kapitoly OSŘ (§ 335 až 337h OSŘ). Pokusím se proto o krátké shrnutí této problematiky.

Podle § 69 EŘ, použijí se na provádění exekuce prodejem nemovitostí přiměřeně ustanovení OSŘ.

Podle přiměřené aplikace ustanovení § 336 odst. 1 OSŘ po právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu prodejem nemovitosti exekutor ustanoví znalce, kterému uloží, aby ocenil nemovitost a její příslušenství a aby ocenil jednotlivá práva a závady s nemovitostí spojené.

Podle § 66 odst. 5 EŘ při oceňování nemovitosti, jejího příslušenství a jednotlivých práv a závad s nemovitostí spojených se použije obvyklá cena podle zvláštního právního předpisu. Tímto předpisem je zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů.

Podle § 336a odst. 1 OSŘ podle výsledků ocenění a ohledání provedeného podle § 336 určí soud:

- a) cenu nemovitosti a jejího příslušenství,
- b) cenu jednotlivých práv a závad s nemovitostí spojených,
- c) závady, které prodejem v dražbě nezaniknou,
- d) výslednou cenu.

Podle § 336a odst. 3 OSŘ při určení výsledné ceny se od ceny nemovitosti a jejího příslušenství a ceny práv spojených s nemovitostí odečtou závady podle odst. 1 písm. c) OSŘ, tedy závady, které prodejem v dražbě nezaniknou. Těmito závadami jsou podle § 336a odst. 2 OSŘ věcná břemena, o nichž to stanoví zvláštní předpisy, nájem bytů a další věcná břemena a nájemní práva, u nichž zájem společnosti vyžaduje, aby nemovitost zatěžovala i nadále.

Zákon tedy vymezuje dvě kategorie nájemních práv a věcných břemen - ta, která mohou prodejem v dražbě zaniknout a ta, která budou nemovitost zatěžovat i

nadále. To, zda nájemní práva a věcná břemena náležející do první kategorie zaniknou či nikoli je plně v rukou oprávněných z těchto nájemních práv a věcných břemen.

Podle § 337b odst. 5 OSŘ osoby, kterým svědčí právo z věcného břemene nebo nájemní právo, se vyjádří (při rozvrhovém jednání), zda požadují vyplacení náhrady; jinak se má za to, že souhlasí s vyplacením náhrady vydražiteli.

Podle § 337g odst. 2 OSŘ náhradu za věcné břemeno nebo nájemní právo se přizná vydražiteli, jestliže s tím souhlasí osoba, které svědčí právo z tohoto věcného břemene nebo nájemní právo.

Pokud se tedy oprávněná osoba výslovně nevyjádří, že žádá o vyplacení náhrady, náhrada by měla být vyplacena vydražiteli a věcné břemeno či nájemní právo bude nemovitost zatěžovat i nadále (§ 337h odst. 2 OSŘ), byť není věcným břemenem či nájemním právem vymezeným v usnesení o ceně podle § 336a odst. 1 písm. c) OSŘ nebo v dražební vyhlášce podle § 336b odst. 2 písm. g) OSŘ jako věcné břemeno či nájemní právo, jež nezaniká. To platí i v nejčastějším případě, když se oprávněná osoba rozvrhového jednání vůbec nezúčastní.

Lze konstatovat, že dražitelé si často skutečnost, že věcná břemena a nájemní práva ve většině případů mohou zatěžovat nemovitost i po jejím prodeji, neuvědomují, neboť mylně vycházejí z výslovné konstatace nájemních práv a věcných břemen, která prodejem nezaniknou, tak jak jsou uvedeny v usnesení o ceně či dražební vyhlášce a mají za to, že veškerá ostatní práva a břemena zanikají. Dochází však často i k pochybením v usneseních o rozvrhu, když soud nebo nově exekutor (počínaje 1.11.2009 rozhoduje o rozvrhu exekutor) nerozhodne o náhradě za tato věcná břemena a nájemní práva vydražiteli. Je pak otázkou, zda taková věcná břemena a nájemní práva právní mocí usnesení o rozvrhu ve smyslu § 337h odst. 2 OSŘ zanikají, když za ně nebyla vydražiteli poskytnuta náhrada, ačkoli oprávněné osoby tím, že se výslovně nevyjádřily, s jejím vyplacením vydražiteli souhlasily. S jistotou lze naopak konstatovat, že zanikají věcná břemena a nájemní práva, o nichž se soud či exekutor nedozvěděl.

Další problém lze spatřovat v tom, zda konkrétní věcné břemeno či nájemní právo zařadit do kategorie těch, která mohou prodejem v dražbě potenciálně zaniknout nebo těch, která přetrvávají.

Toto rozhodnutí má jednak vliv na výslednou cenu nemovitosti, od níž se odvíjí nejnižší podání, jednak na to, zda je vydražiteli jeho nejvyšší podání fakticky sníženo o

náhradu za přetrvávající věcná břemena či nájemní práva. Práva a břemena, která mohou zaniknout, totiž výslednou cenu navyšují, kdežto ta, která nezaniknou jí naopak snižují. Nelze přitom kategoricky tvrdit, že by všechna přetrvávající práva a břemena byla vydražiteli pouze na újmu. Nemovitost např. mají nadále zatěžovat, nájemní práva k bytu považována za závadu ve smyslu § 336a odst. i písm. c) OSŘ ve spojení s § 336a odst. 2 OSŘ, přičemž jejich cena se od ostatních složek ceny nemovitosti odečítá, avšak lze si představit, že je u těchto nájmu sjednáno tržní nájemné a tak z ekonomického hlediska jsou pro vydražitele naopak přínosem.

Naopak nájemní práva, která mohou potenciálně zaniknout, mohou být vydražiteli ku prospěchu, avšak přesto za ně obdrží náhradu. Typickým příkladem je komerční nájem nebytového prostoru sjednaný za podmínek v místě a čase obvyklých. Pokud se nájemce výslovně nevyjádří, že požaduje náhradu za takové nájemní právo a tedy souhlasí z jeho zánikem, pak je náhrada vyplacena vydražiteli a navíc mu ještě zůstane na nemovitosti nájem, který je pro něj ekonomicky přínosný.

Řešení přináší navrhovaná novelizace OSŘ, která zcela upouští od vyplácení náhrad za věcná břemena a nájemní práva a vychází ze zásady, že tato práva nemovitost nadále zatěžují i po prodeji v dražbě, se stanovenými výjimkami (může být zrušeno nájemní právo nebo věcné břemeno zjevně nevýhodné nebo výrazně omezující prodej nemovitosti v dražbě).²⁴

Náklady exekuce

Podle § 3 odst. 1 EŘ soudní exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu. Ustanovení § 3 odst. 2 EŘ stanoví neslučitelnost činnosti exekutora s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku. Exekutor má tedy při své činnosti postavení podnikatele, jak konstatoval Ústavní soud v celé řadě svých rozhodnutí, např. usnesení sp. zn. II. ÚS 150/04 ze dne 29.6.2005: *"Exekutor vystupuje při své činnosti v postavení podnikatele podle obchodního zákoníku. Podnikáním se rozumí činnost, prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku. Z této definice vyplývá základní charakteristika*

---

²⁴ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, navrhované znění § 336a odst. 2 OSŘ, § 336l odst. 5 OSŘ

postavení podnikatele - soustavná činnost prováděná za účelem dosažení zisku a ve vztahu k oprávněnému na vlastní riziko. Je třeba zdůraznit, že exekutor jako podnikatel má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce. Toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou."

Problematika úhrady nákladů exekuce včetně odměny je tedy pro soudního exekutora zcela zásadní.

Náklady exekuce upravuje § 87 až 89 EŘ. Náklady exekuce se rozumí:

- a) odměna exekutora,
- b) náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů,
- c) náhrada za ztrátu času při provádění exekuce,
- d) náhrada nákladů správce podniku, a
- e) příslušná daň z přidané hodnoty, je-li exekutor nebo správce podniku jejím plátcem.

Obdobný výčet obsahuje poněkud nadbytečně ust. § 90 odst. 1 EŘ, který přiznává exekutorovi odměnu a náhradu výdajů a náhrad i za výkon další činnosti. Mimosmluvní odměnu za výkon další činnosti, tentokrát ve vazbě na konkrétní druhy další činnosti upravuje § 91 a 91a EŘ.

Podle § 55a EŘ soud exekuci na návrh účastníků nezastaví, nejsou-li zaplaceny náklady exekuce.

Podle § 88 EŘ náklady exekuce určuje soudní exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce. Podle § 88 odst. 3 EŘ účastník řízení, tedy jak oprávněný tak povinný, může podat u exekutora proti příkazu k úhradě nákladů exekuce námitky. Pokud exekutor námitkám v plném rozsahu nevyhoví, postoupí je ke konečnému rozhodnutí exekučnímu soudu.

Podle zmocňovacího ustanovení § 92 a § 131 písm. a) EŘ jsou výše a další podmínky vzniku nároku exekutora na náklady exekuce upraveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti. Jde o vyhl. č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen ET (exekuční tarif)). Původním záměrem zákonodárce logicky bylo upravit náklady exekuce standardizovaným, tabulkovým způsobem, obdobně jako je tomu u jiných svobodných

právních povolání, advokátů a notářů, aby o nich mohlo být rozhodováno co nejeefektivněji. Jak však bude rozvedeno níže, došlo v praxi k posunu od tohoto záměru do té míry, že rozhodování o nákladech exekuce v některých specifických případech je do značné míry nejednotné a liší se nikoli pouze podle jednotlivých soudů ale dokonce i senátů.

Otázka vzniku nároku exekutora na náklady exekuce je poměrně jednoznačně upravena pro případ, že exekutor vymůže pohledávku některým ze způsobů upravených exekučním řádem (prodejem movitých věcí a nemovitostí, srážkami ze mzdy, účtu, příkázáním pohledávky, některým ze způsobů pro vymožení nepeněžitého plnění apod.). Dojde tedy k samotnému provedení, realizaci exekuce. I zde však samozřejmě existují určité dílčí problémy.

V exekučním řízení nezřídka dochází ke specifickým situacím, kdy dojde k úhradě pohledávky jiným způsobem než vymožením, tedy provedením exekuce, některým z předpokládaných způsobů a to v různých etapách exekučního řízení, popř. kdy k vymožení pohledávky nedojde vůbec, exekuce je zastavena a o nákladech exekuce je přesto třeba rozhodnout.

Lze identifikovat následující okruhy těchto případů:

- a) pohledávka je uhrazena k rukám oprávněného
  - i) po podání návrhu na nařízení exekuce, avšak před rozhodnutím o něm,
  - ii) po rozhodnutí o nařízení exekuce, avšak předtím, než jej exekutor doručí povinnému,
- b) pohledávka je uhrazena k rukám oprávněného nebo exekutora, aniž by došlo k provedení exekuce,
- c) exekuce je zastavena podle některého z ust. § 268 OSŘ, (nejčastěji z důvodu nemajetnosti povinného podle § 268 odst. 1 e) OSŘ, nebo např. z důvodu zániku oprávněného).

Od 1.11.2009 byla na exekutory přenesena pravomoc k zastavení exekuce v případech, že se zastavením souhlasí oprávněný. V rámci rozhodnutí o zastavení exekuce pak nepochybně musí rozhodnout i o nákladech exekuce a nákladech účastníků.

Shora uvedené situace do jisté míry řeší stávající právní úprava. Vzhledem k tomu, že o oprávněném prostředku proti rozhodnutí soudního exekutora o nákladech

exekuce rozhoduje s konečnou platností exekuční soud, proti jehož rozhodnutí není přípustný mimořádný opravný prostředek, stalo se rozšířenou praxí napadat tato rozhodnutí ústavní stížností k Ústavnímu soudu.

Vlivem judikatorní činnosti Ústavního soudu došlo k výraznému posunu původního rozhodování obecných soudů. Pokud má být tedy rozhodování o nákladech exekuce ústavně konformní, nelze v žádném případě vycházet pouze ze znění příslušných ustanovení.

Ačkoli Ústavní soud ve svých rozhodnutích dává obecné směrnice, jak by se stávající právní úprava nákladů exekuce měla změnit, k zapracování jeho námětů doposud z větší části nedošlo.

Netřeba vůbec dodávat, že za této situace je rozhodování o nákladech exekuce jak soudy tak soudními exekutory ústavně konformním způsobem krajně obtížné a v případě, že by bylo důsledně uplatňováno, pak při počtech nařizovaných exekucí z organizačních a kapacitních důvodů prakticky nemožné. Přetrvává proto stav, kdy soudy, zvláště nižších stupňů víceméně při rozhodování aplikují gramatický výklad pozitivních právních norem a pouze výjimečně uplatňují naznačené ústavní principy. Tyto jsou vesměs uplatňovány až u soudů vyšších instancí, na základě opravných prostředků účastníků, popř. u Ústavního soudu, který fakticky plní v případě nespokojenosti účastníků s náklady exekuce funkci další soudní instance (rozhodnutí exekučního soudu o námitkách do příkazu k úhradě nákladů exekuce je konečné, účastníkům zbývá pouze ústavní stížnost).

Považuji proto za vhodné pokusit se formulovat určitá obecná pravidla vycházející z dosavadní rozhodovací činnosti Ústavního soudu, která by případně mohla sloužit jako podklad pro komplexní právní úpravu.

Stručný vývoj a zhodnocení právní úpravy nákladů exekuce v EŘ a ET s ohledem na zastavení exekuce a pojem vymoženého plnění

Úprava dle EŘ

Původní právní úprava účinná do 31.12.2007 stanovila v ust. § 89 EŘ, že dojde-li k zastavení exekuce, může soud uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce. Soudní praxe dospěla ke stanovisku, že oprávněnému lze povinnost k úhradě nákladů

exekuce uložit pouze v případě, že procesně zavinil zastavení exekuce.²⁵ Tak i v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř., tedy když průběh výkonu rozhodnutí (exekuce) ukazuje, že výtěžek, kterého jim bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů, stíhá oprávněného povinnost k úhradě nákladů pouze v případě, že už při podání návrhu na nařízení exekuce mohl předpokládat, že exekuce bude neúspěšná.

Další vývoj právní úpravy lze shrnout takto:

a) Zákonem č. 347/2007 Sb., byl s účinností od 1.1.2008 doplněn nový § 55a:

"Soud exekuci na návrh účastníků nezastaví, nejsou-li zaplacený náklady exekuce."

Důvodová zpráva k zák. č. 347/2007 Sb., pouze stručně konstatuje, že soud by měl zastavit exekuci pouze tehdy, pokud došlo k zaplacení nákladů exekuce. Z dikce ustanovení jednoznačně plyne, že dopadá pouze na případy, kdy je exekuce zastavována na návrh účastníka, nikoli z moci úřední. Ustanovení je třeba vykládat v úzké vazbě na ust. § 268 o.s.ř. upravující důvody a podmínky zastavení exekuce. Nelze přitom dovozovat, že by mělo být aplikováno na případy, kdy exekuce je zastavována sice k návrhu (resp. podnětu) účastníka, avšak důvodem k zastavení je skutečnost, pro níž by soud exekuci zastavil z moci úřední (viz. např. usnesení Městského osudu v Praze, sp. zn.: 11 Co 150/2008: *Toto ustanovení však nedopadá na případy, kdy je exekuce zastavena (byť na návrh oprávněného) podle ust. § 268 odst. 1 písm. e/ o.s.ř. (nemajetnost povinného)*)).

Z exekutorské praxe je známo, že hlavním účelem tohoto ustanovení je zabránit rozšířené praxi, kdy oprávněný uzavře s povinným dohodu, že povinný uhradí pohledávku přímo oprávněnému, oprávněný oplátkou navrhne zastavení exekuce a odměna exekutora se určí pouze minimální částkou. Povinný tak výměnou za úhradu pohledávky ušetří na nákladech exekuce. Jde tedy o případ podle § 268 odst. 1 písm. c) resp. g) o.s.ř.

Dále byla nahrazena dosavadní právní úprava § 89 EŘ ("Dojde-li k zastavení exekuce, může soud uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce") novou právní úpravou tohoto znění:

---

²⁵ viz. např. nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06, nález ÚS, sp. zn. I. ÚS 290/05 a další

"Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný."

Touto právní úpravou zákonodárce pouze akcentoval judikatorní praxi, která již předchozí ustanovení vykládala tak, že oprávněnému lze uložit povinnost k úhradě nákladů exekuce pouze v případě, že zastavení exekuce zavinil.

b) Zákonem č. 286/2009 Sb., s účinností od 1.11.2009 dochází k doplnění § 89 EŘ o následující ustanovení:

„Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů“.

Úprava dle ET

Původní znění ET stanovilo v § 5 odst. 1 jako základ pro určení odměny exekutora za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky výši exekutorem vymoženého plnění. Postrádala však zákonnou definici vymoženého plnění. Bylo tedy na soudní či exekuční praxi vymezit, jaké plnění ze strany povinného a v které etapě řízení lze považovat za plnění vymožené, tedy plnění, při jehož realizaci vzniká exekutorovi nárok na odměnu.

Vymožené plnění bylo definováno teprve vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 233/2004 Sb., ze dne 20. dubna 2004, která s účinností od 30.4.2004 v oblasti nákladů exekuce zavedla následující podstatné změny:

- v § 5 byla na konci odstavce 1 doplněna věta *"Za vymožené plnění se považuje každé plnění, které bylo učiněno poté, co bylo povinnému doručeno rozhodnutí soudu o nařízení exekuce, ke splnění povinnosti uvedené v usnesení o nařízení exekuce, nejde-li o plnění ke splnění povinnosti k úhradě nákladů exekuce nebo k úhradě nákladů oprávněného."*

Tím byl poprvé definován pro vznik nároku exekutora na odměnu zcela zásadní pojem vymoženého plnění.

Dále bylo vymezeno, že za vymožené plnění se považují rovněž pohledávky dalších osob rozdílných od oprávněného, uspokojené při prodeji movitých věcí či nemovitostí.

- byly doplněny v § 11 odst. 1 a 2 ET:

Odstavec 1

"(1) Nestanoví-li se dále jinak, náleží exekutorovi, který upustil od provedení exekuce (§ 46 odst. 3 zákona), odměna

a) ve výši 50 % odměny podle § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky,

b) ve výši 30 % odměny podle § 7 až 10, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky."

Odstavec 2

"(2) Exekutorovi náleží odměna v plné výši, upustil-li od provedení exekuce poté, co

a) písemně vyzval povinného k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou povinnému ukládá exekuční titul, a

b) povinný splnil dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul, a uhradil náklady exekuce až po uplynutí přiměřené lhůty stanovené exekutorem ve výzvě podle písmene a)."

Poprvé byl tak do určité míry akcentován princip zásluhovosti exekutora, později formulovaný rozhodnutím Ústavního soudu Pl. ÚS 8/06 (viz. níže) a současně rovněž ústavním soudem formulovaný "výchovný" prvek, kdy povinný měl být odměněn za splnění povinnosti bez nutnosti dalších exekučních kroků.

b) Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 291/2006 Sb., ze dne 2.6.2006 byl s účinností od 1.8.2006 zejména zaveden tzv. náhradový paušál v částce 3.500,-- Kč (§ 13 ET).

c) Nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 1.3.2007 č. Pl. ÚS 8/06, publikovaným pod č. 94/2007 Sb., byl s účinností od 28.4.2007 zrušen § 5 odst. 1 věty druhé ET, vymezující pojem "vymožené plnění". Dále byla zrušena přechodná ustanovení ET zavádějící retroaktivitu pro určení odměny exekutora i na řízení zahájená před jejich účinností. Podrobněji bude uvedený nález rozebrán níže.

d) Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2008 Sb., ze dne 25.8.2008 měla ve vztahu k nákladům exekuce pouze zpřesňující charakter. Zavádí např. informační povinnost exekutora o snížené výši jeho odměny ve vztahu k povinnému pro případ, že povinný uhradí povinnost ve stanovené lhůtě, přičemž tuto lhůtu stanoví jako 15-denní (předtím pouze přiměřená).

e) Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 368/2009 Sb., ze dne 16.10.2009 s účinností od 1.11.2009 dochází opět ke zpřesnění podmínek, za nichž exekutorovi náleží snížená odměna, když úvodní věta § 11 odst. 1 ET nově zní: *„Splní-li povinný ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného (§ 46 odst. 5 zákona), náleží exekutorovi odměna“*.

f) Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 63/2012 Sb., ze dne 24.2.2012 byla s účinností od 1.3.2012 zejména snížena odměna exekutora pro případ splnění dluhu nepřevyšujícího 10.000,-- Kč v 15 denní lhůtě z minimální odměny 3.000,-- Kč na 1.750,-- Kč.

Vývoj judikatury Ústavního soudu ve vazbě na vývoj právní úpravy

Jak již bylo řečeno, Ústavní soud se problematikou nákladů exekuce zabýval minimálně v několika desítkách rozhodnutích. V následujících řádcích se pokusíme vymezit typově významná rozhodnutí, která měla vliv na další utváření právní praxe.

Vybrané nálezy vztahující se k vzniku nároku na náklady exekuce obecně a v případech zastavení exekuce

Nález ze dne 8.8.2005 č.j.: II. ÚS 372/04

Náklady exekuce tedy musí hradit buď povinný a, není - li to možné, tedy jestliže soud dospěje k závěru, že jsou důvody proto, aby neuložil povinnost k náhradě nákladů řízení povinnému, musí být rozhodnuto o uložení povinnosti náhrady nákladů oprávněnému. Oprávněný tak musí při podání návrhu na provedení exekuce toto riziko s ohledem na možnosti povinného zvážit. Každé takové rozhodnutí soudu musí být pochopitelně řádně odůvodněno.

Jestliže soud při svém rozhodování o náhradě nákladů exekutorovi zcela pominul kogentní ustanovení § 3 exekučního řádu a nárok na úplatu exekutorovi odepřel, vymyká se jeho rozhodnutí zcela zjevně nosnému principu, na němž je exekuční řád vybudován, a ohrožuje i pro futuro nezávislost exekutora.

Obdobně Ústavní soud judikoval v nálezu ze dne 23.02.2006 č.j.: I. ÚS 290/05. 1226/08. Jednalo se o rozhodnutí, kdy byla zastavena exekuce pro nemajetnost povinného a obecné soudy uložili povinnost k úhradě nákladů exekuce povinnému.

Poněkud jiný názor však Ústavní soud formuloval ve shora uvedeném usnesení sp. zn. II. ÚS 150/04.

Ústavní soud tedy v prvopočátcích svého rozhodování minimálně částečně exekutorům přiznával právo na náklady exekuce a to dokonce tím způsobem, že pokud by nebylo možno náklady přiznat vůči povinnému, pak je nezbytné povinnost uložit oprávněnému. V tomto rozhodnutí neakcentuje procesní zavinění oprávněného.

Posléze však dochází v rozhodovací praxi Ústavního soudu k posunu a je akcentován princip procesního zavinění za zastavení exekuce. Dle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 12.9.2006 sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06: *"Není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného a na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), přizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči povinnému."*

Obdobně nález ze dne 14.04.2006 č.j.: III. ÚS 282/06: *"Oprávněnému lze uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce (§ 89 ex. ř.), jestliže při zastavení exekuce je z hlediska zásad uvedených v § 271 větě první o. s. ř. osobou povinnou k náhradě nákladů exekučního řízení. Nelze-li oprávněnému přičítat zavinění, že exekuce byla zastavena proto, že u povinného nebyl zjištěn postižitelný majetek [§ 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], nelze oprávněnému uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce; osobou povinnou k jejich náhradě exekutorovi může být jen povinný."*

Dále pak nález ze dne 15.01.2008 č.j.: IV. ÚS 1903/07

Jen v situaci, kdy k objektivní skutkové okolnosti zastavení exekuce z důvodů nedostatku majetku povinného přistoupí i konkretizované okolnosti subjektivní povahy (procesní zavinění oprávněného), může být uložena povinnost náhrady nákladů řízení oprávněnému. Procesní zavinění oprávněného nelze bez dalšího založit pouze na jeho dispozičním úkonu - návrhu na nařízení exekuce."

Na tuto praxi reagoval zákonodárce novelizací § 89 EŘ, přijatou zák. č. 347/2007 Sb., podle níž v případě nemajetnosti povinného stíhá povinnost k úhradě nákladů exekuce oprávněného.

Ústavní soud na novelizaci reagoval nejprve celou řadou rozhodnutí, v nichž stanovil nemožnost aplikace novelizovaného ustanovení na řízení zahájená před jeho

účinností, tedy před 1.1.2008 (nález sp. zn. II. ÚS 2755/08, sp. zn. II. ÚS 3156/09, sp. zn. I. ÚS 969/09). Posléze setrval na původním stanovisku o nutnosti posuzovat i v případě zastavení pro nemajetnost procesní zavinění oprávněného i u exekucí zahájených po 1.1.2008 a tím vlastně novou právní úpravu zcela negoval.

Tak podle nálezu ze dne 16.12.2010 sp. zn. III. ÚS 455/08: "*Ústavní soud připomíná, že zákon č. 347/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2008 zakotvil novou, a to následující dikci § 89 exekučního řádu: „Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný.“*

Základní je v této souvislosti otázka, dopadají-li výše Ústavním soudem vyřčené kautely pro určení odměny exekutora (pozn. autora: myšleno zásada přiřaditelnosti povinnosti k úhradě nákladů výhradně podle procesního zavinění) i na nové znění § 89 exekučního řádu, představují li tedy ve vztahu k němu východisko pro nalezení ústavně konformní interpretace.

Ústavní soud ve své judikatuře v případě napětí mezi ústavně konformním a originálním (subjektivním) výkladem přiznal prioritu prvnímu z nich (nález sp. zn. Pl. ÚS 36/01). Z uvedené maximy vychází i v posuzované věci. Větu druhou § 89 exekučního řádu nutno tudíž interpretovat v návaznosti na větu první předmětného ustanovení, tj. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce. Při takové interpretaci zůstávají zachovány všechny kautely, jež Ústavní soud pro stanovení odměny exekutora ve své předchozí judikatuře vytyčil."

I v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného tak nadále při rozhodování o povinnosti uložit úhradu nákladů exekuce platí princip procesního zavinění. V praxi tak exekutor v případě exekuce na nemajetného povinného může docílit úhrady svých nákladů jen ve zcela ojedinělých případech, když by oprávněný např. podal návrh na nařízení exekuce proti obchodní společnosti v insolvenčním řízení apod.

Vybrané nálezy vztahující se k výši odměny exekutora

Z hlediska určení výše odměny exekutora přináší zcela zásadní teze nález pléna ÚS ze dne 1.3.2007 č. Pl. ÚS 8/06: *"Ústavní soud, aniž by zpochybňoval právo exekutorů na spravedlivou odměnu za provádění exekuční činnosti, považuje skutečnost, že do základu odměny exekutora se zahrnuje i částka uhrazená povinným bez přímé účasti exekutora na provedení exekuce za neodůvodněné zvýhodnění vůči těm exekutorům, kteří exekuci fakticky provedou (taková diferenciacie není racionálně zdůvodnitelná). Navíc, v přijaté konstrukci postrádá Ústavní soud i „výchovný“ prvek, když de iure není dána možnost „ocenit“ to, že povinný dlužník splní sám svoji povinnost (bez přímé exekuce), byť v poslední možný moment. Ustanovení vyhlášky sice naznačují, že v takovém případě náleží exekutorovi odměna ve výši 50 %, avšak jen tehdy, pokud exekutor upustil od provedení exekuce, přičemž exekuční řád mu umožňuje tak učinit pouze v případě, že byly uhrazeny i náklady exekuce, do nichž patří též odměna exekutora. Z toho vyplývá, že pokud povinný neuhradí odměnu exekutora v plné výši, podle doslovného znění zákona nelze upustit od exekuce, byť vymáhaná pohledávka byla uhrazena, a proto má exekutor proti smyslu logiky právo na odměnu v plné výši (jde o pohyb v kruhu). Uvedenou konstrukci považuje Ústavní soud za rozpornou s čl. 1 odst. 1 Ústavy, a to vytvoření nesplnitelné podmínky pro použití snížené sazby odměny je v rozporu s principy právního státu. V konečných důsledcích taková právní úprava představuje i zásah do základního práva povinného na ochranu majetku zakotveného v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod."*

Nálezem ze dne 11.6.2009 sp. zn. II. ÚS 233/09 ("Dle § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb. ve znění do 31. 10. 2008 je v situaci, kdy dlužník splní sám svoji povinnost (bez přímé exekuce), nezbytné snížení (i) minimální odměny exekutora § 6 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb. Opačný postup je protiústavní, neboť je v rozporu s ústavním principem rovnosti dle čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky, s právem na soudní ochranu dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod, s ústavním principem právního státu dle čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky a s právem na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod."), Ústavní soud korigoval výslovné znění ust. § 6 odst. 3 ET, když minimální odměnu ve výši 3.000,- Kč snížil na 1.750,- Kč.

Nálezem z 21.1.2010 sp. zn. I. ÚS 2930/09 (*"Podle názoru Ústavního soudu je nutno též náhradu hotových výdajů soudní exekutorky podle ust. § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, posuzovat analogicky k odměně za provedení exekuce podle ust. § 5 a násl. V případě dobrovolného splnění dlužné částky, kdy exekutor již nemohl vymoci nic, a proto je základem pro určení jeho odměny částka nulová, je nezbytné vyčíslit náhradu hotových výdajů nikoliv paušální částkou, ale pouze na základě prokazatelných výdajů, které vznikly soudní exekutorce (k nim v daném případě viz bod 5) do okamžiku, než bylo stěžovatelkou dlužné plnění uhrazeno. Jinak řečeno, není-li možno soudní exekutorce přiznat paušální odměnu ve výši 3 000 Kč, resp. 1 500 Kč, tím spíše jí není možno přiznat paušální náhradu hotových výdajů ve výši 3 500 Kč."*) Ústavní soud deklaroval, že exekutor nemá právo na odměnu za provedení exekuce, pokud povinný plní mimo rámec exekuce. Pro ten případ není exekutor oprávněn vyčíslit hotové výdaje exekuce paušální částkou ale pouze skutečně vynaloženými hotovými výdaji. Stejné principy stvrdil v nálezu ze dne 23.2.2011 sp. zn. I. ÚS 2269/10.

Z těchto nálezů vychází např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.1.2012 č.j. 16 Co 474/2011-59, cit: Dle ustálené judikatury Ústavního soudu ČR (např. nález sp.zn. I. ÚS 2930/09 či nález sp.zn. I. ÚS 2269/10) *soudnímu exekutorovi náleží odměna za výkon exekuční činnosti pouze v případě, že v průběhu exekuce vymůže (alespoň částečně) nějakou částku. V případě dobrovolného splnění dlužné částky je proto základem pro určení jeho odměny částka nulová a nelze mu přiznat žádnou odměnu, náklady pak pouze ve výši, kterou prokáže, nikoli v paušální částce.*

Citovaný nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 293009 vychází ze situace, kdy povinný plnil mimo rámec exekuce. To, že exekutor nemá nárok na odměnu vůči povinnému lze tak chápat jako jakési zohlednění dobrovolnosti plnění.

Jak je vidět ze shora citovaného rozhodnutí Městského soudu v Praze, některé obecné soudy uvedený nález Ústavního soudu v praxi interpretují tak, že exekutor nemá nárok na odměnu vůči povinnému ani v případě, že v exekuci nic nevymůže např. z důvodu nemajetnosti povinného. Dochází tím k dalšímu posunu v rozhodovací praxi soudů v neprospěch exekutorů, neboť do nedávné doby soudy většinou v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného bez problému přiznávaly nárok na

minimální odměnu alespoň vůči povinnému s odůvodněním, že se jeho majetková situace může změnit.

Nálezy vztahující se k odměně exekutora v případě zániku oprávněného

V nálezech sp. zn. II. ÚS 372/04 a sp. zn. I. ÚS 290/05 Ústavní soud konstatoval pravidlo, že exekutorovi nelze zásadně upřít právo na náklady exekuce. Je pouze nutno v souladu se zásadou procesního zavinění posuzovat, kterému z účastníků tuto povinnost uloží, přičemž pravidelně je jím povinný.

Citovanými nálezy sp. zn. I. ÚS 2930/09 a 2269/10 tuto zásadu relativizoval. Nálezem ze dne 31.3.2011 sp. zn. III. ÚS 21/11 Ústavní soud nevyhověl ústavní stížnosti soudního exekutora podané v procesní situaci, kdy obecné soudy zastavily exekuci z důvodu zániku oprávněného bez právního nástupce a současně soudnímu exekutorovi nepřiznaly náklady ani vůči povinnému. Tímto nálezem byl aprobován postup obecných soudů, které o povinnosti k úhradě nákladů exekuce rozhodly striktně podle zásady procesního zavinění (zastavení zavinil oprávněný tím, že zanikl bez právního nástupce, tudíž mu nelze povinnost k úhradě nákladů uložit. Povinný, ačkoli svým nesplněním povinnosti primárně zavinil nařízení exekuce, náklady neponese, neboť nezavinil její zastavení).

Záloha na náklady exekuce

Podle § 90 odst. 3 EŘ nejde-li o exekuci k vymožení výživného nezletilého dítěte, má exekutor právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Spotřebovaná část zálohy se oprávněnému nevrací a stává se nákladem oprávněného.

Podle § 30 písm. b) EŘ exekutor může odmítnout provést požadovaný úkon, jestliže žadatel o provedení exekuce nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce, nejde-li o exekuci k vymožení výživného nezletilého dítěte.

Podle § 55 odst. 2 EŘ soud na návrh exekutora exekuci zastaví, nesloží-li oprávněný ve lhůtě určené exekutorem přiměřenou zálohu na náklady exekuce.

Požadovat zálohu na náklady exekuce je přitom právem, nikoli povinností exekutora.

Postačí, vyzve-li exekutor oprávněného k zaplacení zálohy neformálním způsobem, není nutno vydávat zvláštní rozhodnutí o povinnosti uhradit zálohu.²⁶

Zpočátku nebyl v soudní praxi zcela jednotný přístup při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že oprávněný uhradil exekutorovi zálohu. Některé soudy považovali od počátku zálohu na náklady exekuce za náklad oprávněného, jiné k ní při rozhodování o nákladech vůbec nepřihlíželi s tím, že k rozhodnutí o nákladech exekuce přistupovali jako k podkladovému titulu pro vyúčtování zálohy. Praxi sjednotilo až stanovisko Nejvyššího soudu²⁷, které vychází z následujících principů:

a) pokud je povinnost k úhradě nákladů exekuce ukládána povinnému, pak je záloha vyčerpaná část zálohy na náklady exekuce považována za náklady oprávněného,

b) pokud je povinnost k úhradě nákladů exekuce ukládána oprávněnému, je stanovena pouze ve výši, v níž převyšuje uhrazenou zálohu na náklady exekuce.

Tento přístup našel výraz v zákonném znění, když z účinností od 1.11.2009 bylo v § 90 odst. 3 EŘ doplněno ustanovení, dle něhož se spotřebovaná část zálohy oprávněnému nevrací a stává se nákladem oprávněného.

Z uvedeného přístupu plyne, že dle Nejvyššího soudu není nutno rozhodovat o nákladech exekuce krytých zálohou na náklady exekuce. O těchto nákladech se rozhoduje pouze nepřímo, když se k nim přihlíží při určení výše nákladů zálohu převyšujících, resp. při určení nákladů oprávněného odpovídajících nákladům exekuce krytým zálohou. Exekutor tedy vyúčtovává náklady exekuce kryté zálohou pouze fakticky, aniž by bylo vydáváno rozhodnutí o použití zálohy na náklady exekuce. Účastník řízení tak má možnost rozporovat náklady kryté zálohou pouze nepřímo, když napadne tu část nákladů, jež zálohou krytá není. Uvedený přístup, kdy čerpání zálohy exekutorem není opřeno o autoritativní pravomocné rozhodnutí, může mít nepříznivé následky i pro exekutora. Exekutor může v průběhu exekučního řízení v dobré víře čerpat zálohu na náklady, jež posléze nejsou shledány náklady účelně vynaloženými. To může mít poměrně výrazné dopady do sféry daňové (opravné daňové přiznání apod.).

Zastávám tedy spíše názor, že v zájmu právní jistoty exekutora a oprávněného by o čerpání zálohy na náklady exekuce mělo být vždy rozhodováno usnesením

---

²⁶ Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 365

²⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005 (Rc 31/2006)

exekutora, vůči němuž by měl oprávněný možnost podat odvolání. Po právní moci takového rozhodnutí by určené náklady byly považovány za náklady oprávněného.

Není třeba dodávat, že bez ohledu na zaplacení zálohy ze strany oprávněného by se při rozhodování o nákladech exekuce měly uplatnit veškeré principy vytyčené Ústavním soudem. Úhrada zálohy tak v žádném případě neznamena, že exekutorovi bude přiznána náhrada nákladů exekuce vůči oprávněnému v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného nebo pokud povinný plnil bez přispění exekutora před doručením usnesení o nařízení exekuce apod. Pokud tedy při zastavení exekuce není shledáno procesní zavinění na zastavení na straně oprávněného, exekutorovi nezbude, než zálohu vrátit se všemi případnými daňovými a účetními konsekvencemi pro případ, že předtím zálohu vyčerpal.

Pokud by tedy institut zálohy na náklady exekuce měl sloužit jako určitá jistota exekutora, že budou jeho náklady v případě neúspěchu exekuce skutečně uspokojeny, pak by *de lege ferenda* **nová právní úprava měla obsahovat ustanovení, že oprávněný v případě úhrady zálohy na náklady exekuce nese povinnost k úhradě nákladů exekuce v případě, že se nepodaří náklady vymocit na povinném.** Taková úprava by byla spravedlivou i ve vztahu k oprávněnému, který úhradou zálohy dává na srozuměnou, že je připraven nést náklady do výše zálohy.

Další poněkud problematickou změnou zavedenou zákonem č. 259/2008 Sb., jímž byl s účinností od 1.9.2008 novelizován exekuční řád, je nemožnost požadovat zálohu na náklady exekuce v případě vymáhání výživného nezletilého dítěte. Jakkoli je toto ustanovení ze sociálního hlediska pochopitelné, je v rozporu s deklarovaným postavením exekutora jako podnikatele.

Konečně není zcela zřejmé procesní ukotvení ust. § 30 písm. b) EŘ podle něhož exekutor může odmítnout provést požadovaný úkon, jestliže žadatel o provedení exekuce nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce, nejde-li o exekuci k vymožení výživného nezletilého dítěte.

Toto ustanovení používá termín "žadatel o provedení úkonů" namísto pojmu "oprávněný". Není zcela zřejmé procesní postavení žadatele o provedení úkonu. Terminologická nejednoznačnost může svádět k výkladu, že žadatelem o provedení úkonu je osoba, která zamýšlí podat návrh na exekuci avšak odmítá uhradit zálohu. V tom případě by snad exekutor mohl podmiňovat postoupení návrhu na nařízení exekuce

soudu zaplacením zálohy. Ustanovení však zřejmě sleduje situaci, kdy v průběhu exekuce je záloha vyčerpána či vyvstane potřeba úkonu vyžadující vynaložení podstatných nákladů (např. vyklizení nemovitosti) a oprávněný odmítne uhradit zálohu. K tomu však bylo např. Městským soudem v Praze judikováno, že požadavek na složení zálohy uplatněný exekutorem po pěti letech od nařízení exekuce při zjevném předpokladu její neúspěšnosti je v rozporu se smyslem a účelem samotného institutu zálohy.²⁸

Konkrétní výši a podmínky uhrazení zálohy na náklady exekuce upravuje ET v § 12. Výši zálohy a lhůtu k její úhradě určuje exekutor (§ 12 odst. 1 ET). Záloha na náklady exekuce nesmí přesáhnout 50 % odměny podle § 6 ET (myšleno odměny vypočtené z vymáhané částky) a paušální částky náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 1 ET (tedy 3.500 Kč). V případě exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky nesmí záloha přesáhnout 50 % z odměny stanovené pro takovou exekuci anebo paušální částky hotových výdajů, případně odhad účelně vynaložených hotových výdajů.

Zde došlo ke zvýšení maximální výše zálohy pro vymození peněžitě částky z 30 % na 50 % (vyhl. č. 330/2008 Sb., s účinností od 1.11.2008) a ke zvýšení o částku odpovídající paušálně stanoveným hotovým výdajům (vyhl. č. 63/2012 Sb., s účinností od 1.3.2012). Zejména však přibyla možnost exekutora stanovit výši zálohy na základě odhadu účelně vynaložených nákladů. Tato nově zavedená možnost je zcela zásadní zejména u exekuce na nepeněžitě plnění (vyklizení, příp. odebrání či rozdělení věci), neboť faktické náklady např. na vyklizení ve většině případů mnohonásobně přesahovaly výši zálohy, jež byl exekutor do 28.2.2012 po oprávněném požadovat. Ve vazbě na soudní praxi nepřiznávání nákladů v případě neúspěchu exekuce pak takové náklady v částkách dosahujících často několika desítek tisíc korun nesl exekutor ze svého.

§ 55 odst. 2 EŘ stanoví možnost exekutora navrhnout soudu zastavení exekuce v případě neuhrazení zálohy na náklady exekuce. Vzhledem k ustanovení § 30 písm. b) EŘ exekutor zřejmě až do rozhodnutí soudu o takovém návrhu není povinen činit v exekuci žádné úkony.

---

²⁸ Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 51 Co 572/2007

Náklady exekuce v případě vymožení plnění

Pojem vymoženého plnění a výše odměny exekutora

Obecně i ve smyslu § 5 odst. 1 ET je zcela zásadní pro vznik nároku a určení výše odměny exekutora pojem vymoženého plnění. Je zřejmé, že jen na základě vymožení plnění (tedy pohledávky či nepeněžitého nároku), může exekutorovi vzniknout nárok na odměnu, pokud samozřejmě pomineme tzv. minimální odměnu (viz. níže).

Dosavadní právní úprava ET tento pojem vymezovala pouze v § 5 odst. 1 účinném do 28.4.2007. kdy byl zrušen nálezem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06. Od té doby pojem vymoženého plnění definován v pozitivní právní úpravě není a je proto třeba jej dotvářet cestou právní praxe.

Původní právní úprava pojem vymoženého plnění definovala z časového nikoli skutkového hlediska. Vymoženým plněním bylo každé plnění, jež povinný uskutečnil po doručení usnesení o nařízení exekuce bez ohledu na to, zda toto plnění uskutečnil k rukám oprávněného či exekutora. Velkou výhodou tohoto vymezení byla jeho naprostá exaktnost (pomineme-li určitou faktickou spornost v případě, že usnesení o nařízení exekuce bylo doručeno na základě fikce doručení). Na druhou stranu je třeba uvést, že je pouze věcí procesní taktiky konkrétního exekutora, zda bude doručovat usnesení o nařízení exekuce bezprostředně po rozhodnutí o nařízení exekuce, či zda s tímto úkonem posečká do doby, než zajistí majetek povinného. Exekutor, který zvolil tuto variantu provádění exekuce byl tak v případě plnění ze strany povinného např. na základě zajištění jeho majetku exekučním příkazem znevýhodněn.

Je proto vhodné pokusit se definovat pojem vymoženého plnění na základě dosavadních poznatků praxe a *de lege ferenda*. K úhradě pohledávky či splnění povinnosti dochází fakticky v kterékoli fázi exekučního řízení. Podle zkušeností autora je naprosto dominantním způsobem splnění povinnosti plnění "pod tlakem" exekuce, tedy plnění, kdy povinný pohledávku uhradí "dobrovolně" po té, co exekutor vůči povinnému provede některý z úkonů exekučního řízení. Nejedná se tedy většinou o plnění v rámci provedení, myšleno realizace exekuce některým ze způsobů uvažovaným exekučními předpisy. V této souvislosti je vhodné rozlišit tzv. přímou a nepřímou exekuci (viz. také Svoboda, Karel, JurP-Jurisprudence, rok 2010, č. 6 str. 26: *Ve své*

pozdější judikatuře Ústavní soud tento svůj vývod rozpracoval do větších podrobností. Především uzavřel, že existuje tzv. přímá a tzv. nepřímá exekuce. Přímou exekucí je exekuce, o jejíž vykonání se zasloužil exekutor svojí aktivní činností směřující k přímému uspokojení oprávněného – například prodejem věcí povinného v dražbě. Nepřímou exekucí je exekuce, v jejímž rámci došlo k naplnění exekučního titulu „dobrovolným“ plněním povinného, aniž by bylo třeba, aby exekutor přistoupil ke zpeněžení zajištěných hodnot.²¹ Dobrovolným plněním Ústavní soud rozumí takové plnění povinného, k němuž nedošlo přímou aktivitou exekutora, ale naopak úkonem povinného během exekuce. Vydání exekučního příkazu ještě není činností, která směřuje k bezprostřední realizaci exekučního titulu. Proto je možné, aby i po jeho vydání povinný plnil „dobrovolně“ a tím dosáhl toho, aby exekutorovi nevzniklo právo na plnou odměnu dle vyhlášky.).

Dále pak můžeme rozlišit plnění zcela mimo exekuci, kdy povinný plní oprávněnému bez jakéhokoli přispění exekutora. Pro ten případ i Ústavní soud vyvodil, že by exekutor neměl mít nárok na odměnu a to ani minimální a dokonce ani na náklady exekuce v užším slova smyslu formou tzv. paušálu (I. ÚS 2930/09).

Je tedy možno uzavřít, že exekutor by měl mít nárok na odměnu (opět abstrahuji od minimální odměny) pouze v případě, že k vymození plnění došlo alespoň nepřímo, na základě jeho úkonů. Potíž spočívá v tom, že míra zjištění zásluh exekutora na tzv. nepřímém plnění je v praxi velice obtížně zjištělná.

Je zcela zřejmé, že v tomto ohledu nelze stavět na poměru povinného k věci, neboť ten není objektivně zjištělný a navíc snahou povinného bude vždy odměnu exekutora maximálně redukovat. Nezbyvá proto než, stejně jako v jiných právních odvětvích, *de lege ferenda* stanovit určitou právní fikci.

Jak již bylo shora uvedeno, princip časového vymezení vymoženého plnění jako jakéhokoli plnění po doručení usnesení o nařízení exekuce byl Ústavním soudem zcela odmítnut. Nutno ovšem podotknout, že ke zrušení příslušného ustanovení došlo právě pro jeho vazbu na nedostatečně diferencované sazby odměny exekutora v závislosti na zásluhách exekutora o vymození pohledávky. Bylo by proto snad ústavně konformním řešením definovat vymožené plnění jako jakékoli plnění uskutečněné po té, co exekutor provede v exekučním řízení úkon směřující vůči povinnému bez ohledu na to, zda se dostane do sféry povinného či nikoli. Nejednalo by se tedy o interní administrativní

úkony exekutora ani úkony spočívající v rozeslání žádostí o součinnost podle § 33 EŘ (odměna za tyto úkony by měla být řešena v režimu minimální odměny). Typicky samozřejmě takovým úkonem bude doručení usnesení o nařízení exekuce, může to však být i vydání a doručení exekučního příkazu nebo jakékoli výzvy povinnému. Tím by byly pokryty i situace, kdy se povinný o exekuci dozví z jiných zdrojů než od exekutora (např. pravidelně zaznamenaná, že není schopen čerpat prostředky z účtu, nebo že je mu zaslána mzda ve snížené výši a to ještě předtím, než je mu vůbec doručen exekuční příkaz). Jak již bylo uvedeno, na takovou úpravu by nutně musela navazovat diferenciací odměny exekutora dle toho, jakým způsobem bylo plnění vymoženo (přímá či nepřímá exekuce apod.), jinak by byla Ústavním soudem opětovně zrušena.

V této souvislosti je nutné upozornit na ust. věty první § 46 odst. 4 EŘ, podle něhož peněžitá plnění na vymáhanou povinnost se hradí exekutorovi. I přes striktní dikci ustanovení nelze povinnému fakticky zabránit, aby plnil k rukám oprávněného. Stejně tak zřejmě nelze dovozovat, že by takové plnění nebylo řádným splněním dluhu. Vzhledem k možné libovůli povinného, jak bude plnit, by tak mělo být vycházeno z toho, že i plnění k rukám oprávněného je vymoženým plněním a jediným kritériem by tak mělo být provedení úkonů ze strany exekutora.

Tím se dostáváme k diferenciaci odměny pro případ rozdílných způsobů vymožení plnění. Praxe soudů v současné době absolutně nereflektuje požadavek Ústavního soudu vymezený ve stanovisku sp. zn.: Pl. ÚS 8/06, že stanovení výše odměny exekutora by nemělo fakticky znevýhodňovat ty exekutory, kteří exekuci skutečně provedou. Je to zcela pochopitelné, neboť na rozdíl od pojmu vymoženého plnění, jenž se může případně utvářet judikatorně, je zde zcela nezbytná pozitivní právní úprava. Jinak by docházelo k velké diferenciaci výše odměny exekutora podle jednotlivých soudních obvodů a zřejmě i jednotlivých exekučních soudců.

Již stávající právní úprava určitou diferenciací obsahuje, když v § 11 odst. 1 ET odměňuje dobrovolné plnění ze strany povinného snížením odměny exekutora o 50 % resp. 30 %, pokud povinný splní ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy podle § 46 odst. 5 EŘ. tato diferenciací však zcela jistě nenaplnňuje požadavky nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 a v dalších stanoviscích. Další možností je dále diferenciovat odměnu v závislosti na tom, zda došlo k přímé či nepřímé exekuci. V případě přímé exekuce si lze představit diferenciaci ještě podle typu provedené exekuce, kdy za nejnáročnější způsob

je obecně možno považovat exekuci prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku (1. skupina) a dále pak srážky ze mzdy, z účtu a příkázání pohledávky (2. skupina).

Závěrem podotýkám, že možnost takové diferenciaci odměny exekutora nevnímám jako příliš pravděpodobnou, neboť praxe se víceméně smířila s dosavadní právní úpravou, která je relativně přehledná a prakticky použitelná, i když ústavně ne zcela konformní. Víceméně ji akceptují dokonce i povinní. Navrhovaná koncepce větší diferenciaci by nepochybně s sebou přinesla zvýšené administrativní nároky a náklady spojené s úpravou příslušných elektronických systému exekutorských úřadů.

Okamžik a podmínky vzniku pravomoci exekutora na zajištění majetku povinného pro náklady exekuce a náklady oprávněného

Náklady exekuce a náklady oprávněného stanoví exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 EŘ).

Pojmovým znakem jak soudního vymáhacího řízení (§ 270 odst. 1 o.s.ř.), tak vymáhacího (exekučního) řízení prováděného podle EŘ (§ 44 odst. 6 písm. e) EŘ) je, že současně s vymáhanou povinností jsou ve stejném řízení vymáhány náklady řízení. Náklady tedy nejsou v příslušném řízení pouze určeny a vymáhány v řízení následném, neboť by mohlo docházet k nekonečnému řetězení vymáhacích řízení o náklady předchozích řízení.

V příslušných právních úpravách však již nejsou specifikovány žádné bližší podmínky pro uplatnění tohoto pravidla.

V usnesení o nařízení exekuce vydaném podle § 44 EŘ není výše nákladů exekuce a nákladů oprávněného stanovena, neboť výši těchto nákladů určuje s konečnou platností teprve exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce vydaným podle § 88 EŘ.

Podle § 87 odst. 4 EŘ náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky.

Příkaz k úhradě nákladů exekuce může být vydán kdykoli v průběhu exekučního řízení a to i opakovaně, poté, co vzniknou další náklady exekuce. Okamžik vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce by měl být závislý na způsobu provedení exekuce, který exekutor zvolil. V případě postižení pohledávky z účtu u peněžního ústavu by

měly být náklady zajištěny dříve, než dojde k samotné blokaci účtu. V případě postižení nemovitosti postačí vydání příkazu před rozvrhem výtěžku dražby.²⁹

Exekutor tedy má dle převládajícího mínění možnost vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce kdykoli a to i před vymožením odpovídající částky na povinném. Příkaz k úhradě nákladů exekuce je pak následně "naplňován" prováděcími exekučními příkazy.

V této souvislosti nelze nezmínit pokyn Ústředního finančního a daňového ředitelství č. D-247 o uplatňování daně z přidané hodnoty u činností uskutečňovaných podle zvláštních právních předpisů ze dne 17.4.2003, č.j.: 181/100 874/2002. Dle čl. 4) pokynu "*V případě exekuční činnosti je služba považována za poskytnutou dnem nabytí právní moci vystaveného příkazu k úhradě nákladů exekuce účastníkům řízení nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení exekuce.*"

Exekutor, který rozhodne o nákladech exekuce příkazem k úhradě nákladů exekuce před vymožením odpovídající částky, se tak vystavuje povinnosti odvést odpovídající částku daně z přidané hodnoty bez ohledu na to, zda budou náklady exekuce nakonec vymoženy. Tato povinnost může být zvláště tíživá v případě, kdy exekutor předběžně rozhodne o své odměně z vymáhaného, nikoli vymoženého plnění. Na druhé straně, jak bude rozvedeno níže, je dovozováno, že v případě vymáhání pohledávky postižením účtu povinného nebo srážkami ze mzdy, lze exekuci nařídit exekučním příkazem pouze tehdy, pokud již předtím byl vydán příkaz k úhradě nákladů exekuce a dokonce pokud takový příkaz nabude právní moci.

Exekutor je obecně oprávněn zajistit majetek povinného exekučním příkazem od okamžiku doručení usnesení o nařízení exekuce (§ 47 odst. 1 e.ř.), a to ještě předtím, než je usnesení o nařízení exekuce povinnému doručeno.

Podle § 46 odst. 5 e.ř. zašle exekutor společně s usnesením povinnému výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, v níž vyčíslí vymáhaný nárok, zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného. Zároveň povinného poučí, že splní-li ve lhůtě 15 dnů vymáhaný nárok a uhradí zálohu, vydá exekutor neprodleně příkaz k úhradě nákladů exekuce.

---

²⁹ srovnej Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, komentář k § 88 odst. 1 EŘ

V kontextu těchto ustanovení vzniká otázka, kdy je tedy exekutor oprávněn zajistit majetek povinného k vymožení nákladů exekuce a v jaké výši. Praktický problém nenastává v případě zajištění nedělitelného majetku, jehož hodnota není v okamžiku zajištění vyjádřena v penězích, jako např. nemovitost nebo movitá věc. Zde postačí obecné zajištění pro náklady exekuce na základě příslušného výroku usnesení o nařízení exekuce. Příkaz k úhradě nákladů exekuce je vydán následně, po zpeněžení příslušného majetku. Na jeho základě dojde z celkové zpeněžené podstaty k oddělení částky připadající na náklady exekuce.

Jak již bylo uvedeno výše, jiná situace nastává, pokud je postižen účet povinného u peněžního ústavu, mzda či jiná pohledávka. Výši zajištění je v tomto případě třeba určit zcela přesně.

K problematice lze zaujmout následující přístupy:

- a) majetek je pro náklady vymáhání zajištěn exekučním příkazem, v němž jsou náklady určeny předběžně,
- b) majetek je zajištěn na základě nepravomocného příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného souběžně s exekučním příkazem nebo před ním, exekuční příkaz na příkaz k úhradě nákladů odkazuje,
- c) majetek je zajištěn až po právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce zvláštním exekučním příkazem.

Z praktického hlediska se jeví jako nejschůdnější postup, kdy náklady exekuce a náklady oprávněného jsou v příslušném exekučním příkaze určeny konkrétní peněžitou částkou jako náklady předběžné. Náklady exekuce lze do značné míry přesně určit, zejména co do odměny exekutora, hotových výdajů stanovených paušální částkou a příslušné částky daně z přidané hodnoty.

Exekuce je pak co do částky nákladů provedena po právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce a usnesení o nařízení exekuce. V případě, že v průběhu řízení vzniknou další náklady exekuce, lze nárok "dozajistit" dalším exekučním příkazem, v němž budou náklady předběžně určeny, pokud je z čeho.

Vůči tomuto postupu samozřejmě lze vznést námitku, že postup, kdy jsou náklady stanoveny předběžně a tudíž nepravomocně, může být vnímán jako svévolný zásah do majetkové sféry povinného. Tak např. Pavel Andrlé, Právní fórum, rok 2011, č. 1 str. 6 uzavírá: *"Jde o neoprávněný zásah do principu právní jistoty, pokud na*

základě nepravomocného rozhodnutí o nákladech exekuce a nákladech oprávněného může soudní exekutor zajišťovat majetek povinného v rozsahu "předpokládaných" nákladů." a dále: "Domnívám se, že pro blokaci majetku povinného ve prospěch nákladů soudního exekutora a nákladů oprávněného zcela dostačuje princip generálního inhibitoria zakotvený v § 44a odst. 1 exekučního řádu"

Lze namítat rozpor s dikcí ust. § 87 odst. 4 e.ř. stanovícím vymáhání nákladů na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce. Příkaz by tak měl být vydán a nabýt právní moci, než je na jeho základě započato vymáhání.

Takto restriktivní výklad má však jeden zásadní nedostatek. Nezajištění majetku k vymození nákladů exekuce a příp. nákladů oprávněného exekučním příkazem může znamenat, že tyto náklady nebudou vymoženy vůbec. Pokud totiž zajišťovaný majetek postačuje k uspokojení jak pohledávky, tak nákladů exekuce a je zajištěn pouze pro vymození pohledávky, povinnému nic nebrání v tom, aby nezajištěnou část majetku, např. nezajištěný zůstatek účtu u peněžního ústavu, zašantročil (odkaz výše zmíněného autora na institut generálního inhibitoria je z praktického hlediska zcela nepřípadný, neboť jeho účinky jdou jednoduše obejít a zejména dohledávání a dozajištění majetku, který je převeden na třetí osoby v rozporu s generálním inhibitorem je takřka nemožné).

Další praktický problém přináší výše zmíněný pokyn Ústředního finančního a daňového ředitelství, podle něhož je za datum zdanitelného plnění považován datum nabytí právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce. Exekutor by tak měl být povinen odvést daň z přidané hodnoty i v případě, že náklady exekuce vůbec nevymůže.

Zřejmě málo frekventovaný bude v praxi problém, kdy exekutor zajišťuje majetek ještě před uplynutím lhůty pro dobrovolné plnění podle § 46 odst. 5 EŘ, jelikož k zaslání usnesení s výzvou pravidelně dochází na samém počátku exekučního řízení a v této době exekutor ještě většinou nemá informace o majetku povinného. Pokud by však přesto takový případ nastal, je třeba uzavřít, že lze zajistit majetek pouze do výše zálohy na snížené náklady exekuce.

I když se v exekuční praxi lze setkat se všemi shora uvedenými přístupy či s jejich kombinací, považuji za procesně neekonomičtější a z hlediska vymození nároku nejvhodnější, přístup spočívající v zajištění předběžně určených nákladů exekuce prostým exekučním příkazem. Obranou povinného proti pochybení či excesu exekutora

je v tomto případě návrh na částečné zastavení exekuce co do částky, která zcela zjevně neodpovídá možným budoucím nákladům exekuce.

Ust. § 87 odst. 4 je třeba v tomto kontextu vykládat tak, že zákonodárce měl vymožením nákladů exekuce a nákladů oprávněného na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce na mysli okamžik realizace exekuce, tedy její provedení, nikoli samotné zajištění majetku. Za dostatečný podklad pro zajištění předběžně určených nákladů exekuce by měl být považován příslušný výrok usnesení o nařízení exekuce.

Závěrem lze *de lege ferenda* v této záležitosti doporučit výslovnou právní úpravu, neboť zajišťování předběžně určených nákladů exekuce bez náležité zákonné opory může být vnímán jako nemístný zásah do práv povinného.

Náklady exekuce v případě bezúspěšné exekuce

Minimální odměna exekutora

Institut minimální odměny je upraven v § 6 odst. 3 vyhl. č. 330/2001 Sb., částkou 3.000 Kč a zůstává po celou dobu účinnosti EŘ a ET nezměněn, i když naopak vlivem ústavně-právního přezkumu Ústavním soudem doznal jeho obsah změn poměrně značných.

Principem minimální odměny exekutora je poskytnout exekutorovi odměnu za provedenou práci i pro případ, že nebude při provádění exekuce úspěšný, tedy nevymůže vymáhané plnění. Nejedná se tedy o žádné privilegium exekutorského stavu, ale o požadavek vycházející z Listiny základních práv a svobod, jež formuluje právo na odměnu za práci jako základní lidské právo. Mělo by se jednat o odměnu za práci ve smyslu nároku na tuto odměnu, nikoli o garanci zaplacení této odměny. Neuhrazení nároku na odměnu za provedenou práci je koneckonců standardním rizikem nejen podnikatele ale v podmínkách tržní ekonomiky i kteréhokoli zaměstnance. V tomto ohledu mají příslušný nárok garantovaný ve svých tarifech i příbuzná svobodná povolání notářů či advokátů.

Soudní exekutor vykonává činnost k vymožení plnění a pomocné administrativní činnosti od okamžiku, kdy obdrží usnesení o nařízení exekuce. Přitom mu samozřejmě vznikají hotové výdaje ve smyslu úhrady prostředků jiné osobě i výdaje např. mzdové.

Shora načrtnutou koncepci minimální odměny jako určité minimální kompenzace za vykonanou práci bohužel aktuální znění § 6 odst. 3 ET příliš neodráží. Podle § 6 odst. 1 ET odměna za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky činí určité procento ze základu. Základ pro výpočet odměny je přitom definován v § 5 odst. 1 ET jako vymožené plnění. Od této konstrukce lze odvíjet výklad, že i na minimální odměnu má exekutor nárok pouze v případě vymožení plnění.

Na počátku své rozhodovací praxe v otázce nákladů exekuce Ústavní soud zastával stanovisko, že exekutorovi zásadně náleží nárok na náhradu nákladů exekuce (nález sp. zn. II. ÚS 372/04, sp. zn. I. ÚS 290/05). Z těchto prvotních stanovisek bylo možno dokonce dovozovat, že v případě nemožnosti uspokojení tohoto nároku povinným pro jeho nesolventnost by měla být povinnost k úhradě nákladů exekuce uložena oprávněnému a to bez ohledu na procesní zavinění (docházelo k zastavení exekuce pro nemajetnost povinného podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ). Důvodem bylo zajištění nezávislosti exekutora, která měla být garantována faktickou úhradou jeho odměny.

Postupně došlo k odklonu od této praxe až po rozhodnutí sp. zn. ÚS 2930/09 a sp. zn. I. ÚS 2269/10, které lze interpretovat i tak, že v případě nevymožení povinnosti nemá exekutor právo na odměnu vůbec (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.1.2012 č.j. 16 Co 474/2011-59).

Pro tento závěr ostatně svědčí i rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 21/11, podle něhož exekutor nemá nárok na náklady exekuce vůči povinnému v případě zániku oprávněného bez právního nástupce, neboť zastavení exekuce zavinil oprávněný.

Jak již bylo výše naznačeno, lze tuto praxi snad zvrátit pouze změnou stávající právní úpravy tak, aby byl exekutorovi garantován nárok na odměnu jako nárok v minimální výši bez ohledu na výsledek exekuce, samozřejmě za důsledného respektování zásady, že náklady exekuce mají být stanoveny zásadně k tíži povinného a pouze výjimečně k tíži oprávněného (v případě procesního zavinění).

V současné době je tedy jedinou zárukou exekutora, že náklady exekuce budou alespoň částečně uhrazeny, institut zálohy na náklady exekuce.

Přiznání a vymožení nákladů exekuce je z hlediska postavení exekutora jako podnikatele nezbytně nutnou podmínkou kontinuálního výkonu jeho činnosti a zejména nezávislosti, s přihlédnutím k omezení vykonávat jinou výdělečnou činnost.

V této souvislosti lze vymezit tyto problematické okruhy:

- okamžik a podmínky vzniku pravomoci exekutora na zajištění majetku povinného pro náklady exekuce,
- okamžik a podmínky vzniku nároku exekutora na náklady exekuce,
- povinnost k úhradě nákladů exekuce v případě zastavení exekuce.

Ze zákonné právní úpravy nelze výslovně dovodit, v kterém okamžiku je exekutor oprávněn zajistit majetek povinného pro náklady exekuce. Rovněž zcela absentují podmínky vzniku nároku exekutora na odměnu a náklady exekuce. Zákonodárce zřejmě původně vycházel z advokátní praxe, kdy vznik nároku advokáta na tabulkovou smluvní a mimosmluvní odměnu zahájením příslušného řízení není zásadně zpochybňován, bez ohledu na výsledky jeho činnosti či objem práce.

V případě exekučních řízení se však velice záhy ukázalo, že nedostatek zákonné definice vzniku nároku exekutora na odměnu a náhradu výdajů, povede k velkému množství sporů. Okamžik a podmínky vzniku nároku exekutora na náklady exekuce jsou tak vesměs řešeny judikatorně, jak bude rozvedeno níže.

Náklady exekuce v případě zproštění exekutora provedením exekuce

V souladu s § 44b EŘ může oprávněný požádat exekuční soud o změnu exekutora. Soud návrhu vyhoví po vyjádření exekutora, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Provedením exekuce soud pověří exekutora, kterého navrhne oprávněný a věc mu připsím postoupí. Účinky původního návrhu oprávněného na nařízení exekuce zůstávají zachovány.

Důvodem pro změnu exekutora na návrh oprávněného nemůže být tvrzení oprávněného, že mezi ním a exekutorem je narušen vztah vzájemné důvěry.³⁰ Musí se jednat o důvod objektivní povahy, např. nečinnost exekutora v řízení nebo hospodárnost řízení.

O změně exekutora rozhoduje soud usnesením proti němuž je přípustný opravný prostředek. Účinky úkonů původně pověřeného exekutora zůstávají nepochybně zachovány, stejně jako účinky návrhu na nařízení exekuce. Pozitivní právní úprava však již neřeší situaci, kdy nově pověřený exekutor učiní úkony ještě před právní mocí svého

---

³⁰ Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 187

pověření a pověřovací usnesení je následně odvolacím soudem zrušeno.³¹ Domnívám se, že i v tomto případě je třeba vycházet z toho, že usnesení o pověření nového exekutora je vykonatelné jeho doručením a účinky úkonů takto pověřeného a následně zproštěného exekutora zůstanou zachovány.

Dalším důvodem pro změnu exekutora je zánik výkonu exekutorského úřadu z důvodů vymezených v § 15 odst. 1 EŘ, z nichž nejfrekventovanějším bude odvolání exekutora na vlastní žádost nebo odvolání v důsledku kárného opatření odvolání z exekutorského úřadu.

Dle právní úpravy účinné od 1.11.2009 v tomto případě převezme neukončené spisy exekutora, jehož výkon úřadu zanikl, exekutor nově jmenovaný do exekutorského úřadu (§ 15 odst. 5 EŘ). Účastníky řízení o tom informuje a oprávněného poučí, že může požádat o změnu exekutora. Podíl exekutora, jemuž zanikl výkon úřadu, popřípadě jeho dědiců na odměně nově jmenovaného exekutora se určí dohodou, popř. jí určí Exekutorská komora, nebude-li jí dohoda doručena do dvou měsíců od jmenování nového exekutora. Do účinnosti této úpravy bylo o nákladech exekuce exekutora, jehož výkon úřadu zanikl, rozhodováno u každého jednotlivého exekučního řízení zvlášť, obdobně jako v případech, kdy byl exekutor zproštěn pověření u jednoho exekučního řízení.

Rozhodování o nákladech exekuce se v tedy obou případech zásadně odlišuje.

V případě změny exekutora k návrhu oprávněného rozhoduje o nákladech exekuce zproštěného exekutora nově pověřený exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce tak, jako by došlo k zastavení exekuce (§ 44b EŘ). Podle § 11 odst. 2 ET zanikne-li pověření exekutora k provedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo o zastavení exekuce anebo o pověření jiného exekutora provedením exekuce, činí odměna exekutora, jehož pověření zaniklo, 3.000,- Kč, nestanoví-li se dále jinak.

Podle § 11 odst. 3 ET pokud exekutor před zánikem svého pověření již část pohledávky vymohl, náleží mu odměna vypočtená z výše vymožené pohledávky (§ 6 ET), nejméně však ve výši podle odst. 2, tedy 3.000,- Kč.

---

³¹ Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 188

Pokud pověření exekutora zaniklo z důvodů, které exekutor zavinil, odměna mu nenáleží.

Podle § 11 odst. 5 ET nároky exekutora na náhradu výdajů vynaložených v souvislosti s exekuční činností nejsou předchozími odstavci 1-4 dotčeny.

Mohou tedy nastat v zásadě dvě možné situace:

- a) zproštěný exekutor nevymohl ničeho,
- b) zproštěný exekutor ještě před svým zproštěním již část pohledávky vymohl.

V dalším výkladu si dovoluji pominout příslušnou judikaturu Ústavního soudu, např. nález z 21.1.2010 sp. zn. I. ÚS 2930/09, podle něhož v případě nevyřízení částky v exekučním řízení exekutorovi žádná odměna nenáleží a budu vycházet z doslovného znění ET. ET neřeší situaci, kdy ani nově pověřený exekutor nevymůže v řízení ničeho. Závěr, k němuž lze dospět čistě gramatickým výkladem § 11 odst. 2 ET, že exekutor, jehož pověření zaniklo, by měl mít nárok na minimální odměnu, kdežto nově pověřený exekutor by tento nárok neměl, ačkoli žádný z exekutorů ničeho nevymohl, je zcela zjevně nespravedlivý. Na druhou stranu nelze zřejmě navyšovat náklady exekuce na úkor povinného, neboť povinný jen málokdy zaviní situaci, kdy dojde k pověření nového exekutora provedením exekuce, i když se lze setkat i s názory opačnými.³² Navíc si lze představit a autor se s takovou situací ve své praxi skutečně setkal, že je postupně provedením exekuce pověřeno i více exekutorů (konkrétně tři). Jediným rozumným řešením by pro tento případ bylo rozdělení minimální odměny mezi postupně pověřené exekutory podle poměru práce odvedené v konkrétním exekučním řízení.

Obdobný problém nastává v situaci, kdy některý z pověřených exekutorů něčeho vymohl, avšak tato částka nepřevyšuje částku, jež je základem pro odměnu v minimální výši (tedy nepřevyšuje částku 20.000,- Kč jako základ pro 15% odměnu ve výši 3.000,- Kč). Lze si samozřejmě představit i další varianty - jeden z exekutorů vymůže podstatnou část pohledávky, další ničeho apod.

Další možností, která může nastat jak v případě vymožení tak nevyřízení pohledávky je, že exekutor své odvolání z funkce zavinil. K tomu může dojít, pokud je odvolán na základě kárného opatření, odsouzení pro spáchání trestného činu nebo na

---

³² srovnej Balousová M.: Zánik funkce exekutora v průběhu exekučního řízení, Bulletin advokacie 1/2012, str. 41

vlastní žádost bez objektivních důvodů. Nepřiznání odměny je zde pak jakousi majetkovou sankcí za zaviněné jednání. Nutno ovšem zdůraznit, že z díkce právní úpravy rozhodně neplyne možnost nepřiznat exekutorovi náhradu nákladů exekuce ve smyslu výdajů (§ 11 odst. 5 ET). I zde je ovšem právní úprava nepříliš důsledná, když výdaji, na které má exekutor nezpochybnitelný nárok i v případě zavinění zproštění k provedení exekuce lze rozumět pouze hotové výdaje, nikoli již náhradu za doručení písemností, za ztrátu času či jiné náhrady.

V případě vymožení části pohledávky má exekutor nárok na odměnu z vymožené částky, minimálně 3.000,- Kč.

V této souvislosti vzniká zcela zásadní otázka, jaký je osud příkazů k úhradě nákladů exekuce vydaných případně původně pověřeným exekutorem. Příkaz k úhradě nákladů exekuce lze vydat jak na základě vymožení částky v exekučním řízení (příkaz je krytý vymoženým plněním), tak před jejím vymožením, kdy tento příkaz je až následně naplňován vymoženými prostředky. V prvním případě exekutor většinou vymožené náklady exekuce zahrne do svých příjmů pro účely výpočtu daně z příjmu a odvede příslušnou částku daně z přidané hodnoty. Již z tohoto hlediska je případné zrušení takto vydaného příkazu poměrně citelným faktickým zásahem do jeho majetkové sféry. Kusá úprava § 44b EŘ v tomto ohledu neposkytuje jakékoli vodítko. Ze znění ustanovení (nově pověřený exekutor rozhodne příkazem k úhradě nákladů exekuce o dosud vzniklých nákladech exekuce), lze dovozovat, že nově pověřený exekutor rozhodne o nákladech exekuce bez ohledu na předtím vydané příkazy. Část literatury zastává stanovisko, že o odměně je třeba rozhodnout vždy znovu, kdežto pravomocně určené ostatní náklady exekuce zůstávají v platnosti.³³

Zde vzniká otázka, zda tyto příkazy může nově pověřený exekutor zrušit v režimu § 271 OSŘ³⁴ nebo zda předtím vydané příkazy bez dalšího pozbývají účinnosti, aniž by je bylo třeba výslovně rušit.

---

³³ Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 189

³⁴ § 271 OSŘ: Dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu, popřípadě uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady výkonu rozhodnutí již vyplatil.

Pokud již má být přijata koncepce, že příkazy vydané předchozím exekutorem mají být odstraněny, pak lze jediné doporučit, aby se tak v zájmu právní jistoty stalo výslovným rozhodnutím.

Proti takto pojatému rozhodování o nákladech exekuce zproštěného exekutora však lze argumentovat, že pravomocný příkaz k úhradě nákladů exekuce je ve spojení s pravomocným usnesením o nařízení exekuce rozhodnutím rovnocenným s rozhodnutím soudu. Pravomocná soudní rozhodnutí lze rovněž odstranit pouze pokud to příslušná právní úprava výslovně předpokládá a postupem tam stanoveným. Pro pravomocné příkazy k úhradě nákladů exekuce však takový postup stanoven není. Jak již bylo uvedeno shora, zrušením těchto příkazů může dojít k citelnému zásahu do nabytých práv jak zproštěného exekutora tak popřípadě i oprávněného. Považuji proto za vhodný a se stávající právní úpravou zcela konformní postup, kdy nově pověřený exekutor v maximální míře šetří doposud vydané příkazy a příp. podle nich nadále vymáhá náklady exekuce. O nákladech zproštěného exekutora rozhoduje pouze tam, kde doposud rozhodnuto nebylo.

Kárná odpovědnost exekutora - vymezení a hranice

Stejně jako obdobné právní profese - notáři a advokáti, jsou rovněž soudní exekutoři kárně odpovědní za pochybení při výkonu své funkce. Kárná odpovědnost exekutora je vymezena v § 116 odst. 2 EŘ jako závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených právním nebo stavovským předpisem anebo usnesením Exekutorské komory, nebo narušení důstojnosti exekutorského povolání jeho chováním.

Zákonem č. 286/2009 Sb., kterým byl kromě jiného novelizován zák. č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, byla s účinností od 1.11.2009 pravomoc k rozhodování o kárných žalobách na exekutory Nejvyššímu správnímu soudu. Tato úprava reagovala na pochybnosti o nestrannosti rozhodování Exekutorské komory ČR o kárných proviněních exekutorů.

Podle §4b zák. č. 7/2002 Sb., je kárný senát složen ze dvou soudců Nejvyššího správního soudu, dvou exekutorů a dvou příslušníků jiných právních profesí, z nichž jeden musí být advokátem.

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve svém § 32 odst. 2 vymezuje kárné provinění advokáta obdobně jako EŘ (*Kárným proviněním je závažné nebo opětovné*

zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem) a § 48 odst. 2 zák. č. 358/1992 Sb., notářského řádu (Kárným proviněním notáře je závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem nebo předpisem Komory, anebo usnesením orgánu notářské samosprávy, nebo závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání jeho chováním.).

Poněkud rozdílně vymezují příslušné předpisy kárnou odpovědnost soudce a státního zástupce. Podle § 87 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích je kárným proviněním soudce zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.

Podle § 28 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství je kárným proviněním zaviněné porušení povinností státního zástupce, zaviněné chování nebo jednání státního zástupce, jímž ohrožuje důvěru v činnost státního zastupitelství nebo v odbornost jeho postupu anebo snižuje vážnost a důstojnost funkce státního zástupce.

Na první pohled patrným rozdílem je odpovědnost soudců a státních zástupců pouze za zaviněné porušení jejich povinností. Poněkud méně patrným, avšak o to důležitějším rozdílem je, že ze zákonného vymezení odpovědnosti soudce a státního zástupce nelze dovodit kárnou odpovědnost za obsah rozhodnutí, tedy za právní názor na jehož základě bylo rozhodnuto, byť by byl v rozporu se zákonem. Soudce a státní zástupce je tak fakticky odpovědný pouze za nesplnění povinností, tedy pozitivním právem určených úkonů, které je soudce či státní zástupce povinen vykonat, většinou vázaných na lhůty.

Soudní exekutor tak náleží, společně s advokáty a notáři, do skupiny právních profesí, u nichž lze dovozovat objektivní kárnou odpovědnost za porušení dokonce i stavovských předpisů. Na rozdíl od advokátů a notářů je však exekutor nadán rozhodovacími pravomocemi, které do značné míry připomínají rozhodovací pravomoci soudců a státních zástupců, avšak jeho rozhodnutí nepožívají stejné ochrany před případnými šikanózními či politicky motivovanými zásahy ze strany kontrolních orgánů. Tento rozdíl vystupuje do popředí zejména vzhledem k ust. § 2 EŘ, podle něhož exekutor vykonává činnost nezávisle a je při ní vázán pouze Ústavou, ostatními

právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekucním řízení.

K problematice se poměrně obsáhle vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 14. 2. 2011, č. j. 14 Kse 6/2010 - 182, když vyslovil, že *„kárná odpovědnost exekutorů je vymezena velmi přísně, neboť - je-li kárným proviněním závažné nebo opětovné porušení povinnosti stanovené právním předpisem - předpokládá se, že předmětem kárného stíhání může být i zákonnost postupu soudního exekutora. Tomu ostatně nasvědčuje právní úprava dohledu nad činností exekutorů obsažená v § 7 exekucního řádu.“*

Dále tamtéž: *„ne každé porušení povinností stanovených právním předpisem nebo usnesením Exekutorské komory bude kárným proviněním. Stěžejní otázkou bude posouzení závažnosti porušení povinnosti, jejíž hodnocení závisí na všech okolnostech konkrétního případu. Závažnost porušení povinnosti se proto určuje významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za nichž byl čin spáchán, osobou kárně obviněného, mírou zavinění a jeho pohnutkou. Bude třeba přihlížet i k tomu, že případná újma způsobená chybným postupem exekutora může být v mnoha případech ireversibilní, neboť náhrada škody formou uvedení v předešlý stav (naturální restituce) je pro škody vzniklé v exekucním řízení podle § 57 exekucního řádu vyloučena, a lze se tedy domáhat jen finančního odškodnění.**Kárný senát souhlasí s názorem, že kárné řízení proti exekutorům se nemůže stát prostředkem sjednocování exekucní judikatury a nemůže nahrazovat věcný soudní přezkum rozhodnutí exekutorů, k němuž jsou příslušné soudy v jiném řízení, a to na základě systému opravných prostředků, které upravuje jak exekucní řád, tak i občanský soudní řád. Nemíni rovněž soudní exekutory postihovat za jejich právní názory.** Nicméně, je-li podán návrh na zahájení kárného řízení proti soudnímu exekutorovi, je kárný soud povinen posoudit, zda skutky, v nichž je kárné obvinění spatřováno, zakládají kárnou odpovědnost, či nikoli. Kárný senát je přesvědčen, že soudní exekutor by měl být kárně odpovědný za své excesivní přehmaty, pod něž lze jistě podřadit porušení zřejmého a nesporného ustanovení zákona, případně jeho interpretaci naprosto extrémním a nepřijatelným způsobem.“*

V rozhodnutí ze dne 19.5.2011 č.j.: 15 Kse 6/2010 - 54 Nejvyšší správní soud uvádí: *„Kárnou odpovědnost exekutora nelze dovozovat ze skutečnosti, že tento zastává*

právní názor odlišný od právního názoru kárného žalobce, tím spíše, vychází-li postup exekutora z relevantní judikatury civilních soudů, v níž má právní názor exekutora oporu; jeho názor na postup v dané věci tedy nebyl zcela ojedinělým názorovým excesem ani projevem svévole, který by zcela postrádal právní rámec. Nemohla zde být proto založena kárná odpovědnost z hlediska závažnosti, ale zejména ani z hlediska dostatku subjektivní stránky, protože obviněný exekutor vycházel z předpokladu určité aplikace právní úpravy. Nelze zde proto shledat zavinění v jakékoli formě."

Lze tedy konstatovat, že v dosavadní kárné praxi Nejvyšší správní soud nezávislost rozhodování exekutorů a právo na vlastní právní názor respektuje. Bylo by však vhodné v tomto ohledu postavení exekutorů posílit pozitivní právní úpravou, která by z kárné odpovědnosti rozhodovací pravomoc (obsah rozhodnutí) exekutora zcela vyloučila, snad s výjimkou zřejmých excesů. To by rozhodně neznamenal nepostižitelnost exekutora za objektivně nesprávné rozhodnutí, neboť na takové rozhodnutí dopadá majetko-právní odpovědnost podle § 32 EŘ.

Další stranou téže mince je objektivní odpovědnost exekutora za pochybení fakticky spáchaná jeho zaměstnancem. Většina soudních exekutorů disponuje poměrně rozsáhlým administrativním aparátem, který fakticky provádí jednotlivé úkony v exekučním řízení. Tito zaměstnanci navíc většinou nepodléhají exekutorovi přímo ale prostřednictvím dalších mezičlánků řízení. Kárná odpovědnost bez možnosti vyvinění pokud se pochybení prokazatelně dopustí zaměstnanec exekutora se tak jeví až příliš široká.

V nazírání na problematiku objektivní kárné odpovědnosti exekutora za zaměstnance není jednotný ani Nejvyšší správní soud, který v odůvodnění rozhodnutí č.j.: 13 Kse 1/2011-109 konstatoval:

Jak zdejší soud konstatoval ve skutkově obdobné věci (rozhodnutí ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 11 Kse 5/2009), lze učinit dílčí shrnutí v tom smyslu, že exekutor musí v případě postupu podle ustanovení § 325a a násl. o. s. ř. respektovat restriktivní výklad možných zásahů do nedotknutelnosti obydlí. Tento restriktivní přístup by se měl projevit zejména tím, že před provedením prohlídky by měl mít exekutor postaveno najištěno, že se jedná skutečně o obydlí, případně místo podnikání povinného, resp. že lze s velkou mírou pravděpodobnosti očekávat, že se právě tam nalézá majetek povinného. Pokud tak on ani jeho zaměstnanci neučiní, nese za jejich jednání objektivní odpovědnost,

jakkoliv se soupisu movitých věcí sám přímo neúčastní. Kárně obviněný nicméně poukázal na rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2012, č. j. 14 Kse 6/2011 - 299, které se od výše citovaného rozhodnutí sp. zn. 11 Kse 5/2009 odlišuje. **V tomto rozhodnutí je totiž mimo jiné uvedeno, že z formulace žalovaného skutku musí vyplývat, které právní povinnosti porušil sám soudní exekutor, jelikož se v případě kárné odpovědnosti musí jednat o zaviněné jednání exekutora.** To v případě vedeném pod sp. zn. 14 Kse 6/2011-299 kárný soud neshledal, jelikož soudní exekutorka sama na místě provádění mobiliární exekuce nebyla a nebylo prokázáno ani porušení její jiné povinnosti ve vztahu k žalovaným skutkům. **Kárný soud v nyní projednávané věci nezastírá, že mezi oběma citovanými právními názory existuje ve vztahu k vymezení kárné odpovědnosti exekutora značný rozpor: jestliže totiž podstata judikátu sp. zn. 11 Kse 5/2009 je založena na objektivní odpovědnosti exekutora za činnost jeho úřadu, vyžaduje rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 6/2011 jeho subjektivní odpovědnost, tedy odpovědnost za zavinění.** Za situace, kdy zákonná úprava výslovně nepředpokládá žádný sjednocovací mechanismus v rámci Nejvyššího správního soudu (a tento nenavrhovali ani účastníci řízení), a kárnému senátu proto nezbylo než se přiklonit k jednomu z dříve vyslovených právních názorů, setrval senát i nadále na názoru obsaženému v rozhodnutí sp. zn. 11 Kse 5/2009.

De lege ferenda by snad tedy exekutor v případě pochybení zaměstnance nemusel být vystavován nejcitelnější sankci, spočívající v odvolání z exekutorského úřadu, popř. by k takové sankci mohlo být přistoupeno až v případě opakovaného pochybení.

Lze tedy shrnout, že posuzování kárné odpovědnosti exekutora kárnými senáty Nejvyššího správního soudu vykazuje tendenci šetřit nezávislé postavení soudního exekutora ve sféře jeho rozhodování, tedy právo exekutora zaujmout v rozhodovací činnosti právní názor aniž by byl kárně postižen. Tento trend lze pouze uvítat, protože praxe kárných žalobců, zejména nejaktivnějšího z nich-ministra spravedlnosti, vykazuje tendenci přesně opačnou. Je třeba uvítat zejména zásadu, že kárné rozhodování by nemělo nahrazovat sjednocování exekuční praxe cestou řádného soudního přezkumu. Tím samozřejmě není vyloučeno postihovat, opět v souladu se závěrem Nejvyššího

právního soudu, *"porušení zřejmého a nesporného ustanovení zákona, případně jeho interpretaci naprosto extrémním a nepřijatelným způsobem"*.³⁵

---

³⁵ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19.5.2011 č.j.: 15 Kse 6/2010 - 54

Připravované změny exekučních předpisů - sněmovní tisk č. 537/2012

Dne 19. září 2012 byl Poslaneckou sněmovnou přijat vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, mezi jiným i exekuční řád.³⁶ Vládní návrh přináší některé zásadní změny exekučního řízení, proto považují za vhodné ty nejdůležitější z nich ve své práci zrekapitulovat.

Změny zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu

Úvodem je třeba zmínit změnu svým rozsahem nenápadnou, avšak z hlediska rychlosti a účinnosti exekučního řízení zcela zásadní. Nově jsou v § 210a OSŘ mezi rozhodnutí, u nichž je dána možnost tzv. autoremedury, tedy změny rozhodnutí k odvolání soudem prvního stupně nebo exekutora, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví, zařazeny rozhodnutí podle části šesté, tedy rozhodnutí v řízení o výkon rozhodnutí. Vzhledem k přiměřenosti použití OSŘ na exekuční řízení podle EŘ lze toto ustanovení vztáhnout i na veškerá rozhodnutí soudního exekutora.

Omezení dvoukolejnosti výkonu rozhodnutí

Podle dosavadní právní úpravy měl oprávněný možnost se obrátit s návrhem na výkon rozhodnutí (exekuci) buď na soud nebo na soudního exekutora.

Soudu byla svěřena výlučná pravomoc k výkonu pouze některých typů exekučních titulů. V praxi se jednalo o výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (§ 272 a násl. OSŘ) a o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným (§ 273b a násl. OSŘ). Zákonodárce přitom v EŘ ani v OSŘ výslovně neuváděl výčet typů rozhodnutí, jež vykonává výlučně soud. Tento výčet bylo třeba proto dovozovat z ustanovení § 59 EŘ, který stanoví způsoby, jimiž může být exekuce provedena. Pokud § 59 EŘ příslušný způsob provedení exekuce, tedy např. odnětí

---

³⁶ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

dítěte, neobsahoval, pak bylo třeba dovodit výlučnou pravomoc soudu k provedení výkonu.³⁷

Nové ustanovení § 251 odst. 2 OSŘ taxativně vymezuje okruh rozhodnutí, jejichž výkon může provést soud. Jedná se o rozhodnutí o:

- a) výchově nezletilých dětí,
- b) ve věcech výživného nebo příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce,
- c) vyklizení bytu nebo místnosti ze zajištěním bytové náhrady,
- d) vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným,
- e) rozhodnutí orgánů Evropského společenství,
- f) cizí rozhodnutí.

Na koncepci výlučné pravomoci soudu odvíjející se od taxativního výčtu způsobů provedení exekuce obsažených v § 59 EŘ se nadále nic nemění. Přibýlo však negativní vymezení podle § 37 odst. 2 navrhované novely EŘ. Oprávněný tak může podat exekuční návrh, nejde-li o věci podle § 251 odst. 2 písm. a) novely a § 251 odst. 2 písm. c) až f) navrhované novely OSŘ. Exekutor tedy nebude oprávněn stejně jako doposud provádět exekuci ve věci výchovy nezletilých dětí a vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů. Nově připadne do výlučné pravomoci soudů výkon rozhodnutí vyklizením bytu nebo místnosti ze zajištěním bytové náhrady, rozhodnutí orgánů Evropského společenství a cizích rozhodnutí obecně. U cizích rozhodnutí stanoví navrhované ustanovení § 37 odst. 2 písm. b) EŘ výjimku u rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy. U exekučních titulů ve věcech výživného má oprávněný na výběr, zda podá návrh k soudu či exekutorovi. Důvodem je větší finanční náročnost řízení prováděného u exekutora.

---

³⁷ Kasíková M. a kol.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 260: "V exekučním řízení nepřipadá v úvahu vykonávat rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (§ 272 a 273a OSŘ) a od 1.1.2007 (viz zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím) nově zavedené rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným (§ 273b OSŘ). Pokud by zákonodárce chtěl, aby i tyto typ rozhodnutí spadaly do exekuční opravomoci soudního exekutora, s největší pravděpodobností by je zmínil v § 59, v němž se podává způsob provedení exekuce, nebo je zmínil v samostatné části exekučního řádu nebo alespoň odkázal na OSŘ."

Podle nového § 251 odst. 3 OSŘ je-li podán návrh na výkon rozhodnutí u soudu v jiné věci, než shora uvedené (navrhovaný § 251 odst. 2 OSŘ), soud návrh odmítne.

Došlo tak k odstranění dvojkoľejnosti vykonávacího řízení pro výkon většiny občanskoprávních a obchodněprávních exekučních titulů.

Z hlediska soudních exekutorů jako soukromých podnikatelů se jeví jako významná otázka výkonu rozhodnutí, kde oprávněným je stát či jeho jednotlivé složky. Podle důvodové zprávy k novele se předpokládá, že pohledávky z nákladů občanského soudního řízení a trestního řízení, stejně tak jako pohledávky ze soudních poplatků budou moci soudy vymáhat podle právních předpisů upravujících daňovou exekuci.³⁸ Lze předpokládat, že tyto i další pohledávky státu budou ještě dlouhou dobu vymáhány finančními úřady a to zejména z důvodu vyšších nákladů exekučního řízení pro povinného. Pro oprávněného je přitom exekuční řízení fakticky stejně finančně náročné nebo dokonce levnější (neplatí se soudní ani správní poplatek) než řízení u finančního úřadu či soudu, neboť jak bylo ukázáno shora v kapitole pojednávající o nákladech exekuce, nárok na úhradu nákladů exekuce vůči oprávněnému je přiznáván jen zcela ojediněle a záloha na náklady exekuce exekutory většinou také není účtována. Je však skutečností, že exekuční řízení je dražší pro povinného a zatěžovat povinné náklady exekuce je v současnosti politicky jen obtížně průchodné.

Navrhovaná přechodná ustanovení k novele OSŘ počítají s předáním dosavadní agendy výkonu rozhodnutí prováděné soudy, která nebude spadat do výlučné pravomoci soudů, jednotlivým exekutorům v obvodu působnosti příslušného soudu. Soudní spisy mají být rozděleny mezi více exekutorů rovnoměrně. Řízení bude u exekutora dále pokračovat, jako by šlo o exekuci nařízenou podle EŘ, tzn. že exekutor nebude vázán způsobem výkonu rozhodnutí navrženým oprávněným. O předání spisu exekutorovi má být informován oprávněný, který může do jednoho měsíce od předání spisu podat návrh na zastavení exekuce, aniž by ho stíhala povinnost hradit náklady exekuce.

---

³⁸ Důvodová zpráva k bodům 7, 8, 13 a 14 (§ 251 a 274) sněmovního tisku č. 537/0.

Postižení majetku manžela povinného-nárok na mzdu a účet u peněžního ústavu

Podle navrhovaného znění § 262a odst. 3 novely výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, přikázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, přikázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného lze nařídit tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů.

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu nebyl doposud postih mzdy manžela povinného či pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu přípustný. Z teoretického hlediska vychází návrh z koncepce zastávané Nejvyšším soudem, kdy mzda a účet manžela nejsou deklarovány jako součást společného jmění manželů, avšak jsou postižitelné pro vydobytí závazku náležejícího do společného jmění.

S tímto nově navrhovaným ustanovením úzce souvisí nový § 255 odst. 3 navrhované novely OŠR podle něhož manžel povinného je účastníkem řízení také tehdy, jsou-li k vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů, nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty manžela povinného (§ 262a odst. 3).

Podle dosavadní právní úpravy se manžel povinného stával účastníkem exekučního řízení tehdy, pokud byly postiženy majetkové hodnoty ve společném jmění manželů. U nově postižitelných hodnot (mzda a účet ve výlučném majetku manžela povinného) by tak mohla vzniknout pochybnost, zda je manžel povinného účastníkem řízení také tehdy, pokud jsou postiženy majetkové hodnoty v jeho výlučném vlastnictví.

Exekuce přikázáním pohledávky, jejíž splnění je vázáno na podmínku či právní skutečnost

Návrh počítá s novým zněním § 312 odst. 2 OSŘ³⁹ tak, aby bylo možno efektivně postihnout pohledávky, jejichž výplata je vázána na uplynutí času nebo projev

---

³⁹ § 312 odst. 2 OSŘ: "Soud postupuje podle odstavce 1 i v případě, že plnění vyplývající ze smluvního vztahu, jehož je povinný účastníkem, je podmíněno nebo vázáno na dosažení věku nebo jiný běh času. Je-li to účelné, soud po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nahradí svým rozhodnutím prohlášení vůle povinného k výpovědi tohoto smluvního vztahu nebo k žádosti o plnění. Souhlas třetí osoby, je-li jím právní úkon podmíněn, je nahrazen usnesením o nařízení výkonu

vůle povinného. Jedná se zejména o pohledávky vyplývající např. z penzijního připojištění nebo kapitálového životního pojištění. Příslušné smluvní vztahy jsou většinou zakládány na dobu několika let až desetiletí s možností jejich výpovědi ze strany povinného. I když dosavadní právní úprava umožňovala postižení těchto pohledávek, neumožňovala již nahrazení projevu vůle povinného směřujícího např. k výpovědi příslušného smluvního vztahu. Pokud tedy povinný např. smlouvu o penzijním připojištění nevypověděl a nevznikl mu tak nárok na odbytné, oprávněný byl nucen na uspokojení své pohledávky čekat řadu let.

Nová právní úprava umožňuje soudu i exekutorovi, aby projev vůle povinného nahradil svým rozhodnutím, je-li to účelné. Pokud je nezbytný souhlas třetí osoby, pak je nahrazen samotným usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekučním příkazem.

Nová právní úprava tedy neumožňuje měnit právní vztah založený mezi povinným a jeho dlužníkem autoritativním rozhodnutím ve prospěch oprávněného, ale pouze nahradit projev vůle povinného nebo třetí osoby, s nímž právní vztah počítá, rozhodnutím.

Z hlediska exekuce prováděné soudním exekutorem se jeví problematickým ustanovení věty poslední, podle něhož úkony potřebné k uplatnění práva, které přísluší podle zvláštních předpisů povinnému, provádí místo povinného oprávněný. Bylo by jistě praktičtější, kdyby tyto úkony mohl místo oprávněného činit exekutor.

Prodej pohledávky povinného v dražbě

Dosavadní právní úprava umožňovala provedení exekuce příkázáním pohledávky povinného pouze tím způsobem, že dlužník povinného uhradil pohledávku místo povinnému oprávněnému resp. soudnímu exekutorovi. V případě, že se tak nestalo, mohla být pohledávka na dlužníku povinného vymáhána podle části třetí OSŘ.

Nové znění § 314b odst. 1 zavádí možnost prodeje pohledávky v dražbě, je-li to účelné. Možnost inkasa pohledávky vůči původnímu dlužníkovi povinného tak zůstává zachována.

---

rozhodnutí. Úkony potřebné k uplatnění práva, které přísluší podle zvláštních právních předpisů povinnému, provádí místo povinného oprávněný."

Účelnost prodeje pohledávky v dražbě posuzuje soud resp. soudní exekutor, aniž by oprávněný či povinný měl možnost takové rozhodnutí ovlivnit. Názor na účelnost takového kroku však mohou být rozdílné. Nakonec sám povinný, který je nepochybně nejlépe seznámen s bonitou svého dlužníka, může mít k dispozici informace, které by rozhodnutí exekutora prodat pohledávku v dražbě mohly modifikovat. Bylo by proto nanejvýš vhodné, aby se účastníci řízení, nebo alespoň oprávněný, mohli k prodeji pohledávky v dražbě vyjádřit, zvláště s přihlédnutím ke skutečnosti, že vyvolávací cena pohledávky bude zřejmě nižší než její nominální hodnota.

Dražba se provede podle úpravy pro dražbu movitých věcí podle § 328b, § 329 odst. 1 až 6 a § 329a až 330a OSŘ. Podle § 329 odst. 2 OSŘ tvoří nejnížší podání jednu třetinu rozhodné ceny. Zákonodárce však již opomněl do úpravy zahrnout určení rozhodné ceny pohledávky. U movitých věcí určuje cenu v jednoduchých případech vykonavatel, ve složitějších znalec. U pohledávky snad lze vycházet z její nominální hodnoty nebo nominální hodnoty zvýšené o přirostlé příslušenství k datu dražby. Potíž může nastat u pohledávky, jejíž tržní cena je řádově mnohem nižší, než požadovaná třetina rozhodné ceny. Tady zřejmě nezbyde než pohledávku nechat ocenit znalcem.

Podle § 328b odst. 1 OSŘ, na jehož obdobné použití mimo jiné nová úprava prodejem pohledávky v dražbě odkazuje, umožňuje dražit movité věci v rámci souboru věcí. Obdobně tak bude zřejmě možné dražit i pohledávky jako soubor.

Prodej podílu v obchodní společnosti a družstvu

Jak již bylo podrobně rozebráno výše, současná právní úprava postižení podílu v obchodní společnosti a družstvu vychází z koncepce zániku účasti povinného-společníka ve společnosti či družstvu a postižení jeho práva na vypořádací podíl či na podíl na likvidačním zůstatku. Tato úprava se ukázala jako zcela neefektivní, neboť obchodní společnosti většinou na výzvu k vyplacení obchodního podílu vůbec nereagují. U družstva je zase tato koncepce jednostranně výhodná pro družstvo a zcela nevýhodná pro oprávněného, který většinou obdrží jen zlomek částky, kterou by obdržel, kdyby byl prodáván družstevní byt spojený s podílem v družstvu.

Zákonodárce proto v nově navrhovaném § 320aa OSŘ počítá s prodejem obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, podílu komanditisty v komanditní společnosti a družstevního podílu v dražbě. U veřejné obchodní společnosti

a komanditní společnosti, pokud je povinný komplementářem, vzhledem k osobní nikoli kapitálové povaze těchto společností, zůstává zachována dosavadní koncepce postižení práva na vypořádací podíl nebo na podíl na likvidačním zůstatku.

Předpokladem prodeje podílu v dražbě je, že je podíl neomezeně převoditelný (§ 320ab navrhované úpravy). V praxi je absolutní neomezenost převodu obchodního podílu spíše ojedinělá. Bude se proto spíše aplikovat navrhované znění § 320ab odst. 5 navrhované úpravy: *"V dražbě lze prodat i podíl, který je omezeně převoditelný. V takovém případě může být příklep udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu."* Hlavní problém navrhované úpravy spatřuji v tom, že společenské smlouvy nebo stanovy obchodních společností většinou stanoví možnost převodu obchodního podílu pouze na základě souhlasu valné hromady. Obchodní podíly tak bude moci vydražit pouze osoba, s níž valná hromada vyslovila předchozí souhlas. Je otázkou, jak frekventované budou situace, kdy se valná hromada kvůli této agendě skutečně sejde a zda tedy tak jako doposud, nedají společnosti spíše přednost nečinnosti, včetně nesplnění povinnosti vyplatit podíl na vypořádacím zůstatku.

Navrhovaná úprava počítá s možností opakované dražby v případě nevydražení obchodního podílu (§ 320ab odst. 7 novely). Pokud ani poté nebude podíl vydražen, nastupuje stejný mechanismus jako doposud - tedy přikázání pohledávky z práva na vypořádací podíl.

Dražba obchodního podílu se uskuteční podle ustanovení o dražbě movitých věcí. Na rozdíl od úpravy dražby pohledávky nová právní úprava výslovně stanoví, že rozhodnou cenu určí znalec (§ 320 ab novely). Za tím účelem je obchodní společnost či družstvo povinno poskytnout exekutorovi či znalci informace potřebné k určení ceny podílu. Podle nově navrhovaného znění § 53 odst. 1 novely může být porušení této povinnosti sankcionováno pořádkovou pokutou až 50.000,- Kč. Bylo by vhodné, aby pokutu bylo možno udělit nikoli pouze společnosti či družstvu jako právnické osobě, ale také osobě, která za společnost či družstvo jedná.

Z hlediska publicity prodeje obchodního podílu v dražbě je důležité nově navrhované ustanovení § 102 odst. 5 ObchZ, u komanditní společnosti, § 148 odst. 3 u společnosti s ručením omezeným a § 231 odst. 7 u družstva podle něhož společnost informuje bez zbytečného odkladu společníky, že jí byla doručena dražební vyhláška.

Nový způsob exekuce - správa nemovitosti

Tento nový exekuční prostředek je upraven v navrhovaných § 320b až 320j OSŘ. Spočívá v tom, že veškeré příjmy plynoucí z nemovitosti nebo ze souboru nemovitostí jsou po odečtení výdajů vyplaceny oprávněnému na uspokojení vymáhané pohledávky. Exekutor je v rámci tohoto způsobu exekuce nadán pravomocemi nemovitost všestranně spravovat. Přísluší mu veškeré úkony, které jinak může vykonat povinný.

Exekuce může být nařízena obdobně jako u prodeje nemovitosti, jen když je doloženo, že nemovitost nebo jejich soubor je ve vlastnictví povinného. Exekuční příkaz správou nemovitosti zahrnuje následující příkazy a zákazy povinnému:

- a) zákaz převodu a zatížení nemovitosti,
- b) zákaz přijímání užitků a plnění z nemovitosti,
- c) příkaz, aby do 15 dnů sdělil, kdo nemovitost užívá, má uzavřenu nájemní smlouvu a zda je nemovitost zatížena věcným břemenem a komu věcné břemeno svědčí,
- d) příkaz, aby do 15 dnů sdělil, jak a kým jsou zajištěny dodávky služeb spojených s užíváním a správou nemovitosti a zda, kým a v jakém rozsahu je nemovitost pojištěna,
- e) příkaz, aby do 15 dnů sdělil, zda jsou ohledně nemovitosti vedeny spory či jiná řízení,
- f) příkaz, aby exekutorovi umožnil kdykoli nahlížet do účetních záznamů, smluv a dalších písemností týkajících se nemovitosti a bez omezení vstupovat do všech prostor.

Správa nemovitosti zahrnuje všechny, faktické i právní úkony, které by byl oprávněn a povinen činit povinný, včetně výpovědi dosavadních smluv a uzavření smluv nových. Nová právní úprava výslovně nestanoví zmocnění soudu (exekutora), uzavírat vypovídat či uzavírat smlouvy a činit jiné právní úkony jménem povinného. Nepochybně se však jedná o zastoupení povinného na základě zákona ve smyslu § 23 ObčZ.

Užitkem ze správy nemovitosti jsou příjmy po odečtení výdajů. Tyto příjmy by měl exekutor vyplácet oprávněnému každé tři měsíce, nedohodnou-li se na delší lhůtě (§ 320h odst. 3 novely). Jde o speciální úpravu k ustanovení § 46 odst. 4 EŘ, podle něhož

exekutor vyplácí oprávněnému vymožené plnění do třiceti dnů ode dne, kdy plnění obdržel. Tato 3-měsíční lhůta, která nekoresponduje s hospodářským rokem pro podání daňového přiznání a výpočet zisku, může činit jisté potíže v případě výdajů, které se svoji povahou vztahují k delšímu časovému období (může jít např. o výdaj povahy technického zhodnocení, které je odepisováno několik let, pojistné hrazené na rok dopředu apod.) a jejich správného časového začlenění do určitého období.

Nový § 320h odst. 2 stanoví pořadí, v jakém se uhrazují výdaje spojené se správou nemovitosti. Pokud vycházíme z předpokladu, že příjmy ze správy nemovitosti by měly zásadně převyšovat výdaje, pak jediným smyslem tohoto ustanovení je upravit pořadí úhrady výdajů v případě, kdy tomu tak není. Exekutor by měl samozřejmě ke správě nemovitosti přistoupit pouze v případě, kdy lze reálně očekávat, že příjmy ze správy nemovitosti převýší výdaje. To se však v průběhu správy může změnit (nájemci mohou být v prodlení s placením nájemného, mohou nájemní smlouvy vypovědět apod.). Nelze zřejmě žádat ani po exekutorovi ani po oprávněném, aby tyto výdaje, nekryté příjmy z nemovitosti hradili ze svého. Pokud by snad správa nemovitosti přestala být výdělečnou, exekutorovi by nezbylo, než exekuční příkaz zrušit podle § 47 odst. 1 EŘ. Za případné dluhy správy nemovitosti by odpovídal povinný s možností domáhat se eventuálně náhrady škody vůči exekutorovi, byl-li by dovozen jeho nesprávný postup. V této souvislosti navrhované právní úpravě schází výslovná povinnost soudu (exekutora), postupovat s péčí řádného hospodáře, i když tu jde samozřejmě obecně dovozovat.

Navrhované ustanovení § 320i odst. 2 pojednává o výkonu rozhodnutí (exekuci) jiné peněžité pohledávky, pokud taková pohledávka představuje příjem správy nemovitosti. Exekuce správou nemovitosti brání tomu, aby byla nařízena a provedena exekuce příkázáním pohledávky, která je příjmem správy. Toto řešení se nejeví příliš šťastným, protože oprávněný z jiné exekuce tak fakticky ztrácí možnost příkázání pohledávky s příslušným pořadím, pokud by správa nemovitosti byla v budoucnu ukončena. Vhodnějším řešením by byla možnost exekuci příkázáním takové pohledávky nařídit, nesměla by však být v průběhu správy nemovitosti provedena. koncepčně stejně je přistupováno k exekucím příkázáním pohledávek, které byly nařízeny ještě před nařízením správy nemovitosti. Takové exekuce jsou soudem zastaveny, avšak oprávnění z těchto exekucí získávají postavení dalších oprávněných se

zachováním původního pořadí. Měli by tak být uspokojeni ještě před oprávněným, pro něhož byla nařízena správa nemovitosti. Potíž je, že jejich postavení je odvislé od exekuce správou nemovitosti. Při ukončení správy tak ztrácejí původně získané pořadí.

Navrhovaná právní úprava počítá s tím, že spravovaná nemovitost může být současně předmětem exekuce prodejem nemovitosti. Správa nemovitosti končí dnem právní moci usnesení o rozvrhu (§ 320i odst. 1 navrhované úpravy). V této souvislosti se nabízí úvaha provázanosti nové právní úpravy s právní úpravou prodeje nemovitosti. Podle § 336l odst. 1 navrhované novely OSŘ vydražitel nemovitosti je oprávněn převzít vydraženou nemovitost dnem následujícím po doplacení nejvyššího podání, nejdříve však po uplynutí lhůty pro případné navržení předražku (viz. níže). Vlastníkem sse vydražitel stává resp. předražitel stává po nabytí právní moci usnesení o příklepu a doplacení nejvyššího podání resp. předražku (§ 336l odst. 2 navrhované novely OSŘ). Převzetí nemovitosti tak může předcházet právní moci usnesení o rozvrhu. Nabytí vlastnictví k nemovitosti pak zcela určitě nastává před právní mocí usnesení o rozvrhu. Lze snad aplikovat nově navrhované ustanovení § 14 zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, podle něhož účinky dalších nařízení výkonů rozhodnutí a exekučních příkazů v rozsahu týkající se vydražené nemovitosti zanikají, nejde-li o rozhodnutí, kterým bylo zřízeno zástavní právo, jestliže usnesení o příklepu nebo o předražku nabylo právní moci a vydražitel nebo předražitel doplatil nejvyšší podání (předražek), podle toho, která skutečnost nastane později.

Soupis movitých věcí evidovaných v rejstřících

Nové ustanovení § 327a odst. 1 umožňuje sepsat věci evidované v rejstřících zřízených ze zákona nebo evidencích vedených v souladu se zákonem. Taková věc se pojme do soupisu zápisem do protokolu, aniž by bylo nezbytné věc sepsat či zajistit fyzicky.

O provedení soupisu exekutor bez odkladu vyrozumí orgán či osobu, která vede rejstřík či jinou evidenci, která, je-li to možné, provede do rejstříku záznam o soupisu. Po právní moci usnesení exekutor vyzve povinného, aby mu sepsanou věc bezodkladně vydal.

Typickým příkladem takové evidence je evidence motorových vozidel. V exekutorské praxi byl vždy poměrně značný problém s dohledáním motorových vozidel evidovaných na osobu povinného. Nová úprava jej řeší pouze částečně, neboť zápis v evidenci motorových vozidel nemá konstitutivní povahu. Z toho vyplývá, že zápis exekuce v tomto rejstříku sám o sobě bez výslovné právní úpravy nezabrání fakticky povinnému v dispozici s věcí. Povinný se povinnosti motorové vozidlo vydat vyhne jednoduše tím, že jej převede antidatovanou smlouvou na nastrčenou osobu.

Dalšími rejstříky mohou být různé plemenné knihy shromažďující informace o hospodářských zvířatech, rejstříky vedené Úřadem průmyslového vlastnictví, centrální depozitář apod.

Ustanovení navrhovaného § 327b upravuje obdobnou situaci u vkladních knížek. Po novu již nebude nutno vkladní knížku fyzicky zajistit. Vkladní knížka bude pojata do soupisu a po právní moci usnesení bude povinný vyzván k jejímu vydání. Pokud vkladní knížku nevydá, pak podá exekutor návrh na její umoření.

Změny v právní úpravě exekuce prodejem movitých věcí

Změny u tohoto způsobu exekuce jsou vesměs dílčího charakteru, kdy zákonodárce reaguje na některé konkrétní potíže, s nimiž se setkávala exekuční praxe.

Propříště již nebude pochyb o povaze dražební vyhlášky prodejem movitých věcí. Dosavadní úprava v § 328b odst. 3 OSŘ stanovila, že dražební vyhláška není soudním rozhodnutím. Tato věta se vypouští a dražební vyhláška tak nabývá povahu rozhodnutí, proti němuž není přípustné odvolání. Nové znění § 329 odst. 1 OSŘ stanoví povinnost dražitele prokázat svoji totožnost, jakkoli se dala tato povinnost dovozovat z ustanovení, že dražit nesmí povinný a manžel povinného.

Podle nového znění § 329 odst. 3 se již dražitelé, kteří učiní stejné podání, nemohou domluvit, komu z nich bude příklep udělen. Musí vždy rozhodnout los.

Podstatnou změnou, která reaguje na časté nepřebírání si věcí ze strany vydražitelů, je ustanovení § 329 odst. 8 podle něhož, nepřevzme-li vydražitel vydražené věci do 1 měsíce po doplacení nejvyššího podání, nařídí soud (exekutor) opakovanou dražbu.

Pro případ nepřevzetí movité věci povinným po jejím vyškrtnutí ze soupisu se zkracuje lhůta, po jejímž uplynutí věc propadne státu, z 3 let na 1 rok. Stane-li se věc

zjevně bezcennou, pak se provede její zničení po předchozím zdokumentování podle zcela nové úpravy § 341 odst. 4 novely, platné i pro exekuci vyklizením nemovitosti.

Nová úprava § 330a novely zavádí možnost elektronické dražby movitých věcí prostřednictvím internetu. Zde zákonodárce napravuje svou nedůslednost, když možnost elektronické dražby u nemovitostí byla zavedena již novelou OSŘ provedenou zák. č. 2852009 Sb., účinnou od 1.11.2009.

Změny v právní úpravě exekuce prodejem nemovitostí

Ocenění nemovitosti a přechod práv a závad spojených s nemovitostí na vydražitele

Snad nejzásadnější navrhovanou změnou je změna koncepce přechodu práv a povinností spojených s nemovitostí. Podle stávající právní úpravy byly samostatně oceňovány jednotlivá práva a závady s nemovitostí spojená a závady, které prodejem v dražbě neměly zaniknout (§ 336a odst. 1 OSŘ). Závadami, které nemají zaniknout zákon rozumí věcná břemena, o nichž to stanoví zvláštní předpisy, nájem bytů a další věcná břemena a nájemní práva, u nichž zájem společnosti vyžaduje, aby nemovitost zatěžovala i nadále.

Dalšími věcnými břemeny a nájemními právy, která prodejem v dražbě nezanikají, jsou ta, u nichž osoba, které svědčí právo z věcného břemene nebo nájemní právo, bude souhlasit s přiznáním náhrady za věcné břemeno vydražiteli (§ 337g odst. 2 OSŘ). Vydražitel tak až do uskutečnění rozvrhového jednání nemá jistotu, zda vydražil nemovitost s věcnými břemeny a nájemními právy či nikoli. Na druhou stranu, pokud osoby oprávněné z věcných břemen a nájemních práv souhlas s přiznáním náhrady výslovně neudělí, tato skupina věcných břemen a nájemních práv nabytím právní moci usnesení o rozvrhu zaniká.

Věcná břemena a nájemní práva, o nichž nebylo rozhodnuto, že prodejem v dražbě nezaniknou, zanikají dnem právní moci rozvrhového usnesení (§ 337h odst. 2 OSŘ). Na nemovitosti tak nadále budou váznout pouze ta věcná břemena a nájemní práva,

- a) která jsou vymezena v usnesení o ceně, jako ta, co prodejem v dražbě nezanikají,
- b) ta, za něž byla vydražiteli poskytnuta náhrada podle § 337g odst. 2 OSŘ.

Právní moci rozvrhového usnesení tak zanikají i věcná břemena a nájemní práva o nichž se soud (exekutor) v průběhu prodeje nemovitosti nedozvěděl.

Podle nové koncepce znalec již věcná břemena a nájemní práva spojená s nemovitostí vůbec neoceňuje, neboť ta zatěžují nemovitost i nadále. Pouze v usnesení o ceně jsou určena ta věcná břemena a nájemní práva, která jsou známa a prodejem v dražbě nezaniknou (§ 336a odst. 1 písm. d) navrhované úpravy). Návrh tak na rozdíl od předchozí úpravy počítá s tím, že ne všechna věcná břemena a nájemní práva musí být soudu známa. Povinnost, aby soudu (exekutorovi) sdělil věcná břemena a nájemní práva stíhá po novu povinného (§ 335b odst. 1 písm. b) novely), který rovněž odpovídá za škodu v případě nesplnění této povinnosti. Dále jsou osoby, jímž svědčí práva odpovídající věcnému břemeni, nezapsaná v katastru nemovitostí a nájemní práva, neuvedená v dražební vyhlášce vyzvány, aby je oznámily a doložily nejpozději do zahájení dražebního jednání, jinak zaniknou příklepem (§ 336b odst. 3 písm. b) novely). To neplatí pro nájemní práva k bytu a věcná břemena bydlení. Pokud by snad po vydání dražební vyhlášky byla oznámena další věcná břemena a nájemní práva, soud (exekutor) zváží, zda dražební jednání neodročí k rozhodnutí podle § 336a novely. V takovém případě bude zřejmě pravidlem odročení dražebního jednání. Novela neupřesňuje, jak by mělo být naloženo s již jednou vydaným usnesením o ceně. Zřejmě tedy bude vydáno usnesení, které původní usnesení o ceně změní, když pro jeho zrušení a vydání usnesení zcela nového opora v zákoně není.

Novela v ustanovení § 336a odst. 2 umožňuje soudu (exekutorovi) rozhodnout o zániku nájemního práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemeni, jestliže

- a) není poskytováno nájemné v místě a čase obvyklé,
- b) právo výrazně omezuje možnost prodat nemovitost v dražbě.

Zákonodárce tak reaguje na rozšířenou praxi, kdy povinný, ještě před zahájením exekučního řízení v očekávání jejího prodeje pro již vzniklé dluhy, nemovitost nevýhodně zatíží, aby tím zamezil jejímu prodeji nebo jej alespoň ztížil. Zvláště frekventovaná jsou v této souvislosti věcná břemena bezplatného užívání ve prospěch spřízněné právnické osoby, která pak nemovitost dále pronajímá již za tržní nájemné.

Lze tedy uzavřít, že vydražitel přebírá vydraženou nemovitost se všemi právy a závadami, které byly uvedeny v dražební vyhlášce, s výjimkou těch, která byla zrušena podle § 336a odst. 2 novely a s výjimkou nájemních práv k bytu a věcných břemen

bydlení. Vydražitel má tedy podle stávající právní úpravy jistotu v tom, která věcná břemena a nájemní práva s nemovitostí přebírá, neboť podle § 337h odst. 2 OSŘ ostatní věcná břemena a nájemní práva bez dalšího právní mocí příklepu zanikají. Podle navrhované úpravy však může dojít k situaci, kdy se po právní moci usnesení o příklepu objeví nájemní práva k bytu a věcná břemena bydlení, s nimiž vydražitel nepočítal a která nadále zůstanou zatěžovat nemovitost. Není třeba zvlášť zdůrazňovat zneužitelnost této koncepce ze strany povinných. Vydražiteli pro ten případ svědčí právo na náhradu škody vůči povinnému, který existenci těchto závad neoznámil, jak mu ukládá § 335b odst. 1 písm. b) novely. Vymahatelnost případné náhrady škody vůči povinnému za situace, kdy většina povinných je předlužena, bude spíše problematická.

Ze shora uvedeného by se mohlo jevit, že se značně zjednoduší proces ocenění nemovitosti, neboť znalec již není povinen výslovně oceňovat práva a závady na nemovitosti vážnoucí. Nemovitost je nadále oceňována cenou obvyklou. Znalec by tak měl do ocenění nepochybně zahrnout i veškerá známá práva a závady spojená s nemovitostí. Jen tak lze nemovitost správně ocenit.

Nově je stanovena povinnost povinného umožnit ohledání nemovitosti (§ 336 odst. 2 novely). Neumožní-li povinný prohlídku nemovitosti a nelze-li bez ohledání cenu určit, je soud (exekutor) oprávněn zjednat si do nemovitosti přístup (§ 336 odst. 3 novely).

Novela dále reaguje na situace, kdy se v rozmezí od vydání usnesení o ceně do uskutečnění dražebního jednání zásadně změnily podmínky rozhodné pro cenu nemovitosti. V tom případě již nebude nutné zadat vypracování nového znaleckého posudku, ale soud (exekutor) může usnesení o ceně změnit (§ 336a odst. 4 OSŘ). Rovněž tak již soud (exekutor) nebude limitován 1-roční lhůtou před vydáním usnesení o ceně (stávající § 336 odst. 3 OSŘ). Nově může vycházet i ze staršího ocenění, pokud se nezměnily rozhodné okolnosti.

Dražba nemovitosti

Mimo některých zpřesňujících a legislativně technických změn lze identifikovat následující podstatné novinky.

Nová úprava již nenazývá rozhodnutí o dražebním jednání usnesením o dražebním jednáním ale termínem dražební vyhláška. To lépe vystihuje podstatu tohoto

aktu, který má informativní povahu a zejména nemožnost podat proti němu odvolání (§ 336c odst. 5 novely).

Podle § 336b odst. 3 písm. b) novely dražební vyhláška obsahuje výzvu osobám, které mají k nemovitosti nájemní právo nebo věcné břemeno nezapsané v katastru nemovitostí, které není uvedeno v dražební vyhlášce, aby takové právo soudu (exekutorovi) oznámily a doložily listinami, jinak takové právo zanikne příklepem. To neplatí pro nájem bytu a věcné břemeno bydlení.

Vypouští se možnost, aby přihlášení věřitelé požadovali zaplacení svých pohledávek z výtěžku prodeje, s tím, že pokud tak neučiní, může vydražitel jejich pohledávky převzít (§ 336b odst. 2 písm. j) OSŘ). Tato možnost nebyla v praxi téměř využívána.

Velice významnou změnou, odrážející ekonomickou realitu, je možnost, aby soud (exekutor) připustil doplacení nejvyššího podání úvěrem se zřízením zástavního práva na nemovitosti (§ 336b odst. 4 písm. c) novely). Dosavadní úprava samozřejmě rovněž nevyklučovala obstarání doplatku nejvyššího podání z prostředků úvěru, avšak již negarantovala poskytovateli úvěru zástavní právo k nemovitosti s přednostním pořadím. Lze očekávat, že se tato možnost stane standardní součástí dražebních vyhlášek, protože podstatně rozšiřuje okruh potenciálních dražitelů. V tom případě je vydražitel před udělením příklepu dotázán, zda nejvyšší podání bude doplácet pomocí úvěru (§ 336j odst. 2 OSŘ). Pokud tomu tak bude, pak se v usnesení o příklepu uloží vydražiteli, aby do 2 měsíců od nabytí právní moci předložil úvěrovou smlouvu nebo aby v téže lhůtě doplatil nejvyšší podání (§ 336j odst. 3 písm. b) novely). Vydražiteli lze doporučit, aby této možnosti vždy využil i v případě, že k datu příklepu nezamýšlí financovat doplatek podání úvěrem, neboť možnost uhradit doplatek bez použití úvěru zůstane zachována.

Na základě předložení úvěrové smlouvy, ve které je úvěr účelově vázán jen pro zaplacení nejvyššího podání a to ve lhůtě dvou měsíců od nabytí právní moci usnesení o příklepu, soud (exekutor) zřídí zástavní právo na vydražené nemovitosti ve prospěch věřitele z úvěrové smlouvy (§ 336l odst. 4 novely). Bylo by jistě přínosné podrobněji rozebrat povahu takto zřízeného zástavního práva a zejména okamžik jeho účinnosti (datum rozhodnutí, datum nabytí právní moci nebo datum, kdy je rozhodnutí předloženo katastru k zápisu) ve vazbě na příslušné katastrální předpisy, jelikož podrobnější pozitivní právní úprava schází. To však již poněkud přesahuje rámec této práce.

Podle navrhovaného ustanovení § 336j odst. 4 novely je v usnesení o příklepu ukládáno povinnému, aby vydraženou nemovitost vyklidil nejpozději do 15 dnů od nabytí právní moci usnesení nebo doplacení nejvyššího podání, nastalo-li později.

Toto ustanovení na jednu stranu řeší letitý problém vydražitelů, kteří se často zdlouhavě museli domáhat vyklizení vydražené nemovitosti. Na druhou stranu lze očekávat, že povinní se budou do usnesení o příklepu masově odvolávat jen proto, aby oddálili vyklizení nemovitosti. Bylo by proto vhodnější, kdyby toto rozhodnutí bylo vydáváno samostatně a nebyl tak na něm závislý samotný příklep.

Na toto ustanovení navazuje navrhované ustanovení § 336l odst. 7 novely, podle něhož na základě pravomocného usnesení o příklepu nebo pravomocného usnesení o předražku může vydražitel nebo předražitel podat návrh na výkon rozhodnutí vyklizením nemovitosti.

Novela omezuje počet dražebních jednání (kol) na pět s postupným snižováním nejnižšího podání na 50 % výsledné ceny ve druhém kole, 40 % ve třetím kole, 30 % ve čtvrtém kole a konečně 25 % výsledné ceny v pátém a posledním kole. Po neúspěšném pátém kole má být řízení zastaveno.

Předražek

Novela zavádí zcela nový institut tzv. předražku (§ 336ja novely). V jeho rámci může každý do 15 dnů ode dne zveřejnění usnesení o příklepu soudu písemně navrhnout, že vydraženou nemovitost chce nabýt alespoň za částku o čtvrtinu vyšší, než bylo nejvyšší podání. Právě toto navýšení nejvyššího podání je definováno jako předražek. Navrhovatel je povinen ve stejné lhůtě předražek zaplatit. Není-li předražek řádně a včas zaplacen, k návrhu se nepřihlíží.

Po uplynutí lhůty pro zaplacení předražku je vydražitel vyzván, aby oznámil, zda zvyšuje svoje nejvyšší podání na částku nejvyššího předražku. Poté soud vydá usnesení o předražku, ve kterém usnesení o příklepu zruší a rozhodne o tom, kdo je předražitelem a za jakou cenu nemovitost nabude (§ 336ja odst. 3 novely).

V případě rovnosti předražek má vždy přednost vydražitel, pak ten, kdo podal návrh jako první, poté se rozhoduje losem (§ 336ja odst. 4 novely).

Nová úprava elektronické dražby, která má pouze zpřesňující charakter, institut předražku nijak nereflektuje (§ 336o novely). Lze tedy dovodit, že předražek nelze učinit elektronicky v rámci elektronicky provedené dražby. To nelze považovat z

organizačně-technického hlediska za příliš šťastné řešení, neboť to klade zvýšené nároky na komunikaci mezi exekutorem a provozovateli dražebních portálů, které povedou k časovým prodlevám (elektronické dražby jsou exekutory vesměs prováděny prostřednictvím specializovaných dražebních portálů provozovaných k tomu zřízenými podnikatelskými subjekty; soudy, pokud je mi známo, možnost elektronické dražby nevyužívají vůbec).

Rozvrh rozdělované podstaty

Navrhovaná právní úprava počítá s možností rozvrhu rozdělované podstaty bez jednání. Jednání bude nařízeno pouze požádá-li o to přihlášený věřitel, oprávněný nebo povinný (§ 336q odst. 1 navrhované novely OSŘ).

S tím koresponduje nová povinnost soudu (exekutora) nejpozději do 7 dnů ode dne konání první dražby na úřední desce zveřejnit oznámení o přihlášených pohledávkách, které budou projednány v rozvrhu, včetně sdělení věřitele o jejich zařazení do skupiny a pořadí v této skupině (§ 336p odst. 1 novely OSŘ).

Oznámení obsahuje poučení, že oprávněný, ti, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, další přihlášení věřitelé a povinný mohou popřít přihlášené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí, a to nejpozději do 15 dnů ode dne zveřejnění, nebo kterýkoli z nich může žádat, aby k rozvržení rozdělované podstaty bylo nařízeno jednání (§ 336b odst. 4 písm. b) navrhované novely OSŘ).

Není zcela zřejmé, zda právo popírat pohledávky ostatních věřitelů má u navrhovaného rozvrhového jednání pouze účastník, který navrhl, aby se jednání konalo, nebo zda v případě nařízení jednání o rozvrhu se lhůta pro popření pohledávek prodlouží i ostatním účastníkům.

Podle nově navrhovaného ustanovení § 336f odst. 2 novely OSŘ jsou věřitelé, kteří přihlašují své pohledávky, povinni je vyčíslit k datu konání dražby. Ustanovení § 337b odst. 2 stávajícího OSŘ, podle něhož přihlášený věřitel přítomný u rozvrhového jednání byl povinen vyčíslit pohledávku a příslušenství k datu jednání, se zrušuje bez náhrady. U nepřítomných věřitelů podle stávající právní úpravy vyčíslí výši pohledávky k datu rozvrhového jednání soud (exekutor). Lze mít za to, že v případě nekonání jednání o rozvrhu, bude tedy pohledávky vyčíslovat k datu vydání usnesení o rozvrhu soud (exekutor). V případě konání jednání by bylo vhodné, aby pohledávky byly

vyčíslovány tak jako doposud, tedy přítomní věřitelé by pohledávky vyčíslili samy, u nepřítomných by vyčíslení bylo na soudu (exekutorovi).

Nová úprava počítá s tím, že pohledávka vydražitele, pokud je současně přihlášeným věřitelem, může být započtena na nejvyšší podání buď zcela nebo zčásti (navrhovaný § 337g odst. 1 novely OSŘ).

Rozhodování o popřených pohledávkách zůstává v zásadě beze změny. Nové ustanovení § 337e navrhované novely OSŘ pouze odráží novou koncepci rozvrhu bez nařizování jednání.

Postižení podniku

Zásadní změnou, kterou přináší navrhovaná novela, je možnost správy podniku. Nově tedy již zákonná úprava obsažená v hlavě sedmé OSŘ nenazývá tento způsob exekuce prodejem nýbrž postižením podniku. Po právní moci usnesení resp. exekučního příkazu prodejem podniku správce podniku zjistí na základě účetní evidence a soupisu majetkových hodnot, závazků, příjmů a výdajů, ekonomickou situaci podniku.

V závislosti na tomto zjištění vypracuje správce předběžnou zprávu. Soud (exekutor) na jejím základě rozhodne, zda je pro uspokojení pohledávky vhodnější podnik dále spravovat nebo ho prodat (§ 338m odst. 2 navrhované novely OSŘ).

Stejnopis předběžné zprávy se doručí oprávněnému, dalším oprávněným a povinnému, aby se k němu mohli vyjádřit (§ 338m odst. 3 navrhované novely OSŘ).

Na základě zprávy, jiných rozhodných hledisek a po vyjádření účastníků soud (exekutor) rozhodne, zda bude exekuce pokračovat správou podniku nebo bude nařízen jeho prodej v dražbě (§ 338ma navrhované novely OSŘ).

Je-li rozhodnuto o pokračování exekuce správou podniku, uloží se správci, aby výtěžek správy vyplácel oprávněnému a dalším oprávněným každé 3 měsíce, nedohodnou-li se na delší lhůtě. V navrhované úpravě zcela absentuje vymezení pojmu výtěžek správy. Zřejmě se tedy bude jednat o rozdíl mezi příjmy a výdaji ve smyslu cash-flow za příslušné 3-měsíční období.

Navrhovaná právní úprava neobsahuje ustanovení o pořadí úhrady závazků spojených s podnikem obdobné navrhovanému ustanovení § 320h odst. 2 u správy nemovitostí. Lze přitom očekávat, že podnik povinného, který neuhradil závazek oprávněnému, bude zatížen i jinými závazky po splatnosti a správce podniku bude stát

před otázkou, v jakém pořadí tyto závazky hradit. Tyto aspekty by zřejmě měly být soudem či exekutorem posouzeny v rámci rozhodování o tom, zda vůbec přistoupit k postižení podniku správou. Pokud by snad výše splatných závazků a závazků, jejichž úhradu do budoucna lze předpokládat převyšovala předpokládané příjmy podniku, nemělo by být vůbec k tomuto způsobu exekuce přistupováno. Nicméně navrhovaná úprava správy podniku dle mého názoru nedává dostatečné záruky, že při rozhodování nebude jednostranně preferováno vymožení pohledávky oprávněného, na úkor ostatních věřitelů.

Není rovněž dána možnost věřitelům, kteří mají proti povinnému vymahatelnou pohledávku, se přihlásit do exekuce správou podniku, obdobná možnosti přihlásit se do exekuce prodejem podniku, tak jak s tím počítá § 338s odst. 1 OSŘ. Tito věřitelé mohou fakticky uplatnit svá práva pouze jako další oprávnění, což předpokládá, že v jejich prospěch bude rovněž nařízena exekuce postižením podniku.

Nově je výslovně upravena možnost sjednat správci podniku přístup k účetním záznamům a majetku podniku za účelem jeho soupisu podniku soudem či exekutorem i za součinnosti justiční stráže či Policie České republiky (§ 338m odst. 1 písm. a) a c) navrhované novely OSŘ).

Exekuce vyklizením

Podle stávajícího ustanovení § 341 odst. 3 OSŘ, není-li vyklizení přítomen nikdo, kdo by mohl vyklizované věci převzít nebo je převzít odmítne, věci se sepiší a dají na náklady povinného do úschovy obci nebo jinému vhodnému schovateli. Není-li to možné, exekuci nelze provést.

Navrhované ustanovení § 341 odst. 4 reflektuje častou situaci, kdy věci nacházející se ve vyklizované nemovitosti jsou zcela bezcenné. Povinní totiž často vyklizované nemovitosti opouštějí aniž by je předali oprávněnému a bezcenné věci ponechají na místě.

Zjevně bezcenné věci tak bude možno po jejich předchozí dokumentaci zničit. O tom je třeba povinného vyrozumět pět dnů před tím, než se tak stane. Zničení se provede tak, že se věci předají k využití nebo odstranění nebo se předají osobě oprávněné ke sběru a výkupu odpadů podle zvláštního předpisu.

Účinnost tohoto ustanovení, ačkoli na první pohled řeší dlouhodobý praktický problém u značné části vyklizovaných objektů, je limitována právě nutností dodržet 5-denní lhůtu pro informování povinného. Pokud by měla být lhůta důsledně dodržena za současného vyklizení nemovitosti, pak se stejně soud (exekutor) nevyhne nutnosti věci vyklidit a v mezidobí je uskladnit. Lze předpokládat, že praxe se s lhůtou vyrovná spíše tak, že povinný bude na možnost zničení zjevně bezcenných věcí upozorněn předem v oznámení o vyklizení nebo budou věci ponechány na místě a výkon bude po dobu běhu lhůty přerušen. Teprve následně dojde k odstranění věcí vyvezením na skládku odpadu.

Některé podstatné změny zák. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu

Rejstřík zahájených exekucí

Navrhovaná novela zavádí rejstřík zahájených exekucí jako elektronický seznam, který provozuje a spravuje Ministerstvo spravedlnosti. Údaje do rejstříku zapisují exekutoři způsobem umožňujícím dálkový přístup. Rejstřík je neveřejný a údaje z něho poskytuje ministerstvo pouze soudům a Exekutorské komoře způsobem umožňujícím dálkový přístup. Z procesního hlediska je zápis do rejstříku významný tím, že teprve od provedení tohoto zápisu je exekutor oprávněn začít zjišťovat a zajišťovat majetek povinného. Exekutor je povinen údaje o zahájené exekuci zapsat do rejstříku nejpozději do 8 pracovních dnů od doručení exekučního návrhu.

Nařízení exekuce a pověření exekutora provedením exekuce

Ačkoli původní návrh novely vycházel z koncepce, že do etapy nařízení exekuce již nebude zasahovat soud, nakonec k jeho prosazení nedošlo. Soud tak bude stejně jako dopsud nadále pověřovat exekutora provedením exekuce.

Na základě bezvadného exekučního návrhu oprávněného nebo na návrh toho, kdo prokáže, že na něho přešlo nebo bylo převedeno právo z rozhodnutí podle § 36 odst. 3 a 5 EŘ (nově navrhované znění § 37 odst. 1 EŘ), zašle exekutor nejpozději do 15 dnů ode dne doručení návrhu exekučnímu soudu žádost o pověření (§ 43a odst. 1 navrhované novely OSŘ). Připojí k ní návrh samotný a veškeré doprovodné listiny.

Soud vydá pověření do 15 dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady. Pověření není soudním rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům řízení (§ 43a odst. 5 navrhované novely).

Z uvedeného vyplývá, že zákon zavádí dvoustupňovou kontrolu bezvadnosti podaných návrhů na nařízení exekuce. V praxi se tato kontrola zcela neosvědčila, neboť při množství podávaných návrhů přistupují soudy k jejich kontrole zcela formalisticky. Většina chyb je poté stejně vytknuta až na základě návrhu na zastavení exekuce podaného povinným. Původní návrh zákona ingerenci soudu zcela pomíjel⁴⁰.

Nejpozději do 15 dnů ode dne doručení pověření soudem exekutor oprávněnému zašle vyrozumění o zahájení exekuce (§ 44 odst. 1 navrhované novely EŘ).

Ačkoli navrhovaná úprava vyrozumění o zahájení exekuce nijak blíže nedefinuje, lze mít za to, že nejde o rozhodnutí. Proti vyrozumění není přípustný opravný prostředek. Dosavadní ustanovení § 44 odst. 7 EŘ upravující odvolání proti usnesení o nařízení exekuce se zrušuje. Povinný se tak napříště bude moci bránit exekuci pouze návrhem na její zastavení. Podle stávající úpravy může být odvolání proti usnesení o nařízení exekuce úspěšné pouze v případě, že nebyly splněny podmínky pro nařízení exekuce. V praxi šlo zejména o nedostatek právní moci a vykonatelnosti exekučního titulu. Obdobným zastavovacím důvodem je nevykonatelnost exekučního titulu podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ. V úvahu samozřejmě připadají i další zastavovací důvody včetně sběrného ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, podle něhož lze exekuci zastavit pro jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Povinný musí návrh na zastavení exekuce podat nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se o důvodu zastavení exekuce dozvěděl (§ 55 odst. 1 EŘ). To neplatí v případě, že návrh podá v 30-denní lhůtě pro dobrovolné plnění podle § 46 odst. 6 navrhované novely OSŘ.

Vyrozumění má exekutor zaslat povinnému nejpozději s prvním exekučním příkazem, který povinnému doručuje. Společně s vyrozuměním doručuje povinnému exekuční návrh, kopii exekučního titulu a výzvu ke splnění vymáhané povinnosti (§ 44 odst. 1 navrhované úpravy EŘ). Vyrozumění se povinnému doručuje do vlastních rukou (§ 44 odst. 2 navrhované úpravy EŘ).

---

⁴⁰ Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Jelikož vyrozumění o zahájení exekuce není rozhodnutím, nelze u něj pojmově hovořit o právní moci. Na nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce podle stávající úpravy byla přitom navázána realizační fáze exekuce. Teprve poté, co usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci, je možno majetek postižený exekucí zpeněžit či jinak realizovat.

Nově je rozhodné datum pro provedení exekuce vymezeno v § 46 odst. 4 navrhované novely EŘ. Exekuce bude moci být provedena po uplynutí 15-denní lhůty pro dobrovolné plnění podle § 46 odst. 6 navrhované novely EŘ.⁴¹

V § 44 odst. 4 navrhované novely je dále zmíněno generální inhibitorium. Je-li vymáhaná povinnost v hrubém nepoměru k majetku povinného, na který by se vztahoval zákaz podle § 44a odst. 1, může exekutor před zasláním vyrozumění oprávněnému rozhodnout, že se zákaz podle § 44a odst. 1 vztahuje pouze na část majetku přiměřenou vymáhané povinnosti.

Podle nového znění § 44a odst. 5 navrhované novely se generální inhibitorium nebude vztahovat vedle státu na územní samosprávný celek.

Podle § 44b odst. 1 navrhované úpravy EŘ bude možná změna exekutora dohodou mezi oprávněným, stávajícím exekutorem a exekutorem, kterého oprávněný označil v návrhu. Nadále zůstává zachována možnost změny exekutora rozhodnutím soudu (§ 44b odst. 2 navrhované úpravy).

Náklady exekuce vzniklé v souvislosti se změnou exekutora, ke které dojde dohodou, ponese vždy oprávněný.

Spojení exekučních řízení proti témuž povinnému

Problematika podání více návrhů na nařízení exekuce týměž oprávněným proti stejnému povinnému byla rozebrána výše. K podání návrhu týměž oprávněným dochází jak z důvodu navyšování nákladů oprávněného spočívajících v náhradě nákladů řízení tak z čistě věcných důvodů, kdy nárok oprávněného vůči témuž povinnému vyplývá z jiného exekučního titulu či obchodního případu, nebo když nárok vznikl později, než nárok předchozí. Náklady oprávněného a náklady exekuce jsou tak vyčíslovány v každém řízení zvlášť.

---

⁴¹ viz. také nově navrhovaný § 52 odst. 3 EŘ

Zákonodárce na tuto situaci reaguje novými ustanoveními § 37 odst. 3 a 4 navrhované novely EŘ.

Podle § 37 odst. 3 navrhované novely další řízení zahájené oprávněným proti témuž povinnému u stejného exekutora dříve, než zanikne oprávnění exekutora k vedení předchozí exekuce, se spojuje s předchozí exekucí ke společnému řízení, a to ode dne podání návrhu. Ke spojení věci tak dojde přímo ze zákona.

Podle § 37 odst. 4 navrhované novely jsou-li exekuční řízení proti témuž povinnému vedena u více exekutorů nebo zahájí-li další oprávněný u téhož exekutora exekuční řízení proti témuž povinnému, exekuční soud tato řízení spojí na návrh povinného ke společnému řízení,

a) je-li oprávněným osoba, jež byla věřitelem povinného v době vzniku vymáhané pohledávky, nebo její právní nástupce a řízení již nebyla spojena podle odstavce 3,

b) je-li předmětem jednotlivých spojovaných řízení vymožení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku podle § 202 odst. 2 OSŘ (tedy částka nepřevyšující 10 000 Kč)

c) jsou-li proti povinnému vedena alespoň 2 exekuční řízení podle písmene a).

Podle § 37 odst. 5 navrhované novely OSŘ v usnesení o spojení exekuční soud určí, který exekutor řízení povede. Exekutorovi, který řízení nepovede, náleží náhrada účelně vynaložených výdajů, o níž soud rozhodne v usnesení o spojení. V zájmu hospodárnosti však exekuční soud řízení nespojí, vyžaduje-li to stav těchto řízení nebo se tato řízení ke spojení zjevně nehodí.

V případech podle § 37 odst. 3 navrhované novely zřejmě nevzniknou v praxi větší potíže. Odměna exekutora bude počítána ze souhrnu nároků oprávněného, náklady exekuce ve smyslu hotových výdajů vyčíslených paušálem budou započteny pouze jednou. Navíc zřejmě bude docházet k faktickému snížení nákladů spočívajících v doručování písemností a ostatních úkonech. Technické obtíže mohou vzniknout při samotném provádění exekuce, neboť exekuce nařízená na základě předchozího návrhu může být způsobilá k provedení (uplyne lhůta podle navrhovaného ustanovení § 46 odst. 6 EŘ), kdežto exekuce zahájená na základě nového návrhu prozatím proveditelná nebude.

V případech podle § 37 odst. 4, mohou vzniknout interpretační potíže ohledně výše náhrady za právní zastoupení, pokud bude na straně oprávněné více subjektů.

Zákonodárce bohužel neupravil příslušná ustanovení vyhl. č. 484/2000 Sb. Ustanovení § 17 vyhl., podle něhož bylo-li ke společnému řízení spojeno více věcí, určí se sazba odměn stanovených procentem z předmětu řízení ze součtu předmětu řízení všech spojených věcí, evidentně vychází ze situace, kdy jsou spojovány věci téhož účastníka řízení. Ve spojeném řízení však může na straně oprávněné vystupovat více účastníků. Exekutor pak musí rozhodnout, jakou náhradu nákladů řízení spočívajících v nákladech právního zastoupení přizná každému jednotlivému oprávněnému. Pokud má být šetřen účel navrhované novelizace, tedy snížit náklady povinnému, pak zřejmě nezbude, než stanovit náhradu nákladů ze součtu předmětu řízení a výslednou částku poměrně rozdělit mezi jednotlivé oprávněné podle jistiny výše vymáhaného plnění.

Odměna exekutora bude stanovena se souhrnu vymáhaných částek. Náklady exekuce, pokud jsou stanoveny paušální částkou, se podle navrhovaného ustanovení § 13 odst. 2 ET zvyšují o 1.000,-- Kč za každého oprávněného, který přistoupil k řízení.

Závěrem lze konstatovat, že podávání samostatných exekučních návrhů bylo mediálně i v odborné veřejnosti vždy vnímáno jako problematické v těch případech, kdy takto postupoval tentýž oprávněný, který měl více pohledávek, resp. dělil pohledávky k samostatným návrhům, vůči témuž povinnému. To, že nejsou spojovány věci rozdílných oprávněných vůči témuž povinnému nikdy nebylo, pokud je mi známo, nadneseno jako problematické. Zákonodárce jde tedy spojováním exekucí navrhovaných rozdílnými oprávněnými proti témuž povinnému daleko nad rámec obecně reflektovaného problému spojování exekucí. Je otázkou, nakolik je tento postup, řečeno slovy stanoviska Ústavní soudu ze dne 7.6.2011 č.j.: II. ÚS 2780/10 "*rozumně odůvodnitelný*".

Není bez zajímavosti, že úpravě spojování věcí v exekučním řízení neodpovídá obdobná úprava v řízení nalézacím podle OSŘ.

Exekuce k vymožení povinnosti obmeškalého vydražitele

Vydražitel, který ani v dodatečně lhůtě určené exekutorem nedoplatil nejvyšší podání (§ 336m odst. 2 OSŘ), tedy tzv. obmeškalý vydražitel, je povinen hradit náklady, které vznikly v souvislosti s opakovanou dražbou a rovněž rozdíl na nejvyšším podání. Vymáhání této povinnosti bylo doposud problematické, neboť bylo nutné

nejdříve získat vůči takovému vydražiteli exekuční titul a nebylo zřejmé, kdo je aktivně legitimován k podání žaloby.

Podle nově navrhovaného ustanovení § 66 odst. 4 EŘ exekutor i bez návrhu zahájí exekuční řízení na majetek obmeškalého vydražitele na základě vykonatelného usnesení podle § 336n odst. 2 OSŘ, kterým se stanoví výše závazků obmeškalého vydražitele.

Nový způsob exekuce pozastavením řidičského oprávnění

Tento nový exekuční způsob lze vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného pro nezletilé dítě (§ 71a odst. 1 navrhované novely OSŘ).

Dnem doručení exekučního příkazu povinnému se mu pozastavuje řidičské oprávnění udělené podle zvláštního právního předpisu.

Exekutor exekuční příkaz zruší prokáže-li povinný, že k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, nezbytně potřebuje své řidičské oprávnění, nebo pokud zaplatí nedoplatek výživného na nezletilé dítě.

Domnívám se, že je pouze otázkou krátkého času, kdy se ústavností tohoto ustanovení bude zabývat Ústavní soud, a to s jednoduše předvídatelným výsledkem.

Zrušení exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti

Novela již napříště nepočítá s tím, že by exekutoři v rámci další činnosti sepisovali exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti v současnosti upravené v § 78 písm. a) EŘ. Nadále zůstává zachována možnost sepsat na žádost exekutorský zápis o osvědčení skutkového děje nebo stavu věci, např. splnění dluhu, stavu nemovitosti, bytů a nebytových prostor, jestliže jimi mohou být prokázány nároky v řízení před soudem nebo jiným státním orgánem a jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti exekutora nebo jestliže se exekutor přesvědčil o stavu věci.

Pravomoc k sepisování zápisů se svolením k vykonatelnosti tak zůstává pouze notářům. Teprve praxe ukáže, jak se notáři s tímto úkolem vypořádají.

Správní delikty fyzických a právnických osob

Po celou dobu účinnosti EŘ bylo možno zaznamenat snahu některých fyzických a právnických osob, zabývajících se vymáháním pohledávek, vyvolat u dlužníků dojem, že vykonávají exekuční činnost podle EŘ. Docházelo dokonce i k případům falešných exekutorů, tedy osob, které se přímo vydávaly za soudní exekutory. Dosavadní právní úprava byla proti takovému jednání jen málo účinná. Novela proto v § 124a a § 124b zavádí nový druh přestupků (§ 124a pro fyzické osoby) a správních deliktů (§ 124b pro právnické osoby), spočívající v použití klamavého označení "soudní exekutor" nebo "exekutorský úřad" nebo v označení své činnosti jako "výkonu rozhodnutí", "exekuce" nebo "exekuční činnosti".

Za takové jednání může být uložena pokuta do 200.000 Kč.

Změny zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí

Podle nového znění § 14 odst. 5 zákona účinky dalších nařízení výkonů rozhodnutí a exekučních příkazů v rozsahu týkající se vydražené nemovitosti zanikají, nejde-li o rozhodnutí, kterým bylo zřízeno zástavní právo, jestliže usnesení o příklepu nebo usnesení o předražku nabylo právní moci, a vydražitel doplatil nejvyšší podání nebo doplatil částku nejvyššího předražku, a to ke dni skutečnosti, která nastala později.

Toto ustanovení reaguje na situaci, kdy v případě postižení nemovitosti ve více exekučních řízeních je nemovitost zpeněžena v prvním řízení, avšak na příslušném listu vlastnictví nadále vážnou zapsané exekuční příkazy a poznámky o vedení exekucí. V praxi byly tyto exekuční příkazy po provedení dražby rušeny a exekutoři pověřeni provedením příslušných exekučních řízení vyrozumívali příslušné katastrální úřady o ukončení exekucí. Tento postup však neměl zákonnou oporu. Tou bude po novu právě navrhované ustanovení.

Nově navrhované ustanovení § 15a zákona přináší opatření proti nečinnosti při prodeji nemovitosti. Podle odst. 1 tohoto ustanovení není-li v exekuci, která je prováděna, po dobu delší než 3 měsíce, učiněn úkon směřující k dražbě nemovitosti, může se oprávněný z přerušené exekuce, jemuž svědčí zástavní právo na nemovitosti,

které vzniklo ještě před nařízením této přerušené exekuce, domáhat toho, aby byla prováděna exekuce, jejíž nařízení navrhl.

Příslušným k vydání usnesení o provádění přerušené exekuce je soud, v jehož obvodu je nemovitost.

K faktickému přerušení provádění exekuce prodejem nemovitosti na dobu delší než tři měsíce dochází v řízení pravidelně v okamžiku, kdy je podán opravný prostředek proti usnesení o ceně nemovitosti a spis je postoupen odvolacímu soudu. Nelze než doufat, že tyto případy nebudou soudy posuzovány jako prodlení v provádění exekuce ve smyslu navrhovaného ustanovení a za relevantní důvod pro nařízení provádění přerušené exekuce budou považovány pouze neodůvodněné průtahy v řízení.

Nové ustanovení § 15b stanoví pravidla pro souběžně probíhající exekuce správou nemovitostí obdobně jako u exekuce prodejem nemovitosti. Řízení o exekuci správou nemovitosti s horším pořadím se přerušuje a oprávněný z přerušového řízení nabývá postavení dalšího oprávněného v dříve nařízené exekuci.

Shrnutí

Navrhovaná novela reaguje na většinu věcných problémů, s nimiž se exekuční praxe dlouhodobě potýkala a které byly doposud upraveny způsobem neodpovídajícím společenské a ekonomické realitě. Lze zmínit především možnost dražby tedy zpeněžení hodnot, které svou povahou mohou být a v reálném ekonomickém životě také jsou předmětem obchodu, tedy podílů v obchodních společnostech a družstvech a pohledávek. Uvítat lze také novou úpravu dražeb nemovitostí a možnost soupisu movitých věcí evidovaných v příslušném registru. Naopak se nepodařilo zcela prosadit odbřemenění soudů od čistě administrativní exekuční agendy, spočívající v pověření exekutora provedením exekuce. I zde však nastal vítaný posun upuštěním od koncepce usnesení o nařízení exekuce jako rozhodnutí k méně formálnímu vyrozumění o zahájení exekuce.

Seznam zkratek

OSŘ - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

ObchZ - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

ObčZ - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

ŘSV - instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 21.8.1996 č. 1360/95-OOD, kterou se vydává Řád pro soudní vykonavatele

EŘ - zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

ET - vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Seznam použité literatury a pramenů

- Kasíková M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- Tripes A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006
- Kurka V., Drápal L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde Praha, 2004
- Žižlavský M.: Protržení firemního závoje - odpovědnost společníků za protahování krizové situace a opožděné podání insolvenčního návrhu, Bulletin advokacie 1/2012
- Kaňková M.: Exekuce nařízená na majetek veřejné obchodní společnosti a postižení majetku společníka veřejné obchodní společnosti, Bulletin advokacie 7-8/2012
- Sněmovní tisk č. 537/0 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Sněmovní tisk č. 537/5 z roku 2012, vládní návrh na vydání zákona kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Preisler P.: K některým změnám v exekučním řádu, Právní rozhledy 10/2010
- Pulkrábek Z.: Kdy končí prodlení s plněním exekučně vymáhaného peněžitého dluhu, Právní rozhledy 16/2008
- Dvořák T.: Společnost s ručením omezeným. Praha: ASPI, 2002
- Balousová M.: Zánik funkce exekutora v průběhu exekučního řízení, Bulletin advokacie 1/2012
- Senátní tisk č. 375/1 ze dne 17.7.2012

Summary

Specific Problems of Law Enforcement Proceedings according to Act No. 120/2001 Coll. on Private Law Enforcement Officials and Enforcement Proceedings (Law Enforcement Act)

This thesis deals with the specific problems of civil law enforcement (law enforcing the judicial and administrative decisions which are not fulfilled voluntarily) in the legal environment of the Czech Republic effective to 1st October 2012 with focus on the activity of private bailiffs (executors).

Enforced fulfillment of decisions by the state authority is perceived as rather controversial by the public and media. In the first part of this thesis I concentrate on the most controversial parts of law enforcement.

Further, I divide chosen problems into general part dealing with the general concepts of executional proceedings and specific part dealing with specific legal problems attributable to specific kinds of executional proceedings.

Other comprehensive part deals with the costs of executional proceedings carried out by the private executors as it has been formed by the decisions of the Czech Constitutional Court.

At the end I concentrate on the comprehensive novelization of the Czech executional law effective as of 1st January 2012.